

ÚJ KÖZNEVELÉS

ÉRTÉKMENTŐ OKTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ HAVILAP

69. ÉVFOLYAM 4–5. SZÁM

Nyári szünidő

Sport-, kulturális és szakmai
programajánló pedagógusoknak

NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM

Tanárképzés

Interjú Csapó Benővel,
Halász Gáborral
és Benedek Andrással

**A Csík Zenekarral
beszélgettünk**

Köszöntésként

„Látszik rajta, hogy nagyon érti és tudja a történelmet. Az óráiba belevisz egy kis humort is, így nem lankad annyira a figyelmünk.”

„Mikor még óvodás voltam, volt egy aranyos néni, Andinak hívták. Milyen jó volt ott vele, szinte minden nap énekeltem, tanított nekem szép énekeket, megtanította, hogyan énekeljek...”

„A kedvenc tanáromban azt szerettem, hogy az órái mindig viccesek, de egyben érdekesek is. Emellett nagyon megértő az osztállyal, szinte olyan, mintha a nagymamánk lenne.”

„Kémiából az anyag értelmezhetetlen, de a tanárt azért mindenki bírja...”

„Azért szeretem, mert ha rossz az osztály, akkor nem leordítja a fejünket, hanem normálisan szól, hogy legyünk csöndben.”

„Mindegyik tanár más, pozitív dolgokban... Valamelyik tanár abban segít az életben, hogy nem kímél. Ha valamit nem értek, akkor hagyja, hogy rájöjjek a megoldásra, ezért tapasztaltabb és magabiztosabb lehetek az életben. Örülök, hogy vannak emberek, akik taníthatok...”

„A gyerekek nem félnek tőle, és nem rándul görcsbe a gyomruk még azelőtt, hogy az órát elkezdene.”

„Mikor elsős lettem, nem tetszett az iskola, de Anita néni megszerettette velem a sulit. Mindig örömmel és szomorúsággal gondolok vissza az alsós évekre, örömmel, mert Anita néni jó tanár volt, szomorúsággal, mert már nem ő tanít...”

„Ő az, aki a legtöbb diákkal jóban van és nehezen lehet rá haragudni! De ez még nem minden! Két kórusnak is a vezetője, és heti 3 órát ránk áldoz a drága idejéből.”

„A tesitanárt azért szeretem, mert rendesen fel tud pörgetni az óráin. Az órák változatosak, ami sok tanár órájáról nem mondható el...”

„Óvodába nagyon szerettem járni, nagyon szerettem az óvó néniket, emlékszem, Ibolya néni és Eszter néni mindig befönták a hajam, minden nap befönt hajjal értem haza.”

„Amikor volt egy olyan időszak, hogy senki nem játszott velem, akkor az egyik óvó néni, a Kati néni odajött hozzám és játszott velem. Jó volt ott, jók voltak a játékok, ott nem kellett tanulni. Amikor volt az, hogy jött a jóságbusz, és nem mehettem vele, mert nem szavaztak meg, és a Kati néninek mennie kellett volna, de ő nem ment, hanem ott maradt velem. Nagyon szerettem a Kati nénit.”

ÚJ KÖZNEVELÉS

Értékmentő oktatási tájékoztató havilap

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma
és az Oktáskutató és Fejlesztő Intézet
havilapja,
elődje a Néptanítók Lapja (1868–1945)
Alapította: **Eötvös József**

Felelős kiadó:

Dr. Kaposi József

Szerkesztőbizottsági tagok:

Dr. Aczél Petra, Gloviczki Zoltán,
Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán

Tanácsadó testület:

Bagdy Emőke, Gáspár Mihály,
Lányi András, Lévai Balázs

Felelős szerkesztő:

Pálfi Erika

Főszerkesztő:

Balaton Kinga

Tervezőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Szerkesztőség:

Köznevelés Szerkesztősége
1055 Budapest, Szalay utca 10–14.
Telefon: 235-7276
Email: koznevelas@ofi.hu

Hirdetésfelvétel:

a szerkesztőség címen

Kiadja:

Oktáskutató és Fejlesztő Intézet

Nyomda:

Geopress Magazin- és Szaklap Kiadó Zrt.

Terjesztés:

Magyar Posta Zrt.

Előfizetés:

Oktáskutató és Fejlesztő Intézet

Az Új Köznevelés lapszáma
minden iskola egy példányban
ingyenesen megkapja.

További példányszámok rendelése,
illetve egyéb megrendelések esetén
egy lapszám ára **600 Ft**.

Címdalton: Csík Zenekar
(Fotó: Gálos Viktor)

Fotók: Europress Fotóügynökség

*Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk
vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll
módunkban honoráriumot fizetni.*

ISSN 2064-0625

Jelen idő

„Kérlek, tegezz” – a folyosón álltunk, a régi iskola folyosóján, ahol minden rejteket, rossz kilincset, karcos ajtófélfát ismertem. Arra vártam épp, hogy a fiamat beírassam. Az osztályfőnököm jött ki a tanáriból, és amikor meglátott – izgultam, meg fog-e ismerni, hosszú idő telt már el – odajött, megölelt. „Csókolom”, rebegettem hálásan. Akkor válaszolta azt, „kérlek, inkább tegezz”.

Nem ment, nem megy. Ebben a csókolomban nemcsak Édesanyám kitartó nevelése, hanem a gyerekkor tisztelete és szeretete őrződött meg. Ott a folyosón – persze nem először – éreztem, hogy nem olyan jó felnőni. Nem jó tudni, hogy a tanárnak is van havi fizetése, hogy mást is csinál, mint órán elmagyarázza az „anyagot”, nem jó tudni, hogy talán gondok lehetnek a házasságával, szemtelenek a gyerekei vagy éppen nincsenek is, nem jó sejteni, hogy a tanári is „csak” munkahely és nem szentély, ahová a gyerekek bejárása nem, csak kíváncsi betekintése lehet. Persze, azóta többször találkoztunk és megtanultam ’szervusszal’ köszönni, de még mellé mondom, „Szervusz, Marika néni”. Hogy emlékezzek arra, amikor minden mozdulata, pillantása, ruhagombja, megkezdett mondata izgalmas, különleges, tanári titkokkal, ígéretekkel volt tele.

Szeretnék emlékezni arra a tanártól elválasztó szépséges ’távolságra’, amely gyereként beavatott az iskola, a tudás, a megértés és a közösség életébe és élményeibe. Szeretnék emlékezni arra a tiszteletre, ami megemelt és tartást adott. Szeretnék még emlékezni a tanáraimtól kapott, nagy becsben tartott dicséretre, a nyári szünidőben nekik megírt balatoni képeslapokra (amelyek megszólításán és záró-fordulatán órákig képes voltam töprengeni...), és az órára érkező tanárok arcát kémlelő feszültségre, amikor azt kérdeztem magamban „ma milyen kedve van, vajon feleltetni fog?”

Tanár lettem én is. Amikor a tanítványok vissza-visszatérnek, vagy az utcán találkozunk esetleg bevásárlás közben (miért is nem vettem fel a szebbik kardigánt?...), vagy éppen autóból kiabálnak ki örömmel, „Csókolom!”, sokszor arra gondolok, tegezhetnének. Hiszen felnőttek már. Én maradtam meg az ő gyerek- és fiatalkoruknak, és ők lesznek mindig az én felnőttkorom; tulajdonképpen végleg cseréltünk.

„Kérlek, tegezz”, mondom egyiküknek. „Jaj, tanárnő, az nem fog menni”, mosolyog vissza. „Miért?” – kérdezem. „Mert Ön a tanárom” – válaszolja. Így, jelen időben.

Én ezt a jelen időt ünneplem pedagógusnapon. A saját tanárait és a saját tanárságom örök jelen idejét. A soha ki nem üresedő hivatás örömét és erejét. Ami tegezve, magázva, iskolában, utcán, bevásárlás közben, tanáraink emlékében és tanítványaink szemében olyan ragyogóan tükröződik. Minden június első vasárnapján. És másnap, hétfőn. És azután is, mindig.

Mert a jelen idő különös ajándéka, hogy végtelen.

Dr. Aczél Petra
a szerkesztőbizottság elnöke

TARTALOM

Jelen idő	1
Jeles napok, világnapok	2
Balog Zoltán pedagógusnapra köszöntője	3

AKTUÁLIS

SZÁMVETÉS

Interjú Hoffmann Rózsával	4
---------------------------------	---

TANÁRKÉPZÉS

A 2013. május 6-7-i pécsi konferenciáról.....	6
Interjú Csapó Benővel.....	8
Interjú Halász Gáborral	9
Interjú Benedek Andrásal.....	10

LÉLEKBÚVÁR

NYÁRI SZÜNIDŐ – PIHEN A PEDAGÓGUS

Hogyan előzzük meg a kiégést?	13
Tanárok a nyári kikapcsolódásról	15
A futásról beszélgettünk Monspart Saroltával	18
Geocaching	20
Sportajánló.....	22

ÉS MÉGIS MOZOG...

TERMÉSZETTUDOMÁNYOK

A hazai tehetséggondozás jó példája – az iskolapadból.....	26
Kutató Diákok Országos Szövetsége	27

SZEMÉLYESEN

A Csík Zenekarral beszélgettünk.....	29
Tóttóssy Istvánné dr. pályaképe	32

SZÍNES

Aczél Petra: Irány a Mars	34
Balázs Géza: Feltöltődés	35
A Zene Benned Van! oktatási program.....	36
Freskóterápia, freskópedagógia	39

AJÁNLÓ

Nyulász Péter gyerekkönyvíró	42
Netszótár.....	44
Új Pedagógiai Szemle	45
Nyári programajánló – pedagógusoknak.....	46
Hol/mi?.....	48

NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM

Nemzeti Tehetség Program.....	49
Sikeres pályázók bemutatása.....	50
Interjú Neuwirth Gáborral – a tanulmányi versenyek eredményeiről.....	62
Interjú Polonkai Máriával – a magyar tehetséggondozásról.....	64

JELES NAPOK, VILÁGNAPOK

Összeállította: Indri Gyula

■ Június 2. Pedagógusok napja

Juhász Attila tanár urat nagyon tiszteltem, egyenesen rajongtam érte. Bölcs derűvel és hanyag eleganciával nevelte a nem matekzeniket is. Vagy itt van például a némettárnő Saci néni, akit mindig megmosolyogtunk, mert soha nem érte be a kincstári krétával és szivaccsal, hanem kis zacskóban hozta a magáét. Nem tudom miért éppen ők jutottak most az eszembe, de valószínű, hogy valamennyiünknek vannak emlékei egykori tanárainkról. Félünk tőlük, de ugyanakkor felnéztünk rájuk. Lázadtunk és behódoltunk. Aztán telnek-múlnak az évek, egyszer csak minden iskolát kijárunk, és nincs kinek virágot vinni pedagógusnapra. Tehát: Kedves Saci néni, Attila bácsik, Tanárnők és Tanár urak! Ma Önökről szól ez a nap. Bokréta helyett fogadják el, hogy örökké megmaradnak az emlékeinkben.

■ Június 4. A nemzeti összetartozás napja

Az 1920-as trianoni békeszerződés aláírásának évfordulójára emlékező nemzeti emléknap Magyarországon, melyet 2010. május utolsó napján iktatott törvénybe az Országgyűlés.

Kinyilvánította: „a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége része az egységes magyar nemzetnek, melynek államhatárok feletti összetartozása valóság, s egyúttal a magyarok személyes és közösségi önazonosságának meghatározó eleme.”

A trianoni döntés 23,4 millió lakost érintett. Idehaza az összmagarság alig kétharmada, 7,6 millió fő maradt. Az első világháborút lezáró békerendszer alapján a magyar népesség öt, jelenleg nyolc államban találta magát, és vele együtt történelmi és kulturális emlékhelyeinek nagy részét is.

■ Június 5. Környezetvédelmi világnap

1972-ben ezen a napon nyílt meg Stockholmban „Ember és bioszféra” címmel az ENSZ környezetvédelmi világkonferenciája. A konferencia döntése alapján ez a nap a nemzetközi környezetvédelmi világnap.

■ Június 16. A megbékélés napja Magyarországon

Nagy Imre 1958-ban történt kivégzésének emlékére ez a nap a független Magyarország napja, mely az 1956-os forradalom és szabadságharc vértanúira emlékezik.

■ Június 30. A magyar szabadság napja

1991. június utolsó napjaiban ért véget hivatalosan a szovjet csapatok kivonása Magyarországról és az ország visszanyerte önállóságát.

Köszöntő

A pedagógusnap számunkra ünnep. Még akkor is, ha többen úgy vélik, az ilyen jeles napok csak arra jók, hogy egy évben egyszer a figyelem középpontjába kerüljön az, akivel az év minden napján törődnünk kellene. Ünnep akár úgy is, hogy egy pillanatra megállunk és elgondolkozunk azon, mivégre emelkedik ki a hétköznapi nyüzsgésből éppen az, amiről az adott nap, a pedagógusok napja szól.

A pedagógusok mindennapi munkája nehezen mérhető: csak részben jár együtt azonnali sikerrel, s leginkább olyan erőfeszítések sorozata, amelyek eredményét, kimenetelét csak évek, évtizedek múlva láthatja az is, aki végzi, és az is, akinek az érdekében történt. Egy életre meghatározó lehet egy-egy jókor vagy rosszkor kimondott szó, gesztus. A pedagógus minden mozdulatát, szavát kíváncsi szemek figyelik és értékelik minden percben, sok azonnali és lehetőleg optimális döntést kell felelősséggel hoznia.

Az óvodában, az alsó tagozaton a pedagógus egész nap lankadatlan figyelemmel, nyitott szívvel tekint a mindenre kíváncsi gyermekekre. A felső tagozaton és a középiskolában negyvenöt percenként olykor jelentős mértékben eltérő korosztályú tanulóknak életkori sajátosságai miatt is eltérő attitűdjét ismerve kell nevelnie, oktatnia.

Pedagógusok és őket közvetlenül segítő kollégáik magas színvonalon végzett, beleérző és elfogadásra kész munkája nélkül elképzelhetetlen a nehéz sorban élő vagy hátrányokkal küzdő gyermekeket is megillető esélyteremtés. Enélkül nem csak a tehetséggondozás, de a közepes teljesítményt nyújtó gyermek tehetségének felismerése, az ingadozó vagy a hirtelen romló teljesítmény okának azonosítása sem történhet meg. A pedagógus nem csak nevelő, oktató, hanem sokszor szervező, pszichológus, tréner, terapeuta, családgondozó, felnőttképző, betegségdiagnosztizáló, szociális munkás szerepbe kerül, és tudja, hogy akként is helyt kell állnia.

Mindezt a pedagógusok megérdemlik, hogy ne csak rajtuk kívül eső oktatáspolitikát tervezzen és alkalmazzon az állam, hanem legyen végre érdemi *pedagóguspolitika* is. A kormány

megalkotta ezt az évtizedek óta hiányzó szabályzót. A pedagógus saját maga által összeállított, a korábbi tevékenységét összegyűjtő dokumentumain, úgynevezett portfólióján, a vele készült interjúkn, óralátogatáson és az intézményi dokumentumokon alapuló segítő értékelési rendszert alakítottunk ki, amely alapja lesz az eddig a rendszerből hiányzó egyéni *szakmai előmenetelnek*. Ezáltal teremti meg a szakmai teljesítménynek az állam által garantált megbecsülését, amelyhez anyagi elismerés is társul. Így biztosítja, hogy ne folyosói pletykáktól, nevelőtestületi erőviszonyoktól függjön a megbecsülés, hanem előre ismert és – alapvetően – mérhető feltételektől. A Magyar Pedagógus Kar létrehozása a pedagógushivatás társadalmi megbecsülésének növeléséhez vezet, egyúttal garanciát jelent majd arra, hogy szakmai kérdésekben a pedagógusok tényleges véleményének felhasználásával születessenek meg a döntések. Dolgozzunk együtt azon, hogy ez valóban így legyen!

A jelenlegi kormány száműzte azt a korábbi oktatáspolitikai szemléletet, amely a gyermek pillanatnyi, azaz rövidtávú, *vél*t jóléte érdekében feladta a társadalmi szolidaritás, a társadalmi együttélés alapjául szolgáló normakövetési igényt, feladta az egyén és társadalom normális működését megalapozó felelős magatartás kialakítását. A pedagógusok kérésének megfelelően módosította már 2010-ben a közoktatási törvényt, megteremtve a támogató pedagógiai környezetet. Ezt az elvet még inkább megerősíti a 2013 szeptemberében már teljes egészében érvénybe lépő köznevelési törvény.

Ezeket nem az év egyik különleges napjának, – a pedagógusnapnak – a tiszteletére, hanem a jelenünkért és jövőnkért minden nap hivatástudattal munkálkodók és tanítványaik érdekében tettük.

A pedagógusnap ünnep tehát, és azokat ünnepeljük ezen a napon, akiknek erkölcsi kötelességünk megköszönni mindazt, amit a közjó érdekében értünk tettek és tesznek. Nagy kihívás pedagógusnak lenni. Köszönet érte mindazoknak, akik vállalják ezt.

Balog Zoltán

emberi erőforrások minisztere

„Szolgáló, és nem önmagáért való ágazat vagyunk”

A köznevelés reformja nemcsak a jelen iskolájának megújulását eredményezi, hanem hozzájárul Magyarország felvirágzásához is – mondta lapunknak adott interjújában Hoffmann Rózsa.

A köznevelésért felelős államtitkár szerint a változásoknak köszönhetően a jövőben az iskolából a gyermekek olyan útravalóval távoznak, amely szilárdan megalapozza egyéni és közösségi felnőtt életüket. A kormányzat a következő ciklusban megújítaná a teljes érettségi és felvételi rendszert, hogy emelkedjék a tudás színvonala és értéke.

Mizsei Bernadett

– **Ahogy a pedagógusok többsége, államtitkárként Ön is végez „számadást” tanévzáraskor?**

– Az államtitkárságon sűrűbben kell számadást végezni, akár csak az iskolák világában. Hiszen minden hét, hónap hoz valami újat. Jelenleg a következő tanév előkészületei folynak. A köznevelési törvény több fontos eleme 2013 szeptemberében lép életbe, így munkatársaimmal elsősorban az ezzel járó jogalkotási feladatokra összpontosítunk. A hátralévő néhány héten helyre kerül a minősítési és a tanfelügyeleti rendszer valamennyi mozaikkockája. A változásokról a köznevelési rendszer minden fontos szereplőjével egyeztetünk, és gondoskodnunk kell arról is, hogy az információk eljussanak az iskolákhoz, szülőkhöz. Jó ütemben haladtunk, bár néha kicsit lassabban, mint ahogy terveztük. De a demokráciával együtt jár, hogy az egyeztetések lelassítják a döntési folyamatokat. Munkatársaimmal évek óta hétvégéken, gyakran ünnepnapokon is megfeszített tempóban dolgozunk. A számadás eredménye tehát pozitív.

– **A külvilág felől milyen elismeréseket, esetleg kritikákat kapnak munkájukkal kapcsolatban?**

– Örömmel olvastam egy ellenzéki tanulmányban, hogy ellenfeink is kénytelenek elismerni: évtizedek óta ez a kormány az első, amely egy szerves, összefüggő pedagóguspolitikát dolgozott ki. Persze az ellenzéknek ez nem feltétlenül tetszik, hiszen más az értékrendjük és a gondolkodásmódjuk, de tény, hogy a pedagógusképzést, a pedagógus életpályát, a köznevelés világát egy időben, az összefüggéseket együtt szemlélve és egymáshoz kapcsolva alakítottuk át. Az oktatás egészének megújítását komoly értéknek és jelentős eredménynek tartom.

– **Elegendőnek érzi az időt ahhoz, hogy zökkenőmentesen induljon meg a következő tanév az új Nemzeti alaptanterv és kerettanterv alapján?**

– A változásokra odafigyelő, gyorsan reagáló szakemberek számára bőségesen elegendő volt a rendelkezésre álló idő, hiszen ezek a dokumentumok mind tavaly kerültek nyilvánosságra. Akikben viszont most tudatosul, hogy új tantervi szabályozás lép

életbe, azoknak nyilván az az érzése, hogy kevés az idő a felkészülésre. A Századvég Alapítvány kutatása szerint az oktatáspolitikai változások minden területét a társadalom jóval több, mint 50 százaléka támogatja. Nem szabad megfedelkednünk arról, hogy az iskolát több mint 5000 évvel ezelőtt azért „találták fel”, hogy segítse a fiatalok megfelelő fejlődését, ezért mi szolgáló, és nem önmagáért való ágazat vagyunk. Ezért alapvető, hogy a felnőtt lakosság egyetértsen az oktatási intézkedésekkel. A kabinet mindig azt vallotta, hogy helyre kell állítani a tisztességes munka becsületét. Ez a törekvés természetes módon reflektál a jóakarátú emberek vágyára. E szemléletváltás az iskolák világában is megjelenik: a tudást szorgalmas munkával kell és lehet megszerezni.

– **Bár a társadalmi támogatottság valóban nagy, az ellenzék számos ponton kritizálta a kormányintézkedéseket. Ennek volt alapja Ön szerint?**

– Ők is teszik a dolgukat felfogásuk szerint. Ám az helytelen, hogy a legtöbbször alaptalanul vádaskodnak, mi több, jóslatgatnak. Szinte már a kormányzásunk kezdetétől fogva szembeszélünk kellett azzal, hogy ellenfeink az intézkedéseinkkel kapcsolatban mindig káoszról, tragédiáról, összeomlásról beszélnek. Jó példa erre a mindennapos testnevelés, amelynek szükségessége vitathatatlan, tekintve a fiatalságunk mozgásszegény életmódját. Néhány településen valóban nehéz volt megszervezni, de mi az ideális feltételek hiányát nem tragédiaként, hanem megoldandó feladatként fogtuk fel. Tornaterem-építési akciókat hirdettünk, az iskolák, sportegyesületek között példás együttműködés jött létre. Káros szemléletnek tartom, ha a legkisebb vagy szórványos problémát is úgy állítják be, mintha az általános jelenség lenne. Hasonlóan alaptalan, lavinaszerű támadás érte az elsősök beiratkozását is: tévesen interpretálták a törvényt, ezért elültették az emberekben azt a gondolatot, hogy a kormány meggondolatlanul hoz intézkedéseket, nincsenek meg a feltételek. És lám, ígéretünkhöz híven április 30-ig minden leendő első általános iskolás diáknak meglett a helye. A közvéleményt megtévesztő valótlan állítások, baljós jóvendőlések sokakban bizonytalanságot keltenek. Lehet, hogy éppen

ez a céljuk? Ezzel egyidejűleg szórakoztató látni, hogy az ellenzéki programokban viszontlátjuk az oktatás megújításának általunk bevezetett jó néhány elemét.

– Mit tart a köznevelési törvény legnagyobb sikerének?

– Magát a törvényt. A 2011-ben megalkotott új köznevelési törvény egységes, értékelvű koncepcióra épül, amely az egyének, a társadalom és a gazdaság hosszú távú érdekeit, fejlődését szolgálja. Olyan nevelésközpontú iskola szabályait alkottuk meg, amely racionális, korszerű, ugyanakkor magába foglalja az ezeréves magyar pedagógia erőseit, átfogó jogalapot biztosít ahhoz, hogy a köznevelési rendszer az összefogás, a kölcsönös bizalom, a hivatástudat, a szakértelem és a szeretet által vezérelve újulhasson meg. A törvényben egyforma hangsúllyal jelenik meg a felzárkóztatás és a tehetséggondozás, valóban megteremti minden gyermek esélyét a boldoguláshoz.

Másik nagy erőnye a pedagóguspolitika, amely nemcsak a köznevelési, de a felsőoktatási törvényből is tükröződik. Jó pedagógus nélkül nincsen jó iskola, a gyermekek személyiségét, jövőjének alakulását a szülők mellett az óvodapedagógusok, tanítók, tanárok formálják. Az iskolarendszer átalakítása hozzájárul, ha úgy tetszik, elősegíti Magyarország megújulását is. Az iskolából a gyermekek olyan útravalóval távoznak, amely megalapozza felnőtt életüket. Számukra a munka nem valami szükségszerű rossz, hanem önmaguk kiteljesítésének lehetősége. Az értékelvű nevelésnek köszönhetően másokért is felelősséget érző, hazájukat szerető fiatal emberek lesznek. Ezen elvek és célok miatt élvezik intézkedéseink a társadalom nagy többségének támogatását. Sikernek tartom a közösségi szolgálat bevezetését is. Azok a gyerekek, akik már részt vettek a különböző programokban, azt mondták, nagy örömet szereztek nekik, hogy másokon segíthettek. És az is komoly hozadéka a változásoknak, hogy érezhetően csökkentek az agresszív megnyilvánulások, amelyek korábban szinte már mindennaposak voltak az iskolákban.

– Ez minek köszönhető?

– Bizonyosan sok összetevője van, de nem nehéz az összefüggést meglátni: kezdettől fogva a pedagógus megbecsülésének szükségességét közvetítettük. Több olyan jogszabályt fogadott el a kormány és az Országgyűlés, amely a pedagógus tekintélyének helyreállítását, társadalmi elismertségének növelését szolgálta, amely gondoskodott a közfeladatot ellátó személyek védelméről. Az iskolákban helyre kellett állítani a – természetjogból fakadó – fegyelmet és rendet.

– Ebben a ciklusban milyen változásokra számíthatunk még a köznevelésben?

– További nagy változásokat 2013-at követően nem tervezünk. De korrekciók szükségképpen mindig lehetnek és lesznek, hiszen az iskolának alkalmazkodnia kell a jogos külső elvárásokhoz, változásokhoz. Ellenkező esetben nem töltené be küldetését. A következő ciklus harmadik évére, várhatóan 2017-re tervezzük a teljes érettségi és felvételi rendszer megújítását. Az előkészületeket már megkezdjük.

– Mi a célja az érettségi rendszer átszervezésének?

– Komolyabb munkára akarjuk sarkallni a középiskolákat és a fiatalokat, hogy emelkedjék a tudás színvonala, ezzel párhuzamosan a megszerzett végzettségek értéke. Ez hosszú szakmai

előkészítő munkát igényel, nem lesz könnyű folyamat. A 2005-ben bevezetett kétszintű érettséginek kétségkívül vannak előnyei, de számtalan hátránya is. Az európai rendszerek például az elégséges tudás határát 50 százalékosan szabják meg, a miénk korábban 20-ban. Lépésről lépésre, a fokozatosság elvét betartva közelítünk az európai követelményszinthez. Kezdeként 25 százalékra emeltük a ketteshez szükséges minimumot. Modellkísérletek, külföldi példák igazolták, hogy ha ennél többet emelnénk egyik évről a másikra, az kudarc sorozatot indítana el. Mi pedig nem ártani akarunk a fiataloknak, hanem azt szeretnénk, hogy a tudásuk stabilabb, értékesebb legyen.

– Pihenésre lesz ideje nyáron?

– Attól tartok, nem lesz több, mint tavaly, vagy az előtt. Mivel az én hatáskörömmé vált az iskolaigazgatók kinevezése, ez azt jelenti, hogy mintegy öt-hatszáz pályázatot kell a következő hetekben áttekinteni. Persze a munkatársaim segítenek, de a személyi döntések komoly megfontolást igényelnek, és hatalmas felelősséget helyeznek az ember vállára. A jó döntés előkészítéséhez idő kell. Persze a munka mellett szeretnék eljutni a Balatonhoz, a Mátrába, több időt eltölteni nyugalomban otthon a Bakonyban, és talán egy néhány napos külföldi utat is beiktatok: évek óta szeretném meglátogatni Svájcban élő barátnőmet.

– Mit üzen nyárra a pedagógusoknak?

– Ne üljenek fel a csalóka híreknek! Bármit hallanak, azt ellenőrizzék autentikus forrásból, a hivatalos (Országgyűlés, Kormány, EMMI, OH, OFI) honlapokról. Fontos, hogy szervezzék maguknak legalább egy olyan hetet, amikor tényleg kiszakadnak a szakmai kötetlenségek közül. Főzzenek, kertészkedjenek, sportoljanak, kiránduljanak. Pihenjenek, olvassák el azokat a könyveket, amikre egész évben vágytak, de valahogy mindig elmaradt. Hallgassanak sok zenét, mert az átmelegíti az ember lelkét. Játsszanak és beszélgetsenek még többet a saját gyermekeikkel, akikre év közben talán kevesebb idő jutott, mint szeretnék volna. Tudom, hisz magam is átéltem sokszor, hogy a pedagógusok augusztusban már mind gyakrabban gondolnak ismét az iskolára, a tanítványokra: vajon mi történt velük, fejlődtek-e vagy sem, mit, hogyan tanítsanak nekik a következő évben, mivel várnak el a nehezen kezelhetőket, és így tovább. Fontos, hogy aki új osztályt, új diákokat kap, tanulmányozza mindazt, amit a gyerekekről előre tudni lehet. Szeretni csak azt tudjuk igazán, akit ismerünk is. Szeretet nélkül pedig esélytelen a pedagógia. Ennélfogva a megismerés az első lépcsőfok a sikeres neveléshez vezető úton.

– Mi szükséges a jó neveléshez?

– Sok minden. Az első, ahogy mondtam, hogy jól ismerjük a gyerekeket, naponta figyeljük minden rezdülésüket, s legyünk képesek mi is változtatni, ha valamilyen elgondolt eljárásunk nem jár sikerrel. Az a hivatás, amire a pedagógus vállalkozott és fel esküdött, számomra a legszebb, amit ember választhat a földön. Hasonlít a kertészkedéshez. A nevelő segíti kibontakozni mindazt a gyermekben rejlő lehetőséget, amelyet a teremtés pillanatában magával hozott. Közben persze jó kertész módjára a vadhajtásokat nyesegetni kell! Ehhez a kertészkedéshez kívánok kollégáimnak felfrissülést, feltöltekezést, bizalmat, és reményt abban, hogy az életpályamodell bevezetésével végre érezni fogják: a politika és a társadalom nagyra értékeli a munkájukat.

Megújuló tanárképzés – országos konferencia Pécsen

2013. május 6-án és 7-én Pécsen rendezték meg azt a kétnapos konferenciát, melynek témája a tanárképzés megújítása volt a 21. század oktatási-képzési igényeinek megfelelően. A konferenciát az Oktatókutatási és Fejlesztő Intézet (OFI), valamint a Pécsi Tudományegyetem (PTE) Bölcsészettudományi Kara és Természettudományi Kara szervezte közösen.

Indri Dániel

A konferencia sajtótájékoztatóján **Dr. Hoffmann Rózsa** köznevelésért felelős államtitkár elmondta, régóta időszerű volt a tanárképzés megújítása. A tanárképzés a bolognai rendszer 2005-ös bevezetésének legnagyobb vesztese volt, továbbá az elmúlt években megújított köznevelési rendszer is indokolta a kétszakos pedagógusképzés visszaállítását. Az egyik legfontosabb újdonság a felsőfokú tanítói-tanári alapképzést követő *pedagógus-továbbképzési rendszer főbb elemeinek* (akkreditált pedagógusképzési programok, szakirányú képzések) *összehangolása a pedagógus-életpálya különböző minősítési állomásai-*

val, továbbá az újjáépülő pedagógiai szakmai szolgáltató rendszerrel. Mindez az új tartalmi szabályozás (Nemzeti alaptanterv, kerettantervek) és a tanárképzés kimeneti és képzési követelményeiben megjelenő szemléleti és tartalmi újdonságok, illetve a kialakított szakstruktúra alapján történik. Az állam *Klebsberg Képzési Ösztöndíját* vezet be, melynek célja elsősorban az ember- és természetismeret műveltségi terület tanári szakjait választó tanárjelöltek számának emelése. Jelentős minőségbeli javulást hozhat az is, hogy *a gyakorlati képzés ideje az eddigi fél évről egy évre növekszik.*

Dr. Kaposi József, az OFI főigazgatója nagyívűnek nevezte az oktatási kormányzatnak a pedagógusképzést érintő koncepcióját és a pedagógus-életpályamodellt. Úgy vélte, ilyen, fontos szakmai kritériumokat tartalmazó rendszer nem készült az elmúlt időszakban, az OFI ezért is tartja támogatásra érdemesnek azt. „Az osztatlan tanárképzés elmozdulást hozott a pedagógusképzés iránti érdeklődés tekintetében, így néhány éven belül meglesz a kívánt fordulat” – fogalmazott.

Dr. Hoppál Péter országgyűlési képviselő, az Oktatási, Tudományos és Kutatási Bizottság tagja, **Dr. Fischer Ferenc**, a PTE BTK dékánja, valamint **Dr. Erőstyák János**, a PTE TTK dékánhelyettese egyhangúlag jegyezték meg: bíznak abban, hogy a Pécsi Tudományegyetemnek az új rendszerben is kiemelt szerep jut majd.

Dr. Gáspár Mihály

Dr. Csapó Benő

Dr. Pukánszky Béla

A konferencia résztvevőit **Dr. Bódis József**, a PTE rektora köszöntötte, majd **Dr. Hoffmann Rózsa** ismertette a kormányzat eddigi és a jövő tanévet érintő fejlesztéseit. Elmondta, hogy a tavaly elfogadott új Nemzeti alaptanterv visszatérés az 1995-ös változathoz, amelyben újfent rögzítik a kötelezően tanítandó legfőbb ismeretköröket, ennek jegyében pedig új tankönyvek készülnek. **Dr. Hoppál Péter** szerint a meglévő rendszer már régóta átalakulásra szorult, a kimeneti teljesítmények nagy erőziora utaltak. **Dr. Maruzsa Zoltán** felsőoktatásért és tudománypolitikáért felelős helyettes államtitkár a jelentkezési adatok, a tervezett létszámok és a regionális igények fényében mutatta be az új tanárképzés rendszerét, majd az ösztöndíjas támogatásról beszélt röviden.

Az OFI részéről **Dr. Kaposi József** főigazgató az átalakuló tanárképzés és a pedagógiai szolgáltatói rendszer kapcsolódási pontjairól tartott előadást, **Dr. Pompör Zoltán** a TÁMOP 3.1.5 projekt keretében megvalósuló, a tanári életpálya támogatását célzó fejlesztésekről számolt be, **Dr. Szabó Mária** pedig a pedagógusok szakmai előmenetelének támogatásáról szólt.

Dr. Halász Gábor (OFI) kifejtette, a tanárképzés gazdasági tényező, mert Európa gazdasági felemelkedése függ attól, milyen a pedagógusképzők minősége. **Dr. Csapó Benő** (SZTE) a tanárképzés megújításának tudományos alapjairól beszélt: fontos a kutatási eredmények alkalmazása, a pedagógusok nagyobb önállóságra való ösztönzése, a fogalmak pontosabb definiálása, a pedagógiai tévképzetek cáfolása, a kutatás, a képzés és a fejlesztés egysége. **Dr. Falus Iván** (Eszterházy Károly Főiskola) a tanárképzők közös identitásáról beszélt, arról, hogy a tanárképzés három szereplője: a pedagógia-pszichológiai képzés és a diszciplináris képzés képzői, valamint a gyakorlóiskolai vezető- és mentortanárok nem minden esetben képviselnek egységes professziót. **Stéger Csilla** (OH) szerint a tanárképző reprodukál és megújít, ezért van kulcsszerepe a tanárok attitűdjeinek kialakításában. **Dr. Gáspár Mihály** (NYME) a tanárképzés kapcsán

utalt a diszciplína és a pedagógikum máig fennálló párharcára. **Dr. Homonnay Zoltán** (ELTE) a természettudományos tanárképzés jelentőségéről és útjairól tartott előadást.

Dr. Pukánszky Béla (SZTE) a magyarországi tanárképzés történeti hagyományait elevenítette fel, míg **Dr. Font Márta** (PTE) a pécsi tanárképzés hagyományairól és eredményeiről tartott előadást, rámutatva a tradíció és a progresszió kapcsolatára. **Dr. Fischerné Dr. Dárdai Ágnes** (PTE) a tankönyvkutatás jelentőségéről szólt, kiemelve, hogy a tankönyvkutatás eredményei, azaz a tankönyvelméleti ismeretek a neveléstörténeti, didaktikai és szakdidaktikai stúdiumok keretében is konvertálhatók.

A konferencia végén **Dr. habil Gerner Zsuzsanna**, a PTE BTK oktatási dékánhelyettese összegezte az elhangzottakat. Hangsúlyozta, a megújítással kapcsolatban tudjuk, nem az első és vélhetően nem is az utolsó reformot éljük át a tanárképzésben. Ez összefügg azzal, hogy az oktatási-képzési igények folyamatosan változnak, hiszen az oktatás egy összetett, többváltozós folyamat, egy olyan komplex rendszer, melyben a fejlesztések nem lineárisak, és amelynek négy meghatározó tényezője, a pedagógus, a diák, a módszer és a tananyag csakis együttesen fejleszthető.

Dr. Font Márta

Dr. Falus Iván

Dr. Halász Gábor

Finnországban népszerű a pedagóguspálya

Május 6-7-én Pécsen zajlott az a – tanárképzés megújításáról szóló – konferencia, melyen Dr. Csapó Benő, a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetének vezetője a képzés megújításának tudományos alapjairól beszélt.

Keszeli Sándor

– **Mi indokolja a tanárképzés megújításának szükségességét?**

– Tanárnak lenni különleges hivatás. Nem csak az emberiség nagy tanítóira gondolva, és nem is csak a „hivatás” szó emelkedett értelmében. Ez a professzió a modern társadalmakban is kitüntetett szerepet tölt be. A pedagógusok munkájának társadalmi jelentősége talán csak az orvosi hivatással vethető egybe. Nagyrészt az orvoslásnak köszönhetjük, hogy az emberi élettartam megduplázódott, minimálisan csökkent a gyermekhalálosság. Nem csupán hosszabb lett az élet, hanem a megélt élet minősége is sokat javult az orvostudománynak köszönhetően. Ma már ritkán gondolunk arra, hogy ezt az alig egy évszázad alatt végbement fejlődést nagyrészt az orvosi kutatásoknak és az orvosképzés tudományos alapokra helyezésének, az eredmények gyakorlati alkalmazásának köszönhetjük.

Hasonló léptékű mennyiségi változások következtek be az iskolázásban is. Egyre többen, egyre hosszabb ideig járnak iskolába. Az oktatásban azonban csak most kezdődött el az a folyamat, ami az orvoslásban olyan látványos fejlődést eredményezett: a tanítás kutatási eredményekkel való megtámogatása, az oktatás és a tanárképzés tudományos alapokra helyezése. Az iskola sok gyerek számára még mindig inkább kudarcok forrása. Magas a korán lemorzsolódók, vagy az iskolát fejetlen alapkészségekkel elhagyók aránya.

Az oktatás minőségét radikálisan lehetne javítani, hatékonyságát meg lehetne sokszorozni, ha a fontosabb döntéseket, legyenek azok akár egyetlen gyermek fejlesztésével kapcsolatosak, akár az oktatási rendszer egészét érintőek, tényekre, adatokra, bizonyítékokra alapoznánk. Ma már óriási szakirodalma van azoknak a naiv elgondolásoknak, egyedi tapasztalatból kiinduló téves általánosításoknak, soha nem igazolt vélekedéseknek, amelyekre fontos döntéseket alapoztak, holott a tudományos vizsgálatok épp az ellenkező eredményre vezettek. Az új tudományos tudást elsősorban a tanárok képzésén és továbbképzésén keresztül lehet bevenni az oktatási rendszerbe, ezért meghatározó jelentősége lenne a pedagógusképzés kutatásalapú reformjának.

– **Miben látja a tanárképzés fejlesztésének fő irányát, hangsúlyát? Mi indokolja ezt a prioritást?**

– Ahhoz, hogy a dolgok a helyükre kerüljenek, mindenekelőtt a pedagógusok anyagi megbecsülését kellene rendezni. Pedagógusfizetések tekintetében a fejlett országok rangsorának végén állunk. Nemcsak az a probléma, hogy a pedagógusok a diplomások átlagánál sokkal kevesebbet keresnek – ami mutatja, hogy a társadalom hogyan értékeli a tanárait –, hanem az az alapvető gond, hogy a pályakezdő fizetésekből nem lehet megélni, családot alapítani. A társadalom önmagáról állítja ki a bizonyítványt

azzal, ahogy a pedagógusokat megbecsüli. Mindenki fontos a saját élete és egészsége, de legalább ennyire fontos a gyermekeinek, unokáinak az élete, szellemi fejlődése, személyiségének kiteljesedése is. Tudatosítanunk kell, hogy mindez elsősorban a tanárokon múlik, és el kell érniük, hogy a gyermekek értelmi-érzelmi fejlesztését a legkiválóbb szakemberek végezzék. Ez nemcsak a gyerekek iskolában töltött éveinek életminőségét, hanem a későbbi fejlődési lehetőségeiket is meghatározza.

A jó pedagógusok munkája hosszabb távon anyagi értelemben is jelentős hasznot hoz, fizetésük rendezése az egyik legjobban megtérülő társadalmi befektetés lenne. A tanárképzéssel kapcsolatban mindennek azért van jelentősége, mert a színvonalas képzéshez elsősorban sok tehetséges hallgató kell. Ma pedig nagyon kevés a jelentkező, és ezért nem nagyon lehet közöttük válogatni, még a rendelkezésre álló helyeket sem lehet betölteni.

– **Ön gyakran beszél a finn modellről. Miben látja ennek időszerűségét, értékét a magyar viszonyok között?**

– A finn oktatási rendszer a világ élvonalában van, a tanárképzés pedig talán a legjobb a világon. Ennek egyik összetevője kétségtelenül az, hogy Finnországban a pedagóguspálya vezeti a foglalkozások népszerűségi listáját. Minden negyedik finn fiatal tanár szeretne lenni, az egyetemeken tanárképző karain legalább tízszeres a túljelentkezés. Ez csak részben tulajdonítható az anyagi megbecsülésnek, a finn tanári fizetések nagyjából a diplomás átlagnak felelnek meg. Legalább ekkora szerepe van a képzés presztízsének, minőségének. A finn tanárokat nemzetközi hírű kutatók képezik, a tudományos eredmények közvetlenül áramlanak be a tanárképzésbe. A tanárok maguk is elsajátítják a kutatási módszereket, képesek a szakirodalom követésére, kísérletezésre, és így munkájuk folyamatos fejlesztésére.

– **Melyek lennének Ön szerint a legfontosabb stratégiai lépések a tudományos alapú tanárképzés megújításának folyamatában, az említettek fényében?**

– Mindenekelőtt a képzőhelyek kutatási-fejlesztési kapacitását kellene bővíteni. Miként más területeken történik (ld. orvoslás), itt is meg kellene valósítani a kutatás, fejlesztés, képzés és továbbképzés egységét. Az új tanítási módszereket kifejlesztő kísérleti iskolák egyben a leendő tanárok gyakorló terepei is lehetnének. Egyszerre sajátíthatnák el a tanítást és a pedagógusi munka fejlesztését. A kapacitások ésszerű kihasználása érdekében a legerősebb kutatóhelyekre kellene koncentrálni a pedagógusképzést. Szükség lenne továbbá a képzési programok alapos átvizsgálására is, hogy a tananyagok igazolt ismereteket tartalmazzanak, friss tudományos eredményekre épüljenek.

A tanárképzés európai dimenziói

A május 6-7-i pécsi konferencia kapcsán beszélgettünk Dr. Halász Gáborral, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet volt főigazgatójával, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának tanárával a megújuló tanárképzésről.

Indri Dániel

– Előadásában elsősorban arra kereste a választ, mennyire tekinthető európai uniós ügynek a magyar pedagógusképzés. Milyen megállapításra jutott?

– Az, hogy a tanárképzés mennyire válik európai üggyé, a tagállamokban zajló folyamatoktól is függ, noha egy vagy két tagállam folyamatai ezt nagymértékben még nem befolyásolják. A 2000-es évek elejétől kezdve a pedagógusképzés témája stratégiai jelentőségűvé vált az Unió oktatási szakpolitikáján belül. Ezen a területen nagyon sok, az Európai Bizottság által kezdeményezett javaslat, szakpolitikai ajánlás, kutatás, tudásfeltárás történt, és jelentős – az oktatási miniszterek által hozott – tanácsi döntések is születtek.

– A bolognai rendszer bevezetésekor a tanárképzés is átalakult, azonban szeptembertől visszaáll az egyciklusú, osztatlan képzés, és növekszik a gyakorlati idő. Milyen jelenségek vezetnek idáig Ön szerint, ami szükségessé tette az eredeti rendszer visszaállítását?

– Az egyciklusú tanárképzés strukturálisan (és ez nem csak Magyarországra vonatkozik) gyengébb helyzetbe hozza az egyetemeken belül azokat a szereplőket, akik a leginkább elkötelezettek a pedagógusképzés tartalmi modernizálása iránt. A kétciklusú képzés előnye, hogy a második cikluson belül szerkezetileg, intézményileg nagyobb mozgásteret lehet azoknak, akik pont abba az irányba akarják vinni a pedagógusképzést, mint amit ma Európában kívánnak. Emellett ez jobban szolgálja a szakmai fejlesztésnek az élethosszig tartó tanulás keretei között történő megszervezését.

– Azonban ha egy uniós tagállam visszatér ahhoz a tanárképzéshez, amit az EU-ba való belépést megelőzően folytatott, az mégiscsak jelzésértékű.

– A tagállamokban sokféle a tanárképzés rendszere, de van egy fokozatos közeledés közöttük abban, hogyan gondolkodnak, milyen prioritásokat határoznak meg. A képzés szerkezetének hazai átalakítása, vagyis a kétciklusú képzésről egyciklusú képzésre való áttérés valóban eltér az uniós iránytól, de a pedagógusképzést tekintve a fejlesztési célok szintjén nem látok olyan változásokat, amelyek nem az uniós folyamatok felé mutatnának.

– Szükség volt a gyakorlati idő növelésére?

– Ez globális trend, minden ország ebbe az irányba próbál menni. Önmagában azonban korlátozott a hatása, ha nem jár együtt két dologgal. Egyrészt a gyakorlati munka melletti folyamatos és tartalmas tanulás; másrészt a pedagógiai intézmények közötti együttműködés nagyfokú erősödésével, ami az egyetemeken belül szervezeti átalakításokat is szükségessé tesz. Itt a legfontosabb folyamatnak az ún. tanárképző központok megszervezését látom.

Elképzelhető, hogy ez egyes helyeken formális dolog lesz, remélhetőleg azonban valóban a jól definiált feladatokkal rendelkező formája lesz a pedagógusképzésért és a gyakorlati tanulásért való felelősségnek.

– Világos célkitűzés volt a természettudományos tanárképzés fellendítése is.

– A természettudományos terület iránti érdeklődés növelését el lehetett volna érni a kétciklusú képzésen belül is, azoknak az ösztönző eszközöknek az alkalmazásával, amelyeket most kezdünk alkalmazni ösztöndíjak formájában, vagy a természettudományos oktatást végző pedagógusok helyzetének javításával. Amikor korábban egyciklusú rendszerben oktattunk, és megkérdeztük az elsőéves hallgatóinkat arról, hányan akarnak pedagógusok lenni, majd ötödéves korukban újra feltettük a kérdést, azt láttuk, hogy a számuk drámaian lecsökkent. Pontosan tudtuk, hogy sokan közülük olyan hallgatók voltak, akik azért léptek be a pedagógusképzésbe, mert felsőoktatási diplomát akartak, de valójában nem akartak pedagógusként elhelyezkedni. A jelenlegi hallgatók motivációjáról még szinte semmit nem tudunk.

– A 2013. februári ír elnökségi konferencia tartalmi fókuszsa a képzők képzése volt. Született valamilyen közös álláspont vagy megállapodás?

– Ahhoz, hogy a pedagógusok képzése eredményes legyen, nemcsak az ő, hanem az őket képzők kompetenciáit is meg kell határoznunk. Úgy tűnik, elindul most végre egy olyan folyamat, melynek eredményeképp jobban látjuk majd, melyek legyenek ezek a kompetenciák.

– Ezek konkrét, egzakt tulajdonságok lesznek?

– Igen. Ha le tudjuk írni azokat a pedagógus-kompetenciákat, amelyek az eredményes iskolai munkához szükségesek, akkor természetesen le kell tudnunk írni a fejlesztésükhöz szükséges kompetenciákat is.

– Mit javasol az előttünk álló időszakra?

– Az oktatási tárcának intenzíven együtt kell működnie a felsőoktatási intézményekkel, figyelemmel kísérve azt, hogy a tanárképző központok kialakítását komolyan veszik-e. Erre erőforrásokat kell biztosítani például Európai Unió támogatásából, és garantálnia azt, hogy ezek az új szervezeti formák komolyan beépüljenek az egyetemek intézményfejlesztési terveibe. Szakmai segítséget kell nyújtania a felsőoktatási intézményeknek abban, hogyan lehet ezt jól megszervezni, mert nem vagyok benne biztos, hogy minden felsőoktatási intézmény vezetése tiszta és világos elképzeléssel rendelkezik arról, tulajdonképpen mi is ennek az új szervezetnek a feladata.

Misszió a diákok érdeklődésének fenntartása

A pedagógus számára lényeges küldetés, hogy a diákok, hallgatók tanulás iránti igényét felkeltsék, az élet teljes hosszán át fenntartsák, illetve ösztönözzék és elsajátíthatóvá tegyék a későbbi sikeres tanulás módszereit – nyilatkozta lapunknak a BME Tanárképző Központ főigazgatója. Dr. Benedek András, akivel a szakképzésről, továbbképzésről beszélgettünk, elmondta, a szakképzésben a gyakorlati oktatáshoz kapcsolódóan jelentős módszertani megújulás valósul meg, s az új pedagógiai módszerek e keretekben különösen jól adaptálhatók.

Mizsei Bernadett

– Mi jellemzi a szakképzést?

– A mai magyar szakképzésre a gyorsuló ütemű átalakulás jellemző, a szervezeti és tartalmi korszerűsítések stratégiai iránya olyan képzési rendszer kialakítása, amely egy fejlett munkatársadalom követelményeinek megfelel. A munka világának ugyanakkor nem csupán a foglalkoztatási összefüggései a lényegesek, hanem az a társadalmi szerepvállalás is, hogy a szakképzés a társadalom minden csoportját és tagját munkához segíti.

– Melyek a legfontosabb változásai jelenleg a szakképzési tanárképzésnek és tanártovábbképzésnek?

– A jelenlegi szakképzési tanárképzés és tanártovábbképzés értelemszerűen szinkronban formálódik a nevelési és szakképzési szabályozással. Az új törvényeken túl, lényeges a megújított Nemzeti alaptantervben és az Országos Képzési Jegyzékben megfogalmazott korszerű követelményeknek való megfelelés. Az elmúlt években ennek eredményeképpen jelentősen racionalizálódott az agrár-, a mérnök-, a közgazdász-tanár-képzés, a 42 tanári szakirány 24-re csökkent, ugyanakkor a szakmai tanárszakok, szakirányok körében megjelent a gyógypedagógiai, egészségügyi és neveléstudományi szakterület tanárképzése is. A szerkezeti változásokon túl a tanulási környezet jelentős fejlődése is a legközvetlenebbül érinti e területeket. A szakképzésben a gyakorlati oktatáshoz kapcsolódóan jelentős módszertani megújulás valósul meg, az új pedagógiai módszerek e keretekben különösen jól adaptálhatók. Az infokommunikációs technológiák alkalmazása a munka világában a szakképzés oktatási környezetét szintén jelentősen átalakítja.

Ezeket a változásokat követve, a szakmai pedagógusképzés kiegészítő, továbbképző kurzusok segítségével igyekszik olyan támogató rendszereket kialakítani, melyekben a hallgatók már saját élethelyzetüknek megfelelően tudnak bekapcsolódni a képzésbe. A közoktatási vezetőképzés erre keresi sikerrel a komplex szakmai válaszokat, és ilyen új kezdeményezésnek tekinthetők a mérési-értékelési feladatokra, valamint a minőségbiztosítási és szakértői feladatok ellátására felkészítő, ez év őszétől induló pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szakjaink.

– Az oktatáspolitikai változások hogyan érintik az Ön területét?

– A legközvetlenebbül érintett e terület, mivel a vertikális fenntartói, szakmai irányítási rendszerben a törvényi változások nem csupán a centralizációt erősítették, hanem a duális szakképzési rendszerben az állam és a gazdasági kamarák között is új munkamegosztást alakítottak ki. Közben a horizontális intézményi kapcsolatrendszerek is átalakulnak, a térségi szakképzési funkciók és az országos szakmapolitikai törekvések összhangja erősödik, ami a szakképzés esetében különösen időszerűvé teszi az intézményvezetői kompetenciák speciális tudáselemeinek elsajátítását. Ezért a szakképzésben mindig is jellemző komplexebb szakterületre irányuló pedagógiai felkészülés mellett különösen fontos a vezetői képességek folyamatos fejlesztése.

– Mióta zajlik a BME-n közoktatási vezetőképzés?

– A jelenleg már 140 éves szakmai tanárképzési (mérnök- és közgazdász-tanár képzés) hagyományaira alapozva, éppen 20 éve kezdődött el a közoktatási vezetőképzés. A '90-es évek elején, az első intézmények között kapcsolódott be egyetemünk a közoktatási intézményvezetők szakirányú, majd később pedagógus szakvizsgát is nyújtó továbbképzésébe.

– Mi az élethosszig tartó tanulás legfőbb üzenete?

– A pedagógus életpálya kettős kötődéssel rendelkezik: egyfelől az egész életen át tartó tanulás fontos e hivatásban, melynek művelői számára követelmény a legkorszerűbb tudás és a tanítási eszközök, módszerek alkotó használata. Másfelől a pedagógus számára lényeges misszió, hogy a diákok, hallgatók tanulás iránti igényét az élet teljes szakaszán át felkeltsék, továbbá ösztönözzék és elsajátíthatóvá tegyék a későbbi sikeres tanulás módszereit.

– A modernizáció, a kommunikációs technikák fejlődése milyen hatással van a felnőttképzésre?

– Kihívás és lehetőség egyszerre. Bár kétségtelen, hogy az új technikákat professzionális módon kezelni csak megfelelő felkészültséggel és tanúlással lehet, azonban hallgatóink és oktatóink számára is a hangsúlyt a lehetőségek tudatosítására, azok kihasználására helyezzük. Korszerű tanulási környezetünk alapvetően egyéni igények szerint támogatja a sajátos élethelyzetben történő tanulást.

TÁJÉKOZTATÓ
A KÖZOKTATÁSI VEZETŐ ÉS PEDAGÓGUS-SZAKVIZSGA
SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSI SZAKRÓL
2013/2014. tanév

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Műszaki Pedagógia Tanszéke (1117 Budapest, Magyar Tudósok körútja 2. Q ép. A szárny I. emelet) „**KÖZOKTATÁSI VEZETŐ ÉS PEDAGÓGUS-SZAKVIZSGA SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉSI SZAK**” szakirányú továbbképzést indít.

I. A képzés célja

A képzés célja felkészítést nyújtani:

- a közoktatás különböző szintű vezető munkaköreiben dolgozók számára **feladatuk szakszerű ellátásához**
- valamint **a pedagógus szakvizsga letételéhez**

A képzés a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény, a 10/2006. (IX.25) OKM rendeletben foglalt követelmények a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szenátusa X/19/2006-2007. sz. határozata (2007. június 25.), valamint az Oktatási Hivatal OH-FHF/1797-4/2009. számú határozattal módosított OH-FRKP/18030/2007. sz. határozata szerint folyik. A képzés négy féléves.

II. Az eredményes vizsgát tett hallgatók szakvizsgázott pedagógus, közoktatási vezető szakképesítésekről kapnak oklevelet.

A kiadott oklevél a végzettség alapdiplomájára épül, és azzal azonos szintű (egyetemi vagy főiskolai), szakirányú továbbképzési szakon szerzett szakképzettséget tanúsít.

III. A képzés szervezési formája

A képzés szervezési formája **távoktatás**, a hallgatók egyéni tanulására épül. A hallgatók egyéni tanulásra alkalmas feladatokat is tartalmazó elektronikus tananyagcsomagot kapnak. A képzést MOODLE rendszerben informatikai háttértámogatás segíti.

IV. A képzés költségei (önköltsége)

Egy hallgató képzési költsége egy szemeszterre (egy félév) 135.000 Ft. (Tanévenként a hivatalos infláció mértékével emeljük.) A beiratkozással egyidejűleg, de legkésőbb a tanulmányok megkezdéséig a költségtérítést be kell fizetni!

V. Jelentkezési tudnivalók

1. A jelentkezés helye: BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszék

(1117 Budapest, Magyar Tudósok körútja 2. Q ép. A szárny I. emelet)

Telefon: 463-2071; 463-1699; 463-4358; 463-3325 fax: 463-3326

illetve a meghirdetett konzultációs helyszínek.

2. A jelentkezés határideje: 2013. június 15. (pótjelentkezés augusztus 26.)

3. A jelentkezéshez szükséges:

- egyetemi vagy főiskolai végzettséget tanúsító pedagógus oklevél, legalább **3 éves** pedagógus munkakörben szerzett gyakorlat,
- kitöltött „Jelentkezési lap Közoktatási vezető és Pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szakra”.
- kitöltött „Számmlakérő nyilatkozat” (letölthető: <http://kozoktvez.mpt.bme.hu/honlaprol>), amely a költségtérítés megfizetésére szóló kötelezettségvállalást tartalmazza.

AKI A FENTIEKBEN FELSOROLT FELTÉTELEKNEK MEGFELEL,
KÜLÖN ÉRTEŚÍTÉS NÉLKÜL BIRATKOZHAT.

(csak olyan jelentkezőt értesítünk külön, aki a feltételeknek nem felel meg)

4. Budapesten:

a beiratkozás ideje: *

a pótbeiratkozás ideje: *

a beiratkozás helye: *

június 24. (hétfő), illetve 25. (kedd) 09.00-15.00 óráig

augusztus 26. (hétfő) 09.00-15.00 óráig

BME Műszaki Pedagógia Tanszék

1117 Budapest, Magyar Tudósok körútja 2. Q ép. A szárny 1. em.

***A konzultációs helyszíneken eltérő időpontban.**

AZ INFORMÁCIÓK LETÖLTHETŐK: <http://kozoktvez.mpt.bme.hu> honlapról

JELENTKEZÉSI LAP

a BME Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak

2013/2014. tanév

OH-FRKP/18030/2007 (módosítva: OH-FHF/1797-4/2009)

NYOMTATOTT BETŰVEL KÉRJÜK KITÖLTENI!

Személyi igazolványban szereplő név: -----

Személyi igazolvány száma:----- Állampolgársága:-----

Anyja neve:-----

Születési hely, megye, év, hó, nap: -----

Hol szerezte a pedagógus diplomáját (intézmény neve, oklevél száma, kelte):

Lakcím (állandó, ír. szám):-----

Értesítési cím:-----

Telefon:----- E-mail cím: -----

Munkahely:-----

Címe:-----

Munkaköre: ----- telefon:-----

A diploma jellege: főiskola, egyetem (A megfelelőt kérjük aláhúzni!)

Pedagógus munkaviszonyának kezdete: -----

A jelentkezési lapok beérkezési határideje: **2013. június 15. (pótjelentkezés augusztus 26.)**

A felvétel feltételei:

- felsőoktatási intézményben szerzett egyetemi/főiskolai pedagógusvégzettség, legalább **3 éves** pedagógus munkakörben szerzett gyakorlat,
- a kötelezettség vállalást tartalmazó *számlakérő nyilatkozat* benyújtása.
- a jelentkezők a beiratkozással egyidejűleg felvételi beszélgetésen vesznek részt.

AKI E FELTÉTELEKNEK MEGFELEL, KÜLÖN ÉRTESÍTÉS NÉLKÜL BEIRATKOZHAT

Budapesten:

*a beiratkozás ideje:** **2013. június 24. (hétfő), 25. (kedd) 09.00-15.00 óráig**

*a pótbeiratkozás ideje:** **augusztus 26. (hétfő) 09.00-15.00 óráig**

*a beiratkozás helye:** **BME Műszaki Pedagógia Tanszék
1117 Bp., Magyar Tudósok körútja 2. Q. ép. A. szárny I. em.**

*A konzultációs helyszíneken eltérő időpontban!

A beiratkozáshoz szükséges iratok:

- az eredeti pedagógusi oklevél bemutatása, + egy fénymásolat
- számlakérő nyilatkozat + egy fénymásolat.

A költségtérítést (a számlakérő nyilatkozat leadása után) az elkészített számla szerint, átutalással kell fizetni. A költségtérítést a tanulmányok megkezdéséig kell megfizetni.

- 2 db igazolvány fénykép, személyi azonosító igazolványok, adó és TAJ kártya.

Dátum:

.....
a jelentkező aláírása

Hogyan előzzük meg a kiégést?

Az elveszett egyensúly újra megtalálható

Megszerezhető tudásunk, leegyszerűsítve, külső és belső tudásból áll. A külsőhöz tartozhat a tárgyi tudás, lexikális ismeret, a tudományok, a látható, hallható, tapintható valóság. A belső ismeret az, amit a vallások, szellemi irányzatok mindegyike elsődlegesnek tart, nevezik ezt útnak, ösvénynek, lelkiségnek, önismeretnek és tapasztalatra, cselekvésre, alkotói folyamatokra is alapozódik. Az ember boldogságához, boldogulásához, harmóniájának megteremtéséhez sokkal inkább a „belső tudás”-sal való foglalkozás vezet, kultúránk oktatási rendszere mégis az egyre nagyobb mennyiségű elméleti ismeret átadására törekszik, mely egyre súlyosabb teher mind a tanár, mind a tanuló számára.

Dr. Paál Emőke

A kiégés (burn-out szindróma) a belső béke, nyugalom, harmonia fokozatos elvesztését jelenti. A kiégés folyamata leginkább a segítő foglalkozású szakembereket érinti (egészségügyi, szociális szakdolgozókat, pedagógusokat), és a fokozatosan kialakuló érzelmi kimerülés, a „segített”-től, a munkatársaktól, az „ügy”-től való elidegenedés, krónikus fáradtság és a teljesítőképesség csökkenése jellemzi.

A magyar pedagógusok gyakran küzdenek a kiégés folyamatának különböző fokozataival, melyek közül néhány: a korábbi „szívügy” egyre inkább rutinszerűvé válik, ürességérzés, figyelemzavar, szorongás, idegesség, keserűség, hangulatingadozások, bizalmatlanság, közömbösség, alvászavarok, ellazulási képtelenség, emésztési zavarok, vérnyomás-problémák, az immunrendszer gyengülése, visszatérő felső légúti megbetegedések, gyulladások. Ennek a folyamatnak a hátterét bizonyosan

megteremti a nagyfokú érzelmi, szellemi igénybevétel, a nagy felelősség, a társadalmi megbecsültség hiánya, az alacsony fizetés, a napi megélhetési gondok, s talán a tanári képzés hiányosságai is, hogy a hivatásukat gyakorló tanárok nem rendelkeznek elegendő problémakezelési, „énvédelmi” eszközzel, személyes kreatív lehetőségekkel, vagy a tanári közösségben megtalálható segítséggel.

Sokszor a kezdeti lelkesültség, szívbeli jóakarát, elszántság és tehetség így fokozatosan kifárad, és a tanár a teljesítmény-, adminisztrációs és minősítési hajszájában egyre távolabb kerül „íratlan” feladatától: beszűkül a lehetősége és igénye a csendes gondolkodás, szemlélődés, tünődés, a művészetekben való elmélyülés, az alkotás, kreativitás átadásának és gyakorlásának fontosságától. A tanári hivatás egyre inkább elveszti a szerepét és lehetőségét, hogy a tanítványok számára a belső tudás fontosságára helyezze a hangsúlyt.

A mai kor emberének egyre nehezebb megteremtenie a belső egyensúlyát, mert a hajszoltság rögeszméjében él: bármikor „ráugorhatnak” kiszámíthatatlan események, minden pillanat bizonytalan kimenetelű. Mobiltelefonja állandó készenlétben tartja, hogy csak az ő személyének szóló hívásoknak megfeleljen. A legtöbb gyermek is nyugtalan, szétszórt, félelemmel teli.

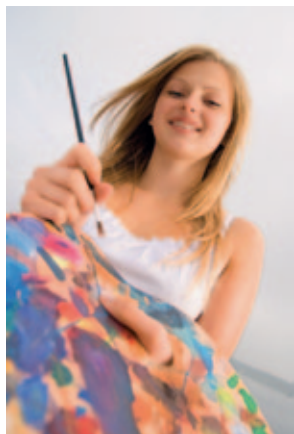
Az egészséges felnőtté válás folyamatában nagyon fontos lenne, hogy a gyermeknek legyen lehetősége megtapasztalni a családban a biztonságot, azt, hogy a család és a világ jó, szép és igaz. Ideális esetben a szülőknek a tanárral együttműködve kellene az „útravaló” fontosságán munkálkodni, ahol mind a szülő, mind a tanár mély bizalmat, megértést, elfogadást képes adni a kapcsolatba. A szülő otthon tisztelettel beszél a tanárról, a tanár pedig nyitott a kérdésekre, észrevételekre, és nem támadásnak éli meg azokat. Ha a szülő és a tanár boldog, elégedett, a reményt sugározza a gyermek felé, hogy benne és a világban rend és értelem van, hogy élni, tanulni jó, érdemes.

Nyári szünidő – Pihen a pedagógus

A valóság azonban az, hogy egyre több a szétesett család, a szülők a megélhetési hajzában kizsigerelve fáradtak, türelmetlenek, egyre nehezebben tudják meghallgatni és megérteni gyermekeiket és tanáraikat. A tanárok gyakran számolnak be arról, hogy sokszor fél napnak is el kell telnie, míg a hétvége családi feszültségeiből, problémáiból megérkező gyermek meg tud nyugodni, lecsendesülni, feladatára koncentrálni. Ez tovább növeli a tanár érzelmi igénybevételét. Tanár és szülő kapcsolattalansága könnyen válhat sötét labirintussá, ahol végül is összetalálkozva gyakran keresetlen szavak, szemrehányások, indulatok jelennek meg, pl. egy beírt rossz osztályzat kapcsán.

Tapasztalat szerint a kiégés, kimerülés gyakran jár együtt a reménytelenség, tehetetlenség érzéseivel. A tehetetlenség tanult folyamattá is válhat, az egyén úgy érzi, a változás, változtatás csak kívülről jöhet. Pedig a kiégés megelőzése, kezelése kapcsán számos eszköz rendelkezésünkre áll. Ezek egy részét újra fel kell keresnünk, mert felnövekedésünk során számosat elvesztettünk.

1. Kreativitás

Születésünkől egy értékeléssel teli oktatási-nevelési rendszerbe „szövődünk” bele, ahol az alkotó tevékenységeknek valamilyen minősíthető produktum a célja. Az intézményekből kikerülő fiatal gyakran mondja el magáról: nem tud, nem szeret pl. festeni, rajzolni, mozogni, énekelni, mert kettes volt rajzból, hármas tornából, énekből. Így híján leszünk „pusztán” az öröm kedvéért, az alkotás örömeért végzett tevékenységeknek, melyek pedig építő erőkké válnak.

érzelmeinket, erősítik tevékeny energiáinkat, csillapítják kínzó gondolatainkat, feszültségeinket.

Tudatosan lenne jó keresnünk, teremtenünk önmagunk számára alkotó, játékos tevékenységeket: kinek a táncra perdülés, kinek a festés, barkácsolás, kertészkedés, sütés, írás, zenélés stb. jön be. Mindegy. Az átélhető öröm a lényeg!

2. Elcsendesülés

Minden napnak legyen egy önmagunk számára kijelölt „ünnepi tere”! Már napi tíz perc elcsendesülés, nyugalom (akár relaxáció, jóga, meditáció), befelé figyelés, a gondolataink lecsendesítése, érzéseink felkeresése, hitéletünkkel való foglalkozás „belső vértet” jelent a napi próbatételekkel, és hosszú távon a kiégéssel szemben. Adjunk teret gondolataink rendezésének, pl. írjunk a nyári szünidőben naplót, melyben összegezhethetjük az elmúlt félév tapasztalatait: mit csinálnék hasonlóan, mi az, amin változtatni, alakítani szeretnék stb.

3. Kapcsolat a természettel

Azt mondjuk, világunk elanyagiasodott. De valójában a mai kor embere az „anyaggal” veszíti el a kapcsolatát: az állatokkal, növényekkel, földdel, vízzel, levegővel, tűzzel. A mai gyerekek nagy része légüres világba nő bele, ahol nem alakul ki átjárható kapcsolat a világ elemeivel. Az aszfaltrengeteg gyengíti biztonságérzetünket, hogy „talaj van a lábunk alatt”, a piszkos levegővel veszítjük a légzés, „lélek-zés” szabadságát, könnyedségét, szennyezett vizeink gátolják testünk, tudatunk mozgékonyágát, áramlását.

Minél gyakrabban járunk földön, mezőn, érintsünk fát, keressünk fel patakot, forrást, erdei levegőt! A legnyugtalanabb gyermek vagy felnőtt is hamarosan lecsendesül, amint a természetbe ér: a szél, fák, madarak hangjaira, saját lépése ritmusára, légzése ütemére hangolódik. A természetben időzés segít visszatalálnunk belső természetünk nyugalomához.

4. A közösség

Mindannyian egymásra vagyunk utalva. A működő kapcsolatok, a közösség gyógyító, megtartó erő, mely általunk is épülhet, gazdagodhat. A közösségbe tett jó szándék, a másokat biztató, elismerő jelenlét, segítőkészség, gondosság, a nyitottság, az öröm, az elégedettség áramlásait hozza működésbe, mely sokszorosan erősíti az „önzetlen adakozót”. A jó cél érdekében végzett közös tevékenység összekovácsolja a közösséget.

Ha tehetjük, pl. gyűjtsunk tüzet (lehet az kirándulás alkalmával gyújtott tábortűz, vagy a kertben szalonasütés, bográcsolás, esetleg egy szép, illatos gyertya lakásunk nappali szobájában): köréje ülve, beszélgetve, a dallam, a ritmus áramaival melegség gyúl bennünk-köztünk.

Kifelé áramoltatott örömeink személyes mintaként követhetővé válhatnak az utánunk jövőknek: apró lámpás, belső világosság. Amit a gyermek is meggyújthat, ápolhat, és betehet a „nagy közösségbe”.

Várom a nyári sátorozást

*Hogyan tölti nyári szünetét egy nagycsaládos tanár, egy családfenntartó férfinember? Mivel tud kapcsolódni, s mindezt miből finanszírozza? **Bende Krisztiánnal**, a nagykanizsai Piarista Iskola tanárával beszélgettünk erről, aki – jelenleg GYES-en lévő – feleségével együtt négy gyermeket nevel.*

Molnár Piroska

– Mióta tanít?

– Eredetileg a vendéglátásban dolgoztam, de húszévesen rájöttem, hogy tanítani szeretnék, ezért jelentkeztem egyetemre. Nagykanizsán a piaristáknál kezdtem tanítani, ez a hetedik tanévem. És hogy miért éppen itt? Mert itt kínáltak munkát.

– Van saját osztálya?

– Tavaly még volt, idén már nincs. Az osztályfőnökség rengeteg plusz feladattal, gonddal jár, és anyagilag közel sem elismert. Idén viszont egyetemi kiegészítő képzésre járok. Ez a változás egyszerre felüdít és fásaszt is.

– Az intézményre, ahol tanít, jellemző az önként vállalt feladatok sokasága, a diákokkal való rendszeres foglalkozás. Ebből hogyan veszi ki a részét? Mennyire terheli le Önt?

– Valóban sok a munka, de ez máshol is így van. A feleségemmel mindig megbeszéljük a lehetőségeinket, és igyekszünk közösen dönteni. De azt is nagyra értékelem, hogy az iskolában van szabadságunk választani, hogy például mely rendezvényeken tudunk vagy szeretnénk nagyobb feladatot vállalni. Jellemző rám, hogy egy ideig kedvelek valamit, akkor azt szívesen csinálom, aztán ha már nem megy, inkább váltok. Idén a farsangon és a március 15-i rendezvényeknél tevékenykedtem. A farsang új volt, a nemzeti ünnepet tavaly én szerveztem az általános iskolásoknak, idén csak a háttéranyag összeállításában segítettem.

– Ezek szerint a munkájával kapcsolatban is kikéri a felesége véleményét.

– Igen. Átbeszéljük a dolgokat, és ez sokat segít. Tizenegy éve vagyunk házasságban. Sokat jelent, hogy ő mellettem áll mindenben. Hol fékez, hol bátorít. A közösen kiértelt döntéseink pedig biztonságot adnak.

– Tanév közben van módja kapcsolódni, hiszen otthon a család várja?

– Ritkán van alkalmam, de igyekszem. Olyankor mással foglalkozom, vagy kitalálunk valami közös programot. Szeretek külön elmenni egy-egy gyermekemmel, és főleg kettesben lenni a feleségemmel. Így beosztva könnyebben regenerálódok.

– Nyáron vannak-e kötelező iskolai programok, táboroztatás?

– A nyarunk teljesen szabad, de nyáron is ugyanaz motivál, mint télen. Több lelkes kollégám tart különböző táborokat, túrákat. Az én specialitásom a teljesítménytúra. Ilyenkor egészen más körülmények között találkozunk ugyanazokkal a diákokkal, és ami talán ennél is érdekesebb: kollégákkal. Idén egy apa-fiú tábor szervezésébe is bekerültem.

– Hogyan sikerül a szünidőben pihenni? Négy gyerek mellett azért nem lehet olyan egyszerű és olcsó.

– Tervezünk. Jó előre, és igénybe vesszük például az Erzsébet-program lehetőségeit. Több mint egy hónapot töltünk nagyszülők közelében, akik segítenek. Voltunk kétszer a tengernél, tavaly pedig kettesben egy hetet Franciaországban.

– Ehhez bizonyára másodállás is szükséges.

– Nincs másodállásom, de a feleségemmel rendszeresen vállalkunk önkéntes feladatokra. Ezt is úgy szoktuk mondani: „kikapcsolódásképpen”. A franciaországi út is ebből adódott, persze fizetnünk is kellett érte. Nagy szabadságot ad az anyagi biztonság, de nem helyezhetjük a jelenlét elé: nem kell minden, mindenáron! Mindig beosztottuk, ami volt.

– Nagycsaládban nehezebb spórolni?

– Nagyon sok hasonló gondolkodású családdal van kapcsolatunk, ez erősít minket. Nem sok ruhaneműt veszünk, de ha igen, akkor azok lehetőleg jó minőségűek legyenek. De kapunk is elég sokat. Megbecsüljük, és aztán mi is továbbadjuk. Élelmiszerből csak jó minőséget veszünk, ez nagyon fontos. És akkor elébe vágok a kérdésnek: a rezsit is tudunk csökkenteni. Ebben az esetben az utánajárás a döntő: igyekszünk mindenféle állami és szociális kedvezményt igénybe venni. Persze az is számít, hogy viszonylag kicsi, de új a lakásunk, gyalog járok a munkahelyemre, ami egyben a gyerekek iskolája-óvodája. Elégedettek vagyunk, de azért látjuk a következő lépést: szeretnénk egy kertes házat. Ehhez már a szülők segítségére is szükségünk lesz.

– Most így tanév végén mennyire érzi fáradtnak magát?

– Már nagyon várom a nyári kalandokat! Az első adandó alkalmakkal a fiaimmal megyek sátrazni, távol mindentől.

Hatvan éve a pedagógia szolgálatában

Tóth Györgyné Kovács Olga a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola szolfézs- és zeneirodalom tanára 60 éve van a pedagógusi pályán, és ma is végtelen türelemmel, szeretettel és kifogyhatatlan energiával oktatja és neveli tanítványait.

Bak Éva

– **Hogyan lett pedagógus, miért választotta ezt a pályát?**

– Egy Bukarest melletti kis településen születtem 1930-ban. Zene- és irodalomszerető családban nőttem fel, már gyermekkoromban énekesnek készültem. A Zeneakadémiát 1949-ben énekesként kezdtem, később a zene elméleti része foglalkoztatott, ezért átmentem karvezető és énektanár szakra. Kiváló tanáraink voltak, Kodály Zoltán, Szőnyi Erzsébet, Molnár Antal, zenetörténetet Szabolcsi Bence, zeneelméletet Bárdos Lajos tanított. A diploma után 1954-ben a Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskolában kezdtem el tanítani, később utódintézménye, az Állami Zeneiskola, 1985-től a Weiner Leó Zeneiskola és Zeneművészeti Szakközépiskola szolfézs- és zeneirodalom tanára lettem.

Én nagyon szeretek pedagógus lenni, szeretem a gyerekeket, és szeretem az iskolát, s ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy közel 60 éve vagyok a pályán, tanítok ugyanabban a zeneiskolában, ugyanazon a tanszakon. Soha nem volt kétségem, hogy nekem ezt a munkát kell folytatnom. Mindig kaptam és kapok olyan visszajelzéseket a tanítványaimtól, hogy érdemes volt az energiámat és az időmet a tanításnak szentelni. Néhány hét múlva, 2013. július elsejével befejezem pedagógusi pályafutásomat, mégsem búslakodom. Hét gyerekem van, tizenkét unokám és tizenegy dédunokám, elég nagy a család, ezután is lesz mit tennem.

– **Hogyan tudta az édesanyai és a tanári teendőit összeegyeztetni, teljes státuszban töretlen energiával tanítani és nevelni?**

– Kellett hozzá a biztos családi háttér. A férjem rádiós-televíziós riporterként viszonylag szabad időbeosztással rendelkezett, s a gyereknevelésből mindig kivette a részét.

– **Miből merített erőt a hosszú évek alatt a folytatáshoz? Hogyan lehet elkerülni a pedagógusokat is fenyegető kiégési szindrómát?**

– Erősen kell szeretni a szakmát, és hinni kell a pedagógusi munka eredményességében. Ezen a pályán tudnunk kell előre, hogy

gyerekekkel fogunk dolgozni. A gyereket pedig úgy kell szeretni, ahogy van, és tovább kell fejleszteni valamilyen módon a személyiségét, gazdagítani kell belső érzéseit, például a zenén keresztül. Én klasszikus zenét és zeneirodalmat tanítok. A gyerekek sokszor kérik, hogy hallgassunk zenét, s ilyenkor érzem, hogy megváltoznak, lecsendesednek és befelé figyelnek.

– **Miben változtak a gyerekek a leginkább pedagógusi pályája alatt?**

– Sok változást tapasztalok a gyerekek magatartásában. Nagyon fáradtak, nagyon leterheltek lettek. Túl sok különóra jár nekik. Én hozzám délután érkeznek, s hozzánk magukkal az otthoni és az iskolai terheket is. Nem érnek rá arra, hogy kipihenjék magukat. Engem valahogy mindig megtaláltak azok a gyerekek, akiknek pszichológiai vagy családi problémái voltak. Hozzám kerültek „gyógyításra”. Mindig kell időt szakítanunk arra, hogy a gyerekekkel beszélni is tudjunk, és nemcsak a szakmáról. Meg kell nézni a családi háttérét, meg kell hallgatni a problémáit, valahogyan hangot kell találni vele. Mélyére kell látni a gyermek lelkének, hogy segíthessük emberi fejlődésében.

– **Mi a titka a testi-lelki-szellemi frissesség megőrzésének? Mit jelent az Ön számára a rekreáció?**

– A rekreáció nekem a családom békéjét jelenti. Nem kell külön

elmennem nyaralni a feltöltődéshez. Persze régebben a gyerekekkel mi is sokszor mentünk a Balatonhoz, és utaztunk külföldre is, de mindig csak a fele társasággal, mert egyszerre csak a család fele fért be az autóba. Olyan helyekre utaztunk, ahol a művészetekkel, a zenetörténettel kapcsolatos emlékeket lelhattuk fel. A művészet, a zene az, ami újból és újból felfrissít, az ember rájön, hogy mennyi szépség van még az életben, amit nem is ismer, és fel tud használni saját érzései alakításában. Lelkierő és akarat is kell a rekreációhoz. Fontos, hogy higgyünk önmagunkban és szeressük a gyerekeket. Ha ez megvan, biztos, hogy megmaradunk ezen a pályán.

Kézműveskedni, színházat csinálni – szívsszerelem!

Zálszki Ildikó 15 éve nevelőtanár a budapesti Pannónia Középiskolás Kollégiumban. Ügyes kezű kézműves, színjátszó. Pilisszentkereszten él egy parasztházban, amelynek a kertjét is nagy kedvvel gondozza.

Kóczyán Mária

– Milyen egy átlagos munkanapja?

– Inkább a szülői feladatok ellátásához hasonlít, mint a klaszszikus tanári munkához. Mindig délután dolgozom. A gyerekek általában nagyon fáradtan érkeznek meg az iskolából. Beszélgetünk velük, segítségükre vagyunk ügyes-bajos dolgaik intézésében, kikérdezzük a leckét, ha kell. Szilencium alatt próbáljuk a tanuláson tartani a figyelmüket. Aztán vacsora. Este, ha ügyeletes vagyok, ellenőrzöm, hogy mindenki bent van-e.

– Tizenévesekhez nem könnyű közel kerülni.

– Amikor megismerkedünk velük, elmondjuk, hogy mindenféle problémával jöhetnek hozzánk. Ha látom, hogy valaki szomorú, sírdogál, akkor megkérdezem, mi történt. Egyébként pedig hagyom, hogy ők nyíljanak meg. Az a fontos, hogy jelen legyünk a számukra.

– Vannak különleges helyzetek is?

– Idén is már többször üldögéltem beteg gyerekek kórházban, éjszaka, a vizsgálatra várva.

– Közösségi programokat is szerveznek?

– A sok-sok kollégiumi program mellett hetente egy csoportfoglalkozás van, amelyen különböző témákat beszélünk meg. Vannak szabadon választható foglalkozások is. Én például havonta tartok teaházat és kézműves szakkört.

– Utóbbin mire tanítja a gyerekeket?

– Többnyire a jeles ünnepekre készítünk díszeket, ajándékokat. Elmondom az adott ünnepekhez kapcsolódó tudnivalókat, néprajzi vonatkozásokat is. Filmeket mutatok nekik, beszélgetünk az otthoni szokásaikról. Minden évben igyekszem kitalálni valami újat. Volt, hogy meghívtam a kosárfonó barátnőmet. Tanítok nekik hagyományos kézműves technikákat is, mint a nemezelés, fonás, szövés. Dolgozunk agyaggal is.

– Szívesen kézműveskednek?

– Előfordul, hogy azt mondják: „hát én ezt nem tudom megcsinálni”. Ilyenkor „szelíd erőszakot” alkalmazok, hogy elkezdjék a munkát, mert persze nagyon ügyesek, és annyira jó látni az örömeiket, amikor mégis sikerül nekik!

– Honnan van a kézműves érdeklődése és tudása?

– Gyerekkoromban sokat voltam nagymamámnál. Tőle tanultam varrni. Akkoriban még nem dobtunk ki semmit. Stoppolgattuk a zokninkat, varrtuk fel a gombokat – természetes volt, hogy mindezt tudjuk. Középiskolásként részt vettem egy UNESCO kézműves-táborban. Aztán főiskolás koromban szőttem egy szalagot szádfán – még ma is megvan. Egy barátnőm gyönyörű gobe-

lineket készített, tőle is tanultam szőni. A néprajz felé a nővérem irányított, elvitt magával gyűjtésekre. Felnőttként pedig elvégeztem több tanfolyamot is.

– Otthon, magának is készít tárgyakat?

– A szövés nagyon megnyugtató, régebben sokat szőttem. Mostanában elsősorban az ünnepekhez kapcsolódóan díszítem fel a házunkat. Pilisszentkereszten élek, a helyi Somvirág Egyesület keretében egy óvónő barátnőmmel tartunk évente több játszóházat is. Ezt nem érzem munkának, inkább szívsszerelem.

– Van egy másik szerelem is, a színház. Hogyan lett színjátszó?

– A Dél-Alföldről, Tótkomlósról származom, ami szlovák nemzetiségű város. Gyerekkoromban nagyszüleimmel, szüleimmel szlovákul beszélünk otthon. Az óvodában tanultam meg magyarul. Szegeden, a főiskolán elvégeztem a szlovák-népművelés szakot. 1993-ban népművelő lettem Pilisszentkereszten, ami szintén szlovák falu. Akkoriban szervezett az Országos Szlovák Önkormányzat nemzeti színházat, ahová engem is hívtak. Félve mentem, de nagyon örülök neki, hogy így döntöttem. Már 16 éve tagja vagyok a Vertigo Szlovák Színház amatőr csoportjának. A színjátszás az egyik legjobb dolog az életemben.

– Úgy tudom, sikerei is vannak!

– Az Arcusfesten, a Magyarországi Nemzeti Színházi Találkozón 2008-ban megkaptam a legjobb női mellékszereplő díját.

– Mennyiben foglalja le a színház, a kézműveskedés nyáron?

– Egy közeli faluban, egy lovas táborban szoktam kézműveskedni gyerekekkel. Idén már negyedszer megyek. Nagyon élvezem ezt is, bár 8-10 gyereket egész nap lekötni nem könnyű! A színházzal június közepéig lesz még több fellépésünk Budapesten és az ország szlováklakta településein.

– Hová készül a nyáron? Elég szoros a program! Mikor, hogyan fog pihenni?

– Nekem ez pihenés! Még ha néha kín is elindulni egy péntek délutáni vagy szombat, vasárnap délelőtti próbára, megéri. A férjem is sokat segít: elvisz, hazahoz. A játszóházaknál a beszerzésben segít. Nyáron pedig minden évben elmegyünk a barátainkkal a Zemplénbe egy hétre. Egy forrás mellett sátorozunk. Itt tölteni egy hetet olyan kikapcsolódás, amivel semmi nem ér föl: abszolút nomád körülmények között éljük mindennapjainkat, szinte része vagyunk a természetnek. Aztán a Csángó Fesztiválra megyek Jászberénybe, a szüleimhez Tótkomlóra. És nekem az is tökéletes kikapcsolódás, ha itthon lehetek! Szeretek dolgozni a virágoskertben, gazolni, palántázni, virágot átültetni. Vagy csak kiülök a hintapadra, és olvasok...

Nyáron akár futhatunk is

A futásról beszélgettünk *Monspart Saroltával*

Nagy Gábor

– Mikor futott utoljára?

– Ma reggel a Normafánál egy szűk órát, berni pásztorkutyámmal együtt.

– Mit érez futás közben, mit jelent önnek ez a sport?

– Ez a futómozgással történő, nagyon lassú „haladás” a régi futóterepeken sokat jelent számomra, különösen a lelkemnek. Hetente háromszor „haladok” egy-egy órát, ha lehet, a természetben. 1978 óta – az orvos által fel nem ismert kullancsencephalitis betegség következtében – nem megy a vágatás, a rohanás, de még a futás sem. Életem első 34 évében vágattam, futottam, most már a második 35-nél tartva maradt a lassú „haladás”. Szívesen vállalnám ezt még akár 30 évig is.

– Azt mondják, „a láb mindig kéznél van”. Valóban ennyire egyszerű sport a futás?

– Ez Peterdi Pál találó mondása. Valóban, a futás szinte mindenki sportja lehet. Még a „kétballabas”, ügyetlen, sőt túlsúlyos sem tudja eltéveszteni, hogy az egyik lába után mindig a másik következik. A futáshoz nem kell más, mint akaraterő és egy pár jó sportcipő.

– Itt a nyár, mennyi futással lehet jóvátenni 3 gombóc fagyit? Van az a futás, ami minden bűnt jóváír?

– A testsúlytól és a sebességtől is függ, de minden bevitt kalóriamennyiséget fel lehet futással használni! Például 3 gombóc gyümölcsfagyalt kb. 180 kalória, ami egyenértékű egy 50 kg-os személynek az 1 óra alatt 6 km-t megtett lassú futásával vagy sietős gyaloglásával. Legtöbbször sokkal kisebb „sportcsomagot” gondolnak és remélnék a folyamatos evés egyensúlyaként!

– Gyerekeknél mennyi, és milyen futást ajánl?

– A fejlődésben lévő fiatalnak minden nap szükséges minimum egy órát játékosan mozogni, ha lehet, a természetben, a jó levegőn. Az egyik legtermészetesebb mozgás a futás, amit persze változatossá lehet tenni labdával, csapatosan vagy egyedül, és például térképpel és tájolóval, azaz tájékozódási futásként is. Segíti a fiatal pszichológiai és szociális fejlődését is növekedése, testi érése mellett, ha gyermek- és ifjúkorban megszokottá válik, akkor a napi életvitel elhagyhatatlan eleme lesz. A futás ráadásul közösségi típusú emberi tevékenység, amely köré társas kapcsolatok szerveződnek, rendszerezi a napokat, heteket, formálja az életmódot, a sportszerű életmód pedig erőtartalek, jó alap az élet valamennyi területén a kiugró teljesítményekhez.

„A testnek legyen ereje, hogy a léleknek engedelmeskedhessék. A jó szolgának erősnek kell lennie. Minél gyengébb a test, annál többet parancsol, minél erősebb, annál engedelmessebb.” (Jean-Jacques Rousseau)

A fejlődésben lévő ifjakkal minimum napi egy órányi, míg a felnőtteknek hetente legalább három alkalommal 45-60 percnyi sportmozgásra, futásra van szüksége. Ahhoz, hogy sportoláskor a szervezetet megfelelő inger érje, azaz a terhelés elegendő legyen, szükséges, hogy a percenkénti pulzusszám érje el minimum a 180 mínusz életkor értéket a felnőtteknél. Ez legkönnyebben az ún. állóképességi sportokkal valósítható meg, mint a futás, a kerékpározás, az evezés, a tánc, a sífutás, a korcsolyázás, a nordic walking stb... Ezeknek a sportoknak még az is előnyük, hogy többnyire a szabadban, a természetben, jó levegőn üzhetőek.

– Eleget futnak a mai gyerekek a tornaórák keretében?

– Nehéz lenne megmondanom, nincs elegendő rálátásom. De azt tudom, hogy mielőbb át kellene alakítani a testnevelőtanár- és az edzőképzést, hogy a mai világ mai gyermekeit meg tudják szelídíteni a sportolás számára, s el tudják vonni őket a számítógép és a televíziók elől. Nem könnyű feladat.

– Ön matematika-fizika tanár eredetileg. Tanította ezt a két tárgyat, és ha igen, volt bármilyen mozgásterápia, amit bevetett, hogy a diákok figyelme ne landjon?

– Az ELTE matematika-fizika szakán végeztem, utána általános iskolában, majd középiskolában is tanítottam. Emlékszem például, mikor a négyzet és a téglalap kerület- és területszámítása volt a tananyag, kimentünk a játszótérre, s a homokozók, virágágyások, hinták körül mértünk, számoltunk. Szerintem nemcsak én élveztem jobban az órát!

Hétvégén, ha nem volt versenyem, hívtam a diákokat egy-egy kirándulásra a budai hegyekbe. Utána mindig többen vártak a tanítás előtt a HÉV-megállóban.

– Kivette a részét az iskolai sportéletből?

– Nem, akkoriban még a napi tanítás mellett volt a saját – általában két – edzésem. Nemcsak az edzéseken futottam, hanem az egész nap egy rohanás volt...

– Ma már mindenki GPS-sel tájékozódik az erdőben is. Önnek a legnagyobb sporteredménye a tájfutóvilágbajnoki cím. Ez a sport létezik a 21. században is? Mi volt az eszköztára akkor, és mik az eszközei most?

– A tájfutás egyre több lábon áll, mert ma már van kerékpáros tájfutás, télen sítájfutás, Trail-o a kerekesszékeseknek, vakoknak is speciális térképpel (számukra általában egy tó körüli pályával), valamint világbajnokság évente. Ami nem változott, az az a tény, hogy nem vagyunk olimpián, nem tud érdekesen közvetíteni a média, így nem kellünk a támogató szponzoroknak. Sem a sport döntéshozóinak. Ami ebből jó, hogy a kevesebb pénz miatt sokkal családiasabb, barátiabb és doppingmentesebb sportág a tájfutás.

Érdekes, de ugyanazok a sporteszközeink ma is, mint a hatvanas években. Egy tájoló és egy tájfutó térkép. A térképek valóban sokkal pontosabbak most, mikor könnyebb és gyorsabb őket javítani. De a mi időnkben sem voltak rosszak. Azzal tanultunk meg vágatni az erdőben a rajt és a cél között. Illetve, csak olyan optimálisan maximális sebességgel volt érdemes haladnunk, amellyel az ember még nyert, de nem rontott a tájékozódásban a vágatás „lila gözei” miatt.

– Hol tart ma a hazai tájfutás? Mivel tenné érdekessé a tájfutást, és motiválná az olvasót, hogy ezt a sportot űzze a nyári szünetben? Van ennek a sportnak szezona?

– A tájfutás szellemi és fizikai sportág, hiszen folyamatosan tájékozódni kell futás közben. Érdemes fiatalon kezdeni, mert a fiatal sokkal könnyebben látja a térképet és a valóságot együtt, valamint épp ebben a kettőben önmagát. Minden útvonalválasztás egy-egy egyéni döntés, s ez a versenypályán bizony többször is adódik, gyakran az ellenőrző pontok között többször is dönteni kell, merre a leggyorsabb nekem.

A tájfutó versenyek márciustól novemberig tartanak, de nyáron kis szünetféle van. Igaz, egyre több a kis helyi verseny akár a parkban, a település széli erdőfoltban. Nem mondanám, hogy nyáron kezdje valaki el a tájfutást, érdemesebb ősszel vagy kora tavasszal, amikor még egész jól átlátható az erdő.

A hazai tájfutás 3500 igazolt versenyzővel tulajdonképpen párszáz élsportolóját leszámítva a szabadidő-sportolók táborát növeli. Jó lenne, ha adódna forrás a tájfutók bevonására a testnevelésbe: például a helyi parkban, városzéli erdőcsíkban tájfutópálya kialakításával, amelyen vágathatnak a tanulók a környék általános iskoláiból. Ehhez kell egy-két tájfutó, aki a térképet elkészíti, és a pályát kijelöli, majd a gyerekeknek méri az időt elektromosan, „dugókával”, s így gyorsan, óránként akár 150 gyermeket is „megfuttat”. Télen is megoldható ugyanez kis pályákon a tornateremben vagy az iskolaudvaron is. A Tájfutó Szövetség biztosan vállalná ennek a megszervezését.

– Milyen egy ideális családi futás?

– Kisgyermekkorban a legtökéletesebb a családi közös sportolás, a fiataloknak talán kortársakkal a legideálisabb. Ritkán megy együtt az egész család futni, mert az egyik fő elv, hogy közel azonos képességű futók fussanak együtt. Különböző a leggyengébb tempójához alkalmazkodik a többi futó is, ha nagy a sebességkülönbség. Így az edzés csak a leggyengébbnek lesz terhelés, másnak nem. Persze lehet úgy futni, hogy az elől haladó időnként visszafut és megkerüli a legutolsót, akár egy edzésen többször is.

– Tudna ajánlani egy egyszerű nyári „futóreceptet”?

– Aki eddig nem sportolt, nem futott, az kezdhet egy „akciósan light-os”, 3 hetes „futókúrával”. Például egy nyaralóhely inspiráló lehet, hogy elkezdjük a futást! Reggel, még a hűvösebb idő-

Legyen ismert:

- a természet, mint a világ legnagyobb játszótere, leg-egészségesebb környezete és legcsodálatosabb sportstadionja,
- a jelenleg Magyarországon választható majdnem száz sportszövetség sportági kínálata,
- az egyéni vagy társas, csapatos sportolás változatos formái (sportegyesület, szabadidős sportklub, diáksporkör, cserkészcsapat, lakóhelyi társaság, családi kör, barátok stb.), amelyek mindenkinek adottak.

ben, reggeli előtt, amikor még sokan alszanak, érdemes futni. Pár korty vizet, gyümölcslejt vagy gyümölcslejt ajánlatos inni felkeléskor, a futás előtt.

Első héten 3 reggel fussunk/gyalogoljunk 40 percet. A par-
ton, a településen, a közeli zöldben megyünk 20 percet, majd ugyanott vissza 20 percet. A gyaloglás és a futás időtartamát magunk választjuk. Gyaloglással indítunk, majd érdemes 3 perc után egészen lassú futással folytatni. Amikor úgy érezzük, hogy jó lenne újra gyalogolni, akkor még egy kicsit fussunk, s mikor másodszor is gyalogolni lenne kedvünk, akkor valóban váltsunk. Közben látjuk az ébredező település képeit, az árusokat, a turista-látványokat is. Már ezért is megéri. Hazaérve folytassuk a nyaraláskor megkezdett „futókúrát”, amelyhez kezdő, akár haladó, de még félmaraton edzésterv is kapható e-mailen, ingyen a Budapest Sportirodától (BSI), a www.futanet.hu honlapon való bejelentkezés után.

Az is megfelelő, ha aktív nyaralást szervez a család. Minden napra legyen pár órás sportos program a kirándulástól kezdve az asztaliteniszen át a családi úszóversenyig, bármi. Csak moz-
duljunk!

– Kérem, ajánljon pár jó hazai futótérpet!

– Mindenütt lehet futni, de a természetben a legjobb. Ez nemcsak az igazi erdőt, mezőt, hegyet, dombot jelenti, hanem a parkokat, a libalegelt, a töltést a folyóparton, a tópartot, a fasort, sőt az atlétikapályák szélét is. Jó cipőben, megfelelő tompítású talppal a legtöbb ember még az utcán, az aszfalton is futhat. Van, akinek érzékenyebb a „futóműve”, amely hamar jelez, akkor maradjon a természetben.

A budai hegyek fantasztikusan változatos, de emelkedőkkel tarkított kínálatú, a Bükk-fennsík az egyik legcsodálatosabb terep – kirándulni is – hazánkban. A fővárosiaknak ajánlom, ha még nem ismernék a Hármashatár-hegy repülőterét, amely sok sportnak a sportstadionja, a futóké az év minden napján, s itt a füvet egy birkanyáj nyírja tavasztól őszig azokon a napokon, amikor nincs repülés. Érdemes bárholnan megközelítve kipróbálni, először akár egy hétfégi családi kirándulással.

– Milyen a jó nyári futás, másként fussunk nyáron, mint a többi hónapban? Hány fokos levegő-hőmérsékletig egészséges futni?

– Tavasszal vagy ősszel érdemes kezdeni a futást, s akkor az egész szervezet együtt a változó időjárással alkalmazkodik a melegedéshez vagy a lehűléshez. Nyáron is lehet futni, még a 38-40 fokos kánikulában is, de hajnalban vagy estefelé. Sokkal több folyadékot kell fogyasztani. Edzett szabadidő-sportoló is fut nyáron. Az edzetlen személy ősszel kezdje majd a futásban gazdagabb életmódot.

Kincsvadászat kindertojásra – a geocachingező jutalma

Nagy Gábor

A játék mottója:

*Ne vigyél el semmit, csak a fotóidat;
ne hagyj ott semmit, csak a lábnyomodat;
ne ölj meg semmit, csak az idődet!*

Forrás: Wikipedia

Fotók: Nagy Gábor

A címre a magyarázatot a szövegben rejtettük el.Láttak már Önök sorban álló embereket az erdőben egy odvas fa törzsétől tisztes távolságra, úgy, hogy se forrás, se pad, se asztal, se erdei sörccsap a várakozók előtt? Valaki egy faodúnál keres-kutat valamit, általában meg is találja, majd szöszmötöl vele, és odébb áll... Ekkor a várakozók közül – akik eddig úgy várakoztak, ahogy a bankban várni szokás a vonal mögött, jobbra-balra félrenézve – egy újabb ember elindul a faodú felé, és ugyanazt keresi, mint az előző. Kezében egy GPS, vagy egy okostelefon. Van, aki legszívesebben fel sem nézne a képernyőről, és azt várja, hogy az égi jel pont a kincshez vezesse őt. Mások fel-felnéznek a képernyőről, és ha már a kütyüvel ötméteres távolságon belülre érkeznek a kincshez, akkor az izgalom a tetőfokára hág. A GPS képernyőjén a JEL a kincs körül ugrál... Na, pont ez az, amiért létezik ez a sport, ugyanis, a legjobb, kereskedelmi forgalomban kapható GPS sem képes centiméter pontossággal meghatározni a kincsesláda helyét. Amikor már a képernyőn a műholdjel ide-oda ugrál a kincs felett, akkor nincs mit tenni, félre a kütyüvel, és kezdődhet a kutatás! Földben, fatörzsben, téglá mögött, eresz alatt, és még számtalan, fantázia szülte helyen. Elmondhatjuk, hogy a végső lecsapás a kincstre egy jó 3×3 méteres területen történik a kincskereső leleményességével, mert ezen belül a GPS már nem segít.

A GPS a durva helymeghatározáshoz jó eszköz. Ha már a kincs körül ugrál a műholdjel, akkor tegyük el a készüléket, és az érzékszerveinkkel kutassunk

Amikor a kindertojás másodjára okoz meglepetést

Jöhet a gondolkodás. Itt állunk a körülbelül 3×3 méteres virtuális négyzeten, mely néha 5×5 méter, ugyanis aombok, sziklafalak még pontatlanabbá tehetik az észlelést. Keresünk valamit. Leginkább egy ételtároló műanyag dobozt, ami a legelterjedtebb kincsesláda-típus, hivatalos nevén geoláda. Lelki szemeink előtt tehát az uzsonnás doboz, ami azért lett ennyire népszerű, mert jól véd a csapadéktól, és garantáltan nem bomlik le évtizedek

alatt sem. A megtalált geoládák belsejében az évek során a megtalálók apró tárgyakat, köztük számos alkalommal kindertojásfigurákat helyeztek el. Elvinni csak akkor lehet a dobozból, ha cserébe valamit mi is otthagynunk. Ami viszont minden ládában megtalálható, az egy kis emlékkönyv tollal, amibe „illik” minden megtalálónak beleírni, legalább a dátumot, és a nevét. És aztán persze jól visszazárni a dobozt, és ugyanoda elrejtteni. A dobozok szinte olyanok, mint egy-egy időkapus. Legtöbbjük már évek óta ugyanoda van elrejtve, telis-tele olyan személyes, apró tárgyakkal, melyek egyéni életüket képesek elmesélni. Így egy doboz felnyitása után olyan érzésünk támad, mintha tíz, húsz egymást nem ismerő ember élete apró momentumokon keresztül összeolvadna, és mi ebbe kivételes bepillantást nyerhetnénk.

A kincsek a városba jönnek

Tendencia, hogy a geocaching-ért nem kell messzi erdőbe vándorolni. A geoládák egyre inkább megjelennek a városi parkokban, ami persze nem jelenti azt, hogy könnyebb lenne ezeket megtalálni, csupán adott a lehetőség, hogy kevés szabadidővel rendelkezők akár a lakókörnyezetükben is kincsek nyomába eredhetnek. Így tettünk mi is, volt erre 3 óránk! Négy geoláda megtalálását tűztük ki célul Budapesten. Elsőként az Orczy kertben, majd a Gellért-hegy oldalában, végül pedig kettőt a Margitszigeten.

A szombat délutáni napsütés tömegeket vonzott a „nyolcker Centrál Parkjába”. Pillantást vetve a tóra, a futóösvényt követtem egy ideig. Én már előre láttam a képernyőn, hogy nem a park bejárata mellé rejtették a ládát, így volt lehetőségem jól megnézni a park minden látogatóját, akik láthatólag mind hétköznapiabb hobbit űztek, mint én. Miután éreztem, hogy egyre kevesebb az ember körülöttem, és a fű is már egyre gondozatlanabb a biztonságot nyújtó futóösvény körül, beleszimatolok a levegőbe. Itt van a közelben, sejtem is, hogy hol. A futóösvényről viszont csak nem akaródzik lelépni. A képernyőn a tartózkodási helyemtől 12 méterre helyezkedik el a geoláda. Amerre nézek, combig érő fű, és ahogy tekintetem felfelé emelkedik, kb. 12 méterre éppen egy fa emelkedik magányosan a fűben. Bemenjek, vagy ne menjek? Nem akarok feleslegesen kullancsot gyűjteni, sem a zavarosban matatni. Elhiszem, hogy ott van, és nem ér annyit, hogy nyakig a fűben babráljak egy dobozért... Egy-null oda!

Fél órával később Gellért püspök szobrához érkezünk, ahol már kifejezetten kellemes a levegő. A GPS-em szerint már jó negyven méterrel járunk a belváros felett. A szobor mögött hatalmas oszlopsor félkörben, aminek talán az a szerepe, hogy a püspök Pest felől nézve ne olvadjon bele a mögötte lévő erdőbe. Remek megoldás az optikai élményhez, nekem viszont akadály, mert a geoládát a kőtalapzatra épített oszlopsor mögé rejtették. Innen vagy másznom kellene, vagy dzsumbujban utat törnöm. Teszek egy próbát felülről is. Sikerül a félköríves oszlopsor mögé

kerülnöm, de onnan meg me-redek, átázott talajon vezetne le a ki nem taposott út. Elképzelem újfent a kincs lehetséges helyét, és adieu-t intek a helynek. Kettő-null oda.

Most már azért kellene egy kincs! Haladunk a Margit-sziget felé. Ha összeadom a ráfordított időt, a mozgásért megérte a kincsvadászat. Belegondolok, hogy az eddig befektetett két óra eredménytelenül telt el, akkor mit szóljanak a múlt századi aranyláz idején azok, akiknek semmi nem jutott. Természetesen a sziget közepére vezet utunk. Elhaladunk az Állatkert „sikító” páváitól, a réti sasok fejedelmien ülnek

ágaikon, a kacsák hangtalanul siklanak a kis tavon, és a kerítésen innen, a kútnál sorban állnak a bringások. Lassan csöndesedik a környezet, az állatkerti hangok is elnyelődnek a lombok között. A GPS-emre pillantok. Eljött az idő a biztonságot jelentő útról letérni a vadonba! A GPS-jel és a korábban rögzített kincs helye egymástól 15-20 méterre van. Ez sikerülni fog, nem lehet itt akadály! Valóban, az aljnövényzet gyér, nincsen csúszós lejtő, minden sík. Ez most meglesz! Minden körülmény a kezünkre játszik, és remélhetőleg hamarosan minket igazol. Zsebbe csúsztatom a kütyüt, és csak a szememmel észlelek. Hol lehet a kincs? A behatárolt területen egyetlen fa áll, nincsen benne odú, az aljnövényzet szinte átlátszó, egy bokor alatt azonnal feltűnne. Nincsen semmi gyanús körülöttem, egészen addig, amíg a lábaim elé nem nézek. Furcsa egy park eldugott szegletében egy 25x25 cm-es beton járólap magányosan. Nem tudom megállni, hogy le ne hajoljak, és – kisebb erőfeszítéssel – odébb ne toljam. A talaj enged, a járólap lassan, de odébb csúszik. Az első pillanattól világossá vált számomra, hogy mitől volt annyira gyanús a járólap. Az bukant fel alatta, amire számítottam. Egy klasszikus műanyag ételes doboz, benne régóta őrzött „kincsekkel”, de most kindertojás-játék szinte egy sem akadt a tárgyak között. Vannak viszont szurkolói kártyák, belépőjegyek ide-oda, hajdís, és

Számtalan apró tárgy, mint egy idő kapszula tartalma mesél nekünk emberekről. A füzetben látható, hogy egy-egy népszerű ládát szinte minden nap megtalál valaki. Van olyan család, aki annyira komolyan űzi ezt a sportot, hogy matricát is készített magának.

egyéb papíralapú apró kincs. És természetesen a kis spirálfüzet, mint emlékkönyv a tollal. Meglepetésemre aznap én voltam az első megtaláló, de előtte szinte minden nap volt valaki, aki ugyanazt kereste, mint mi, sikerrel. Ez bombagól. Most már kettő-egy az állás!

A következő geoládáért nem kell sokat mennünk, gondoltuk, mivel a közeli dominikánus kolostor romjai között rejtették el a koordináták szerint. Rutinból oda is mentünk, utunkat szintén nem gátolta dzsindzsa, vagy meredély. Más nehézségekkel szembesültünk. A romok között hiába a 3-5 méteres pontosság, ha a falak

a műholdjelet megzavarhatják, így a pontosság még tágabb határok között értendő. Továbbá volt itt még valami, amire nem számítottunk. Miután beazonosítottuk a legvalószínűbb helyet, döbbenet láttuk, hogy valószínűleg a helyi szubkultúrák, régészek, vagy más beazonosíthatatlan célú csoportok durvábban átalakították az épületet, mint az elmúlt 700 év. A falak között síttszerűen álló törmelékhalmasz abszolút a tűt a szénakazalban juttatta eszünkbe. Rövid gondolkodás után három-egyre végződött a játék, mégis, a megtalált egy láda miatt győztesnek éreztük magunkat.

Joggal kérdezhetik, miért adtuk fel a keresést három láda esetében? A geocaching nem az a sport, amiért érdemes lenne kullancsokat gyűjteni, vagy sérülést kockáztatni. Ha logikai úton meg lehet keresni, akkor ne adjuk fel könnyen, de ha túl sok a fizikai zavaró tényező, akkor inkább menjünk oda vissza télen, amikor garantáltan átláthatóbb lesz a terep.

Hogyan kell geocachingelni?

A geocaching (ejtsd: geokésing; a görög geo = föld és az angol cache = rejtékhely szavakból) szabadidős tevékenység, mely a kincskeresés szenvedélyére alapozva egyesíti a modern technikát (GPS, Internet) a természetjárással.

Hozzávalók:

- 1 darab túra GPS-készülék, vagy okostelefon, lehetőleg a www.turistautak.hu ingyenesen letölthető szoftverrel felvértelve
- erdő- vagy városjáró ruha, amelyben kényelmesen „kutakodhatunk”

A játék folyamata:

- a geocaching.hu oldalról letöltjük azoknak a geoládáknak a koordinátáit készülékünkre, melyeket szeretnénk megtalálni; ezek ezt követően szimbólummal megjelennek a képernyőn;
- a geocaching.hu oldalon van egy kis ismertető a geoládákról azoknak, akik szeretnék némi támpontot kapni a ládák megtalálásához;
- ha rögzítettük a ládák helyét, akkor bármikor szabadon megkereshetjük ezeket, ha időnk, kedvünk, és a földrajzi közelség engedi;
- kereshetjük fő tevékenységként is a ládákat, de úgy is, hogy kiegészítő programként gyakoroljuk. Például meglátogatunk egy várat, és ha tudjuk előre, hogy van a közelében geoláda, akkor kis plusz időráfordítással megkeressük;
- ha megtaláltuk, akkor örüljünk, fotózzunk, töltsünk fel, és osszuk meg a világgal a sikerünket!

Terep, ahol a láda megtalálása felér egy tű megtalálásával a szénakazalban

Lombok alatt, két keréken, hűsítő vizeken

Test- és jellemfejlődés nyári szabadtéri sportokkal

Nagy Gábor

Ahogy a gyümölcsök esetében az „idény” a menő, nincs ez másképp a sportok esetében sem. Vagyis legjobb, ha nyáron a Dunába dobjuk a tornaterem kulcsát, elfelejtjük, hogy van testmozgás a négy fal között. A táblára felkerülő nagy „V”-vel 10 hét sportos vakáció indulhat, melyből jó esetben 1–2 hetet kezükbe vesznek az agilis tanárok, a maradék 8 héten pedig a szülők törhetik a fejüket, hogy „tuningolják” fel gyermekeiket a következő tanévre.

A 80-as években banánnyszerű kempingkerékpáron, vagy csővázás hátizsákkal jártuk be diákként az országot. 1990-ben már mountainbike kerékpáron gurultunk le egy lejtőn valahol Nyugat-Magyarországon, amikor a lejtő alján már a hátunk mögött hallottuk a kiáltást, hogy azért az útlevelet illene megmutatni... Az élmények ma is hasonlóak, de a kerékpárok, a hátizsákok évről-évre komfortosabbak, és a tér is kitágult. Ma már szinte észrevétlenül áttúrázhatunk egy szomszédos országba is, akár vízen, akár szárazon. És ma már szinte nincs olyan kirándulás, ahol túra közben ne találhatnánk GPS-sel egy geoládát, vagy ne nézhetnénk meg valamilyen okostelefonalkalmazással, hogy éppen milyen repülőgép az ott a fejük felett. Ne feledjük, hogy most elsősorban mozgásra invitáljuk a diákokat és tanáraikat, de mértékkel, megfelelő módszertan-

nal élményszerűen belecsempészhetjük az elméleti oktatást a nyári sportprogramokba is.

A bevezetett napi tornaóráknak köszönhetően a diákok nemcsak hogy egészségesebbek, de csukott szemmel is felmásznak a bordásfalra, vagy körbefutják a tornatermet. Az Európában egyedülállóan hosszú hazai nyári szünetben adjuk meg az esélyt a gyermekeknek, hogy mozgás közben fedezzék fel a világot a tornatermen túl, hiszen amellet, hogy friss levegőt szívunk magunkba, ezek a közös programok (tanárral, szülőkkel) életre szóló élményt fognak jelenteni.

A következőkben körbejárjuk azokat a sportos nyári programokat, melyekbe a gyermekek életkoruknak megfelelően bekapcsolódhatnak, és a szervező tanároknak, szülőknak egyaránt élményt nyújtanak. Olyan sportokat választottunk ki, ahol a felfedezés öröme ott van a sport minden pillanatában. Az alábbi programokat direkt hazai terepre terveztük, illetve olyan útvonalakra, melyek az országhatáron átvívnak. Ezeket a sportokat már diákkoromban teszteltem, és azóta is visszatérő eseményei életemnek. Ami még fontos: az alábbi három sportág folyamatos, ismétlődő mozgásfázisokra épül, nem hirtelen sprintekre, irányváltásokra, így a balesetveszély is jóval kisebb.

GYALOGTÚRÁK

Nyári menedék az erdőben – gyalogtúrák: borús, hűvös az idő a balatoni táborban? Forráság van a várospan? Irány a legközelebbi erdő! Az erdő, mely hazánk 20%-át borítja, a legjobban temperált környezet, köszönhetően a nyáron legkiterjedtebb lombkoronának. Legyen szó egy alföldi, folyóparti telepített erdőről, vagy

egy Kékes-közi fenyvesről, az erdőben nyáron akár 3-6 fokkal is hűvösebb lehet a levegő. Merjünk tartalmat vinni a kirándulásba, így egy 5 km-es egyszerű séta is életre szóló kaland lehet.

Egy módszertani ötlet: tanárként járjuk be a terepnek akár egy kisebb részét előre, legjobb erre egy pihenőrést, tisztást, és a jellemző tereptárgyakat ábrázoljuk egy általunk rajzolt térképen. A térképet ne zsúfoljuk tele sok információval. Így a legkisebbek nyelvén tanítjuk meg a térben való tájékozódás alapjait. Ha ezeket a kézzel rajzolt térképeket lamináljuk, akkor évekig hasznos oktatási eszközeink lehetnek.

Motiváció: rejtünk el a tisztáson egy ajándékot (kincset), amit a gyerekeknek a térkép alapján kell megtalálniuk. Rendezzük a legkisebbeket 3-5 fős csoportokba, hogy csoportokon belül mindenki hozzáférjen a térképhez, és a kincs megtalálása csapatmunka-élmény legyen!

Helyszín: bármilyen parkerdő. A parkerdők előnye, hogy gondozottak, így kisebb eséllyel csörtet be a gyerek az aljnövényzetes dzsumbujba, ahol a kullancsok tanyáznak, továbbá a pihenőhöz és az interaktív programok kiértékeléséhez asztalok és padok állnak rendelkezésünkre.

Középiskolásoknak, főiskolásoknak: egészségtudatos életmódra sarkallnak a mezítlábas ösvények. Az elsősorban Németországban és Ausztriában elterjedt „Barfussweg” egy különlegesen kiépített ösvény. Általában fél-, egy kilométer hosszan a legkülönbözőbb felületek váltakoznak, amelyeken mezítláb kell végigsétálni. Így megtapasztalhatjuk, milyen a séta a kukoricacsutkán, a fakockákon, a tobozokon, a durva és a finom kavicscon stb. Egy ilyen ösvényhez általában folyómeder is „jár”, amit szintén mezítláb kell végigjárni. Az ötlet Sebastian Kneipp bajor lelkipásztortól származik, aki felfedezte a hideg víznek a lábfejen és alkaron keresztül a testre gyakorolt pozitív hatását. Egy mezítlábas park bejárása felér egy kiadós talpmasszázsral. Még a cipőben is sokáig bizseregni fog a talpunk!

Energiabombáknak: az évközben oly népszerű teljesítménytúrák nyáron sem állnak le. Ha van olyan testnevelő tanár, aki maga is megszállottja a 20, 30, 50 km-es (vagy ennél is hosszabb), tömegeket vonzó túráknak („flúgos futamoknak”, ahol futni ugyan nem, de akár 2-12 órán keresztül folyamatosan menni kell), és bedobja évről évre egy nappal: „na, kinek van kedve egy 30 km-es túrára eljönni velem?” – akkor biztosan pár kéz gondolkodás nélkül a magasba repül, és legközelebb már csak a sokadik kilométernél fogja hallani a gyerekektől, hogy ezt mégsem kellett volna – vagy azt, hogy mikor megyünk a legközelebbre. Ez jó módszer arra is, hogy a tesitanár „fanclub”-ot alapítson. A teljesítménytúrákon szerethető jelvények pedig beindítják a gyűjtőszenvet, akár csak az alsósoknál a Garfield-matrica.

És ne feledjük, az erdőbe elmehetünk „csak úgy” kirándulni is. De még ekkor is belecsempészhetjük egy sima kirándulásnak induló túrába az év közbeni elméleti tárgyakat. Erre példa az Országos Kéktúra Ausztria felé történt meghosszabbítása is (Alpannonia turistaút), ahol például Bernstein főterén felállították a Nap szobrát, a település környéki erdőben pedig méretarányos távolságokban a többi bolygónak a szobrait, és ezeket sorban felkeresheti a túrázó. Tehát ez a túra szinte egy úrutazás és egy erdei séta szimbiózisa. Szóval egyre kevesebb a lehetőség kirándulásaink során, hogy ne botoljunk bele valamilyen pedagógiai, módszertani megoldásba, csak hogy ne „simán” a testmozgásról szóljon a történet.

Eszközigeny: egy rövid, 5 km-es túrához, ha nem nehéz a terep, akár egy hétköznapi, a tornaórákon használt tornacipő is megfelel, de ha szeretnénk a túrából „sportot űzni”, akkor a láb megérdemli a jó lábbelit, nem beszélve a biztonságos talajfogásról.

Nordic walking: Középiskolás kortól felfelé az egyre tudatosodó testkultúrához időzíthetjük az újonnan divatba jött nordic walking-ot. *Sétálj észak-európai módjára két bottal a kezében itt Közép-Európában!* Egy széles, sima erdei út a legjobb terep a nordic walkinghoz. A sétának induló mozgásból máris sport lesz. A tempó, a légzés és az anyagcsere felpörög, a speciális bot használatával pedig egyenletesen fejlődik testünk, ugyanis testtömegünk közel egyharmadát tesszük át lábainkról a vállainkra, így nemcsak kiegyensúlyozottabban formáljuk egész testünket, hanem térdizleteinket is kíméljük.

BICIKLITÚRÁK

Még forróságban is hűsít – a szembeszél: az egyik legnagyobb tévedés a biciklizéssel kapcsolatban az, hogy nyáron elviselhetetlen sport. Ellenkezőleg! Ha már kimegyünk a városi „hőszigetből”, azzal nyerünk 3-4 fokot lefelé, és ha hozzájön az átlag 15-20 kilométeres, az egész testünket érő légmozgás, panaszkodni nem lehet a komfortérzetre! Nem beszélve arról, hogy a lépten-nyomon fellelhető kék nyomos kutaknál folyamatosan frissíthetjük magunkat. A fejünket azért ne tegyük be a vízsugár alá, ha nem muszáj, de a bukósisakunkat belülről átöblítve sose leszünk „forrófejűek”.

Helyszín: habár a KRESZ 12 éves kortól engedi a kerékpározást országúton, 12–14 éves kor között még nem rendelkeznek a gyerekek biztos iránytartással, ezért ennek a korosztálynak elsősorban folyó menti gátakra, erdészeti aszfaltozott utakra, és széles(!) kerékpárutakra, valamint csak kipróbált, nagyon gyér forgalmú országutakra javasolnánk kerekkezést.

Magyarországon a kerékpárút-hálózat egyelőre fejlődő stádiumban van, ettől függetlenül a biztonságos kerékpártúrákhoz nem csak kerékpárutakban lehet gondolkodni. Vannak hazánkban olyan területek, melyek domborzati viszonyai miatt kifejezetten alkalmasak mindenféle erőnlétű kerékpáros számára, és a közutakon még hétköznaponként is alig van forgalom. Ilyen terület például a Sárvár-Somló-Cellődömölk háromszög aprófalvait összekötő úthálózat, ahol majd minden település „alszik”, így a mozgó járművekre szinte ufóként tekintenek.

Sport

Erre a vidékre nyugodtan tervezhetünk kerékpártúrát, sőt még további tartalmakkal is „megtölthetjük”, mint például fürdőzés Mesteriben, irodalmi felolvasás Nagy László műveiből Iszkázon, valamint túra a Somló-hegyre... Egy jól felépített kerékpártúra ideálisan kombinálja a kerékpárutakat, kis forgalmú mellékutakat, gazdasági, erdészeti és töltéskoronán futó utakat.

Serdülőkorban: Ha intenzíven műveljük a kerékpározást, ne feledkezzünk meg arról, hogy habár rengeteg pozitív élettani hatással, közösségi élménnyel jár, azonban a testtartásra, főleg serdülőkorban, nem feltétlen előnyös. Ezért érdemes kiegészítő sportot úzni, mint például a hátúszás, mely jóváteszi azt, amit a kerékpározás „elront”.

Eszközigeny: 10-20 km-es túrára gyakorlatilag minden kerékpár megfelel, akár egy sufniból előszedett „drótszámár” is, főként, ha sík a terep, hiszen évtizedekig váltó nélküli biciklin közlekedtek az emberek. Gondoljunk csak Benedek István: Csavargás az Alpokban című művére, melyben a leírt túrákra sokan még egy mai prémium biciklivel sem vállalkoznának. Ugyanakkor ne feledjük, hogy egy komolyabb biciklivel (80-120 ezer Ft-os kategória) már egy „igazi” járművet kapunk, biztonságos, egy ujjal működtethető fékkel, stabil vázzal, precíz váltóval, mellyel élmény, és nem erőlködés a tekerés – mert egy megbízhatatlanul működő kerékpár a csapatban bringázó többi résztvevőre is veszélyes lehet...

VÍZITÚRÁK

Kevés folyó, de sok vízi kaland: habár folyókban nem bővelkedünk, de legalább a folyóink – szinte kivétel nélkül – alkalmasak vízitúrára. A Dráva nem schengeni határfolyó-mivolta miatt kicsit „bürokratikus” a vízitúrázóknak, de máshol, ha van kikötésre alkalmas lapos part, és nincsen tiltó tábla, tehetjük is vízre a hajónkat.

Szervezés: A vízitúra szervezői szempontból az előző két sportágnál nagyságrendileg nehezebb, összetettebb. Ezért, amíg egy rövidebb biciklitúrát, gyalogtúrát akár egy tanár is „elvihet”, addig egy evezős túrán szinte hajónként kell egy felelős személy! A hajók, melyek általában 4 fős kenuk, sokszor kilométerekre is eltávolodhatnak egymástól, ezért fontos a kommunikáció a hajók között, és a sok hajókapitány között kell egy ember, aki az összes hajó mozgását átlátja.

Kiknek ajánlott: Amíg a kerékpár- és gyalogtúrák általános iskolás kortól űzhetők, addig az első vízitúra 16-17 éves kortól ajánlott, amikor a felelősségtudat és a csapatszellem is kialakult.

Amíg egy kétszemélyes széles túrakajakot csak „küzdelem” árán lehet beborítani a vízbe, addig a vízitúrákon jellemző 4 személyes túrakenu már attól is képes beborulni, ha hirtelen előnytelenné válik a súlyelosztás, vagy érkezik egy váratlan oldalhullám. A résztvevőknek tehát nemcsak jól kell harmóniában evezni, hanem krízishelyzeteket is kell tudni kezelni.

Élettani hatás: Az evezésnek két fő pozitív élettani hatása van: felsőtestet erősít, amit a kerékpár és a gyalogtúra kevésbé; illetve rendkívül nyugtató, hiszen a legtisztább környezetben űzhető sport, ahol még az allergén anyagok is ritkán fordulnak elő, mert a fák, melyek szegélyezik a vízpartokat, nyárra már többnyire elvirágoznak. Egynapos túrákon jellemző, hogy egy folyón először felfelé indulunk el, majd ugyanannyit csorgunk, és evezünk vissza, a többnapos túrák esetében lehetséges például egy sziget megkerülése, vagy a folyamatos lefelé haladás. Ne érezzünk lelkiismeret-furdalást, ha egy 7 napos vízitúrán csak lefelé haladunk, mert így is dolgozunk eleget, még ha a folyó segít is nekünk.

Az előzőekben bemutatott három sport tehát erőnlétet, kitarást, közösségi érzést fejleszt, ha külső tényező nem jön közbe, akkor egyáltalán nem balesetveszélyesek. Ugyanakkor a programszervező tanárnak figyelni kell az időzítésre. Első osztálytól jöhetnek a gyalogtúrák, 12 éves kortól a biciklitúrák, 16 éves kortól pedig a nagyobb vízitúrák!

Végezetül pedig, ha se bicikli, se hajó nincs a közelünkben, de van egy frizbi, tollas, focilabda, hívjunk össze egy csapatot, és irány az első nagy rét! Melegítsünk be futással, nyújtással, ugyanis ezek a sportok a biciklizéssel, evezéssel, túrázással ellentétben hirtelen sprintekre épülnek, és a csapatjáték, sikerélmény mellett van sérülésveszély is.

Fotók: Nagy Gábor, Europress Fotóügynökség

A szerző tippjei:

- Mezítlábas ösvény patakmeder-szakasszal Tabajd településen, Fejér megyében: www.mezitlabaspark.hu
- Kirándulóközpont az ország leghosszabb erdei függőhídjával, pagonnyal (csapadékos időszakokban) Szokolya mellett a Gyadai tanösvény: www.ipolyerdo.hu
- Gyalogtúra kincskereséssel. Királyrét felett például a turistaút menti partfalból gyűjthetünk féldrágakő gránátokat.
- A hazai Kéktúra meghosszabbítása Ausztria területén, Kőszeg és Semmering között: www.alpannonia.at
- Kerékpártúra a Tisza-gáton a teljes hazai szakaszon Tivadartól Szegedig. Az árvízvédelmi intézkedéseknek köszönhetően a gát jelentős hosszban aszfalt borítású.
- Nagyobb vízitúrák előtt egynapos szoktató túra, csomagok, hordók és egyéb logisztikai feladat nélkül a budapesti Római partról. Hajók a legtöbb csónakházban kölcsönözhetők, és ilyenkor a résztvevőknek szinte semmit sem kell magukkal vinni csomagként (azért persze naptej, folyadék, papucs, fenékalátét kell). Egy Római part – Lupa sziget – Római part útvonal jól teljesíthető oda-vissza 4-5 óra alatt pihenőkkel is. Az út során fel lehet mérni a tudásszintet, erőnlétet, reakciókészséget, és ki lehet alakítani a leendő hajók legénységét a jövőbeni hosszabb túrákra: www.lupasziget.hu
- Izgalmas evezős túra városközponton keresztül az Élővíz csatornán Gyula városában: korosok-vizitura.hu/documents/korosok_leiras/eloviz_csatorna.pdf
- Teljesítménytúrák egész évben: www.teljesitmenyturazoktarsasaga.hu

A hazai tehetséggondozás jó példája – az iskolapadból

Oláh Máté Bálint

A természettudományos gondolkodás fertőző, beivódik az ember agyába, veszélyes dolog, utána nehéz szabadulni tőle – ez nem is volt annyira világos, amikor 14 évesen „boronkays” lettem. Ez a történet pedig egy tágas kémia-tanárban kezdődik, ahol alighanem a legjobb mesterre találtam. Réti Mónikának hívják.

A kémia már korábban is érdekelt, de ekkortájt tudatosult bennem, hogy gyakorlatilag mindenütt jelen van, csak észre kell venni. A tanulmányozásához pedig óriási szerencse, ha van, aki az embert módszertanilag vezesse, tanítsa. A hosszú délutánokon át tartó kalandozásban nagyszerű segítséget kaptam és a felkészülések alatt hasznos attitűdöket tapasztaltam. A beszélgetések, különórák nemcsak arra irányultak, hogy az anyagot megértsük, hanem a Tanárnő mindig ügyelt arra is, hogy azt elsajátítsuk, *inter esse* legyünk. Innen már csak egy lépés volt a kémiaversenyek dobogója, de ennél sokkal jelentősebb, hogy olyan útravalót kaptunk, ami azóta is hatással van a mindennapi gondolkodásunkra, pályánkra. Ennek a nevelő munkának a része, hogy a versenyzés mindvégig nem cél volt, hanem eszköz a továbbfejlődésre, összehasonlításra.

Később lehetőség nyílt kutatásban való részvételre, így mento-
runk vezetésével egy ökológiai projektbe fogtunk, amivel a váci
tanösvény EU-s direktíváknak megfelelő rekonstrukcióját és
modern tájrendezési szempontok felállítását céloztuk. Munkán-
kat díjazta a Magyar Innovációs Szövetség, a Veszprémi Egye-
tem Hlavay József Diákkonferenciája és a tatabányai Biológus
Napokon különdíjat is kaptunk. A Boronkayból kiemelendő még
dr. Tóth Eszter tanárnő tudományszervező tevékenysége, neki
köszönhetően hidrogeológiai mérésekben vehettünk részt Mát-
raderecskén.

Néhány jobb versenyeredmény után kapcsolatba kerültem
a Csermely Péter professzor által alapított Kutató Diákok Or-
szágos Szövetségével, ahol azon kívül, hogy „hasonszőrűekkel”
találkoztam, konferenciákon vehettem részt, illetve leginkább:
egymástól tanulhattunk. Hasonlóképp, a szervezet tudományos
diákmagazinja sokat segített abban, hogy megismerjük egymás
gondolatait és tudományterületét. Később a szervezet vezetése
során megtapasztalhattam azt is, hogyan lehet ezeket a rendez-
vényeket jól megszervezni, így a csapat mindig örömmel és céllal
utazhatta körbe a Kárpát-medencét. Részben ezt a munkát foly-
tatva kaptam felkérést a Fiatal Kiválóságok Hálózata (*Network
of Youth Excellence*) titkári feladatainak ellátására, ami azóta is
nagy megtiszteltetés: a szervezet európai fiataloknak biztosít

alkalmat kutatótáborokban, *hands-on* projektekben való rész-
vételre. Göttingenben személyesen is megismerhettem, hogyan
működik egy neurobiológiai labor, és milyen érdekes dolgokat is
lehet csinálni a *patch clamp*-pel.

Csak ajánlani tudom a jövő generációjának a Bolyai Műhelyt is,
amelynek négy évfolyamtársammal, barátommal lettünk tagjai.
Az önképző kör egyfajta „szakbarbár-mentesítőként” működik:
havi rendszerességgel találkoznak a saját szakterületükön kívül
művészetek iránt is érdeklődő fiatalok, akik
egy film kapcsán beszélnek meg gondolatai-
kat, érzéseiket.

A természettudományos kutatásokon kívül
a Boronkay hagyott alkalmat a humán tár-
gyak alaposabb megismerésére is: így törté-
nelemből és idegen nyelvekből is támogatta
tanulmányaimat. A közös munka gyümölcse-
ként megtisztelő volt a MOL, a Duna-Dráva
Cement, majd a Merck Kft. ösztöndíjaként
folytatni a barangolást a tudományokban.
Ma is örülök annak, hogy tanáraink mindig
is törekedtek arra, hogy minél szélesebb
spektrummal ismerkedjünk meg, hogy ké-
sőbb majd jól válasszunk szakmát, hivatást.

Végül a gyógyszerészet mellett kötöttem ki, a Semmelweis Egye-
tem negyedéves hallgatója vagyok, majd felvettem a Corvinuson
a nemzetközi tanulmányok szakot. A jövőt egyfajta „hídként”,
gyógyszerész-közgazdászként képzelem. Hasznosnak tartom
a „boronkays” útravalót: racionális szempontok figyelembe vé-
tele mellett nagyon fontos, hogy az ember szeresse, amit csi-
nál. Az pedig gyakran a legelején dől el, amikor középiskolában
az első impressziók érik. Nos, kedves Olvasó, Ön mit is tesz hol-
nap reggel a diákjai tarisznyájába?

NÉVJEGY

Oláh Máté ma 22 éves és a Semmelweis Egyetem gyógy-
szerész, és a Budapesti Corvinus Egyetem nemzetközi ta-
nulmányok szakának hallgatója. Kémiából mestere Réti
Mónika, ugyanakkor köszönettel tartozik Szilágyi Erzsé-
betnek, Urbán Mártának, dr. Tóth Eszternek, Molnár Má-
riának és Szász Csillának, valamint a Boronkay György Mű-
szaki Középiskola, Gimnázium és Kollégium igazgatóinak,
dr. Molnár Lajosnak és Fábíán Gábornak.

„Ahol megtalálod a helyed!” – a Kutató Diákok Mozgalma

Múlt és jelen

A Kutató Diákok Országos Szövetsége (<http://kutdiak.hu>) az egész világon egyedülálló módon igyekszik felkarolni a tehetséges, tudományos érdeklődésű fiatalokat. A szövetséget 1996-ban **Csermely Péter** professzor, az Európai Tehetségsegítő Tanács (ECHA) jelenlegi elnöke hívta életre. Tagjai olyan diákok, akik már középiskolás éveik alatt foglalkoznak tudományos kutatással. Három tudományos tagozattal működik a szervezet (Humán- és Társadalomtudományi, Élet- és Környezettudományi és Műszaki- és Reál-tudományi Tagozat). A szervezet egyedülálló önszerveződő volta miatt is. A Szövetség munkáját diák-tisztségviselők szervezik társadalmi munkában: konferenciákat, rendezvényeket szerveznek, előadásokat tartanak. A konferenciákon kívül ezek a találkozók fontos építőkövei a mozgalomban kialakuló társas kapcsolatoknak, rendkívüli közösségformáló erejük van.

A Szövetség sokrétű munkáját a **Kutató Diákokért Alapítvány** biztosítja. Feladata a forrásteremtésen kívül a munka koordinálása és a közös álmok valóra váltása. A KutDiák szponzori támogatásokból, közhasznú szervezetként 1%-ból, pályázatokból és társadalmi munkával próbálja fenntartani magát. Nagy öröm számunkra, hogy bár többször került a szervezet arra a pontra, hogy forráshiány miatt nem tud tovább működni, mégis „nagykorú” lesz jövőre.

A mozgalomnak köszönhetően mára 6000 itthoni és határon túli magyar diák kutathat különböző elismert kutatóhelyeken. A kutatható témákat közel 3500 címszó fedi le, a diákok egyéni beállítottságuk és érdeklődésük alapján választhatják ki az őket leginkább foglalkoztató témát és találhatnak felnőtt segítőt, mentort a munkájukhoz. A mentoraink eleinte felkérés alapján csatlakoztak, de egyre gyakoribbá vált, hogy a tehetségsegítés iránt elkötelezett pedagógusok és oktatók keresnek meg minket. Mára már 800 mentor (közülük 112 az MTA tagja, többek között a Nobel-díjas Oláh György is) érhető el rajtunk keresztül,

de a döntés a kutatóni vágyó kezében van. Mind a mentor-, mind pedig a témaválasztásban online rendszer segíti a diákokat.

A kutatási lehetőségek biztosítása mellett a tudományos megjelenési lehetőséget is igyekszünk a diákok számára biztosítani. Kutatásuk prezentálására több le-

hetőségük nyílik a „tudóspalántáknak”: indulhatnak munkáikkal az évente megrendezett tematikus, illetve az országhatáron túli regionális fordulót követően a Tudományos Diákkörök Országos Konferenciáján (TUDOK), részt vehetnek a KutDiák Tudományos Esszépályázatán, illetve Poszterversenyén is.

Minden rendezvényen magasan kvalifikált szakmai zsűri értékeli a diákok munkáját, a legeredményesebbek felvételi többletpon-

tokat kapnak, díjakat nyerhetnek, és meghívást kapnak a minden évben megrendezésre kerülő káptalanfüredi táborunkba. A diákok számára megnyitjuk a kapukat nemzetközi tehetségsegítő tábori részvétel felé is, ahol további tapasztalatokra tehetnek szert. 2002 óta minden évben a legeredményesebb kutató diák eljuthat Stockholmba, a Nobel-díj átadására.

És hogy mitől vagyunk sikeresek?

Vettünk pár kiló lelkesedést, beleöntöttük a jövőbe vetett hitet, egy csipetnyi idealizmust, 2 kanál tenni vágyást és mindezt kisüdtöttük a tehetségek kemencéjében, a társadalmi munka lángján. Végeredményként pedig a diákok megízlelhetik a felfedezés, az alkotó munka örömét és jövőjükre nézve rengeteg hasznos ismeretet szerezhhetnek. Ez a légkör segíti az egyéni kvalitások minél jobb kibontakozását, és csak így születhettek meg azok az eredmények, amelyekkel a KutDiák kivívta helyét a hazai és nemzetközi tehetséggondozásban.

Mi motivál egy diákot, hogy kutasson, és mi motiválja a tanárt, hogy mentor legyen?

Egy diákot általában az mozdit el a kutatás irányába, hogy vannak kérdései, gondolkodik olyan problémákon, amikre nem tudja a választ. A tehetség nem nyugszik: kérdez, értetlenkedik, tudni akarja, és addig „facsarja”, amíg meg nem tudja. Ennek a kíváncsiságnak a szítása, a kreatív szárnyalás felismerése és támogatása a mentor feladata, teret, időt és lehetőséget teremteni arra, hogy a diák megtalálja a válaszait, megoldhassa a maga elé állított problémát. Minden tanárban, aki azért választotta a tanári pályát, hogy alkothasson, ott munkál a többit, a jobbat nyújtás igénye, és annak az igénye is, hogy többit és jobbat hozzon ki a tanítványaiból is. Mert kevés olyan jó dolog van egy tanár életében, mint mikor látja túlnőni tanítványait saját magán.

Szeifert Viktória (elnök, Kutató Diákok Országos Szövetsége) – **Földvári-Nagy Lászlóné Dr. Lenti Katalin** (igazgató, Kutató Diákokért Alapítvány)

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ SAKK

ÚJ, VÁLASZTHATÓ TANTÁRGY AZ ISKOLÁKBAN!
A történelem egyik legősibb játéka ♦ A jövő oktatási eszköze

POLGÁR JUDIT SAKKPALOTA 1

KÉPESSÉGFEJLESZTŐ SAKKTANKÖNYV

„A Fantasztikus Négyes. Akár ezzel a névvel is illethetnénk a sakk négy fő funkcióját, melyekkel általában meghatározzák, hogy milyen területeket érint a több évezredes múltra visszatekintő táblajátékkal való foglalatosság. Játék, sport, tudomány, művészet. A sakk már így is gyakorlatilag egyedülállón ösztetett funkciókkal büszkélkedhet. Ám, most itt az ötödik superhős. A sakk mint oktatási eszköz! És, hogy miért fontosabb manapság a gondolkodás fejlesztése, a kreativitás elősegítése, mint valaha? Azért, mert hihetetlenül gyorsan változó világunkban a holnap győztesei azok lesznek, akik képesek az elavult gondolatok elvetésére, és új ismeretekkel való behelyettesítésére. A képességfejlesztő sakk pedig éppen erre a jövőre készíti fel a gyerekeket!”

Megvásárolható 2013. 06. 01-től
a Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó
Pedellus tankönyvboltjában
(Budapest, XIV., Szobránc u. 6–8.).
Megrendelhető a Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó
honlapján: www.ntk.hu

Nemzedékek Tudása

TANKÖNYVKIADÓ

a Sanoma company

Kedves Pedagógus Kollégák!

Köszönjük kitartó munkájukat! Bízunk benne, hogy az egész éves közös munka során segítségükre tudtunk lenni. Kellemes nyári szünetet kívánunk és sok pihenést, hogy jövőre újult erővel állhassunk a tanév kihívásai előtt.

„A múlt tisztelete az a vallás,
mely az új nemzedék köteleke.
Ne veszítsünk semmit a múltból,
mert csak is a múlttal alkothatjuk a jövőndőt!”

(Anatole France)

HÚZZÁK A CSÍKOT!

Huszonöt évvel ezelőtt alakította meg Csík János a bandáját Kecskeméten. Hosszú évek kitartó munkájával elérték, hogy megbecsült tagjai lettek a magyar népzene közegnek. Szabó Attila belépése után viszont valami megváltozott. Attila kezdeményezésére eretneknek tűnő kísérletezésbe fogtak: ismert popdalokat alakítottak át kvázi népdalokká. Nem pusztán eljátszották a Quimby, a Kispál és a Borz, a Tankcsapda vagy az LGT dalait, hanem autentikus népzenei motívumokkal ötvözték azokat.

*A végeredmény minden kételkedést elsöpört: zenei „alkimista” munkájuk eredményeképp rengeteg olyan emberrel ismertették meg a magyar népzene szépségeit, akiket korábban hidegen hagyott ez a világ. A szakma is elismerte munkásságukat: Fonogram- és Prima Primissima-díj után idén Kossuth-díjat kaptak. A zenekar két meghatározó tagjával, **Csík János** és **Szabó Attila** primásokkal beszélgettünk iskolai éveikről.*

Lévai Balázs

– Hova jártatok általános- és középiskolába, és kik voltak azok a meghatározó tanáraitok, akik inspiráltak, akik hozzájárultak a zene iránti elkötelezettségetekhez?

Csík János: – Kecskeméten születtem, oda jártam általános iskolába. Az általános iskolai tanáraink közül az alsó tagozatos tanító nénit, *Nelli* nénit szerettem nagyon, mert úgy tanított írni és olvasni, hogy nem feladatként, hanem egyfajta játékként éltük ezt meg. Az általános iskolában a zenetanárnőm is meghatározó volt, aki hegedülni tanított. A többiek mesélték, hogy nekik nagyon szigorú hegedűtanáraik voltak, akik megcsapkodták vonóval az ujjukat, ha valami nem sikerült, de az én tanárom türelmes és jólelkű volt. Azért emlékszem rá nagyon, mert tudta, hogy jobban szeretek focizni, mint zeneórán lenni, és nem haragudott, ha nem gyakoroltam. Elvitt úttörős seregszemlékre is, tehát iskolán kívül is jó viszony alakult ki köztünk. Ezekre mind jó szívvel emlékezem.

A középiskolába már Kiskunfélegyházára jártam, egy gépészeti szakközépiskolába, géplakatos szakra. Ez egy fiúiskola volt, kevés nőtanárral, ami mindig másfajta miliőt teremt. A tanárok és a szaktanárok is olyan hozzáállással közelítettek felénk, hogy mi rosszcsont fiúk vagyunk, ezért sokszor keményen bántak velünk. Volt egy szakoktatónk, a Török tanár úr, akinek volt egy sajátos fegyelmezési módszere, a bütykös ujjával beleütött az ember izmába. Akkoriban másfajta világot éltünk, másfajta tiszteletet adtunk a tanárainknak, pedig ugyanúgy „rossz kutyák” voltunk. Más módon volt becsülete egy nagy pofonnak az általános iskolában, vagy akár egy szigorú tanárnak a középiskolában, mint most, és tisztában voltunk a feladatainkkal és a tanárok elvárásaival, tiszteltük a szakértelmüket. Erre jó példa, hogy az orosz tanárnő is nagyon jól tudta, hogy itt senki sem akar oroszul beszélni, de tisztességesen megtartotta az órákat, elvárta tőlünk, hogy tanuljunk, és ezért egészen sok megmaradt abból, amit tanított.

Szabó Attila: – Én Gödöllőre jártam általános- és középiskolába, a gödöllői Erkel Ferenc Általános Iskola zenetagozatos osztályába. Volt két kiváló alsó- és felső tagozatos tanárom, *Újvári Géza* bácsi és az ő felesége, *Zsuzsa* néni, akiknek az énekórái olyan meghatározóak voltak, hogy a gimnázium elvégzése után miattuk választottam az ének-zene szakot a történelmen kívül az egri főiskolán. A helyválasztás sem volt véletlen, hiszen ők is ugyanitt végeztek. Olyan példaképek voltak, hogy amikor épp azt kérdeztem magamtól, mi lesz belőlem, mert fogalmam sem volt, akkor valahol belül ők motiváltak. A történelemszeretet már inkább a gimnáziumból jött.

Volt egy kiváló hegedűtanárom is Gödöllőn, *Wendler Magdi* néni. Régivágású, nagyon jó muzsikos volt, bár ő nem népzene, hanem klasszikus hegedűt tanított. A főiskolán aztán *Szepesiné Ildikó* néni, kórusvezető és szolfézstanár tanított meg a zene iránti alázatra és tiszteletre a nagyon alapos szakmai felkészültségével. Én ezektől az emberektől tanultam meg, hogy nem a zene van értünk, hanem fordítva. Ma ezek nagy szavaknak tűnhetnek, de biztosan állíthatom, hogy nálunk tisztán ez a fajta mentalitás működött. Nyilván az énekóráknak nagyobb jelentőségük van egy zenetagozatos iskolában, mint egy sima iskolában, mégis legalább annyira fontosak szerintem, mint egy matematika- vagy történelemóra.

– A legendás primások nem éppen a csendességükről vagy visszafogottságukról híresek. Ti mennyire voltatok rossz gyerekek?

Cs. J.: – Engem nem kellett féltetni, sok mindent kipróbáltam. A gyakorlati tanárommal kapcsolatban élénken él bennem egy történet. A tanteremben randalíroztunk a két óra közötti szünetben, én pedig a falon fölfele futást gyakoroltam. Persze a cipőm talpa tiszta kosz volt, így a falon ott is maradtak ennek a próbálkozásnak a nyomai. A tanár bejött a terembe, meglátta

Fotó: Gálos Viktor

ezt, és az óriás kezével olyan pofont adott, hogy beestem a pad alá. Pedig, mondom, elég bonyolult volt beesni ezek közé a régi, összecsavazott padok közé. Na, ott elüldögéltem néhány percig, amíg szépen ránk nem csöngettek, és a többiek szóltak, hogy most már előmászhatok. Nem sírtam, mert ez pont egy olyan pofon volt, ami helyére tudja tenni az embert. Néha ilyen is kellett, hogy megjöjjön az eszem.

Sz. A.: – Én nem voltam rossz gyerek, inkább nagyon figyeltem az órákon, ezért aztán otthon keveset kellett tanulnom. Ugyanakkor – főleg gimnáziumban, amikor már zenéltem – jópofa srácnak számítottam, sokat mozogtam az emberek között, jöttem-mentem, nem voltam tehát visszahúzódozó, de balhéim sem voltak.

Cs. J.: – A tanári szigor sokkal nagyobb volt akkoriban, ami nem feltétlenül elítélendő dolog. Hiába indult el jó ideje ez a szabadabb szellemű oktatáspolitikai, szerintem inkább pórul járt ezzel a magyar közoktatás. A tanárnak is kell éreznie, hogy mi a jó, mi a rossz, ahogy a tanítványnak is tudnia kell, hogy létezik felé egy elvárás, ami voltaképpen segítség a fejlődéshez, de ezért tenni is kell valamit. Ha szeretnél valamit kapni, azért adni is kell. Ezért nem szerencsés teljesen szabadon engedni a tanítványaink életét. Én bevallom, a kicsit keményebb iskolában hiszek, bár ebben biztos szerepet játszik, hogy egy régivágású fiúiskolába jártam.

– A muzikusoknál nagyon fontos a mester, aki nemcsak a zenélés technikáját, hanem ars poeticát, gondolatokat közvetít, a zenéléshez való hozzáállást tanítja. Ti kiket tartotok a mestereiteknek?

Cs. J.: – Ez nehéz kérdés, mert ahogy felsoroltad ezeket a kritériumokat, amelyeknek egy mesternek meg kell felelnie, nemcsak egy, hanem elég sok ember jutott az eszembe. Valaki

a muzsikálni tudásával, a zenével való megismerésével tanít, valaki azzal mutat példát, ahogy egy zenekart el tud vezetni, és van olyan, aki a hétköznapi életben nyújt valami fantasztikus dolgot. Volt egy észak-mezőségi ember, aki elképesztő tudású primás volt, majd fogta magát negyvenévesen, kiment az országútra stoppolni, és azóta senki nem tudja, hova lett. Csak vitte a hegedűjét és élt, amerre tudott. Mély csodálattal hallgattam Zerkula János gyimesi primás játékát is, aki olyan sajátos játéktechnikával és zenélni tudással rendelkezett, hogy teljesen mindegy volt, a világ melyik részén muzsikált, mindenki kénytelen volt rá odafigyelni. Egyedül játszott és látássérült volt, ami szintén példaeértékű, mert azt mutatja, hogy sérülten is lehet teljes életet élni. Tudom, hogy egyszer muzsikált az életéért még a világháború alatt az oroszoknak. Velem is előfordult, hogy egy jó nagy kipofozást megúsztam a játékkal. Mesteremnek tekintem Porteleki Lászlót is, aki most a Muzsikásban játszik, mert példamutató számomra az, amilyen fegyelmezett rend szerint, egyfajta odaadással van a játék vagy a próbák iránt. Berecz Andris is

ilyen, mert ő a próbákon is úgy zenélt, úgy mesélt, mintha már az előadáson lenne. Nemcsak azzal foglalkozott, hogy technikailag a helyén van-e a játéka, hanem azt is elpróbálta, milyen egy előadás. Halmos Bélától pedig azt tanulom, hogyan kell idős zenésznek lenni. Nagyon jól kezeli a korát, tudja, milyenek a fiatalok, minden szituációban otthon van, mindemellett öröme is van a helyzetben.

Sz. A.: – Ha népzenei, autentikus adatközlőkről kell beszélni, akkor nekem egy magyar, péterlaki származású muzsikos, Csíszár Aladár az egyik példaképem. Úgy ismertem meg, hogy ki- vittek hozzá, és rögtön megtetszett az a péterlaki, Felső-Maros

A zenekar tagjai:

Makó Péter – fúvós
Majorosi Marianna – ének
Barcza Zsolt – cimbalom/harmonika
Bartók József – bőgő
Csík János – hegedű
Szabó Attila – hegedű
Kunos Tamás – brácsa

Állandó vendégművészeik:

Dresch Mihály – szaxofon, furulya
Ferenczi György – szájharmonika
Kiss Tibor
Lovasi András
Presser Gábor
Szokolay „Dongó” Balázs – duda

menti muzsika, amit játszott. Nagyon sok technikai dolgot tanultam tőle. Akkoriban itthon ezt a fajta zenét nemigen oktatták még az iskolákban, ezért az első jászberényi táborban *Pál Misitől*, a jászsági népi együttes primásától sajátíthattam el, de az alatt a tíz nap alatt nem csak tőle leshettünk el fogásokat, egymástól is rengeteg mindent tanultunk.

– **Attila, a te személyedben egy gyakorlott, nagy múltú tanárt is tisztelhetünk. Meddig dolgoztál a közoktatásban?**

– A főiskola befejezése után rögtön elhelyezkedtem a füzesabonyi Teleki Blanka Általános Iskolában 1991-ben, ahol tíz évig tanítottam történelmet és ének-zenét. Híresen szigorú tanár voltam, de nem ám a történelem miatt tartottak tőlem a diákok. Véresen komolyan vettem az énekoktatást, olyannyira, hogy még buktattam is belőle. Ennek ellenére a mai napig hívnak osztálytalálkozókra. Úgy látszik, mégsem a szigorúságom, hanem a zene iránti elkötelezettségem és szeretetem maradt meg a diákjaimban. 2000 után pedig Egerben tanítottam különböző zeneiskolákban, illetve egy középiskolában voltam óraadó. Büszke vagyok arra, hogy mára sok tanítványomból elismert zenész lett.

– **Jani, te is kipróbáltad magad tanárként, évek óta tanítasz zeneiskolában. Milyen tanárnak tartod magad?**

– Nem szabadna hát-tal mondatot kezdeni, de mégiscsak a gondolat elé kívánczok, mert igazából nem tartom magam jó tanárnak. Ennek ellenére sok olyan tanítványom van, aki – a saját maga szorgalmának is köszönhetően – azt mutatja nekem, hogy tudunk valamerre jutni. Azért nem tartom magamat jó tanárnak, mert ahhoz következetesség, szigorúság is kell, amiről *Attila* is beszélt, de én szeretek a tanítványaimmal egyfajta lazább, jobb kapcsolatban lenni, nem vagyok az a „pajesztépő” típus. Az én egyéniségemből hiányzik ez az „érted haragszom” keménység, pedig a szigorúság néha előrevívőbb, olykor annak is megvan a maga helye. Ahhoz képest, hogy korábban a szigorú iskoláról beszéltem, most jól ellentmondtam magamnak, nem? Na, ilyen botcsinálta szakértő vagyok én.

– **Huszonöt éves a Csík zenekar, idén Kossuth-díjjal ismerték el a munkásságodat. Hogy él bennetek ez az időszak, hogyan tekintetek vissza a Csík zenekar eddigi történetére?**

Cs. J.: – Amikor elkezdtük, az volt a legfontosabb, hogy minél jobban tudjuk ezt a zenét muzsikálni, minél jobban tudjuk azokat az öregeket utánozni, akik évtizedeken keresztül, az életük java részében tanulták ki ezt a szakmát. Nagyon fontos volt számunkra újra megidézni őket. Soha nem akartunk mi ebből semmilyen nagy varázslást csinálni, igazából azt az élményt akartuk minél jobb minőségűvé tenni, amit mi magunk is táncosként, táncban zenészként átélünk. Az elmúlt huszonöt év tele van olyan pillanatokkal, melyekben inkább igyekeztünk jobbak lenni. Volt, hogy ez sikerült, volt olyan is, hogy elcsúszott a történet. A zenekar nélkül sokkal üresebb is lett volna az életem, hiszen géplakatosnak tanultam, és csoda, hogy ezt egyáltalán elkezdtem. Erre szoktam mondani, hogy az ember sokszor úgy lesz „milliomos”, hogy nem is tud róla: bejárja az egész világot, muzsikál mindenfelé, örömet okoz a zenéjével, s közben ő is gazdagodik. Az autóbalesetem után fordult egyet a világ, az azóta

Jelentősebb díjak, koncertek:

- 2013** Kossuth Díj
- 2010** Prima Primissima Díj jelöltje ❖ Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje (Csík János)
- 2009** Magyar Örökség-díj ❖ Kodály Zoltán Díj
- 2008** Brüsszel – lemezbemutató koncert
- 2007** Fonogram díj ❖ MÜPA, önálló koncert
- 2006** Észtország, koncert-turné
- 2002** Amerikai koncertkörút
- 2001** Olaszországi turné
- 2000** Sydney Olimpia, Magyar Kulturális Delegáció
- 1998** Közművelődésért díj
- 1992** Kiváló Művészeti Együttes díj
- 1991** Népművészet Ifjú Mestere cím

Ismert dalaik:

Be sok eső, be sok sár ❖ Most múlik pontosan ❖ Csillag vagy fecske ❖ Én vagyok az, aki nem jó ❖ De szeretnék ❖ Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen ❖ Széki Hobo ❖ Te majd kézenfogsz és hazavezetsz

eltelt nyolc év kiemelt népszerűséget hozott nekünk hetünknek. Azért lett ilyen a mi történetünk, mert mindenki egy darabot adott magából. Nekem pedig arra kellett és kell vigyáznom, hogy ezek az arányok jól meglegyenek a zenekaron belül.

Sz. A.: – Én tizennyolc éve vagyok a zenekar tagja, mondhatnám úgy is, hogy most értem nagykorúvá ebben. Az első koncertem Bécsben volt a zenekarral, amit nagyon élveztem, és azóta is azt szeretem a legjobban: ha elkezdünk muzsikálni, akkor mindig valami vidám dolog sül ki belőle, nincs szájhúzás, hogy már megint zenélni kell, hogy kötelességnek élnénk meg az együttjátszást. Csak felmegyünk a színpadra, és bár lehet, hogy egy turnésorozatból ez már a negyedik állomás, de csak addig tart a nehézség, amíg kiszállunk a buszból és behangolunk, utána már mindig örömmel játszunk.

– **Most, hogy ennyi díjjal jutalmazták a munkásságodat, milyen vágyaitok vannak még a zenekarral kapcsolatban?**

Sz. A.: – Nekem nagy vágyam, hogy még egy huszonötös benne legyen. De a siker továbbra is ugyanúgy az autentikus és a feloldozás közötti egyensúlyban rejlik – megtartani az összhangot a kettő között, egyik irányban sem elborulni, úgy alkotni újat, hogy a gyökerektől sosem szakadunk el.

Cs. J.: – Most, hogy már ennyi díjat megkaptunk, azt gondolom, nem lehet azt mondani, hogy a zenekar ne lenne eredményes, de az igazi siker mégis az, hogyha az ember boldogan emlékezik vissza minden együtt töltött percre. Azt szeretném hallani öt-tíz év múlva a zenészekről, hogy „emlékszel-e, amikor...”, és nem azt, hogy „hú, de rossz volt, amikor...”. A közönség szeretetén és a szakmai elismeréseken kívül a mindenféle tét nélküli együttzenélés egyszerű öröme és a sok közös emlék volna a legnagyobb díj a számomra, és ez motivál a folytatásra is.

Isten tenyerén

Nagyon szereti a családját, nagyon szereti a tanítványait. Nagyon szereti a hazáját. Szívügye az elcsatolt nemzetrészek magyarságának sorsa – volt kormánytisztviselőként és örökös pedagógusként.

Töttössy Istvánné dr. mindig a jövőt építi, most a Fasori Evangélikus Gimnázium magyar-történelem szakos tanáraként, konok következetességgel ragaszkodva véleményéhez, elveihez.

Csűrös Csilla

– **Elhivatottság, családi indíttatás? Mi vitte erre a pályára?**

– Ötödikes koromban szeretett meg velem az én nagyszerű magyar-történelem szakos tanárom ezt a két tárgyat, ami összekapcsolódott valami érdekes emberszeretettel is.

Vértestarjáni sváb parasztcsaládból származó, első generációs városi szakmunkás cipészmeister édesapám, eszéki lecsúszott dzsentri családból való édesanyám öröksége inkább a kiváló emberi tartás, mintsem a pedagógusi véna. Találkozásuk cáfolta Kollonich érsek álmát, miszerint a sváb betelepdedettekkel és a majdani vegyes házasságokkal lecsendesíthető a magyarság. Én apám szívós természetét, anyám lobbanékonyágát örököltem. Ők mindketten ezer szállal kötődtek szülőföldjükhöz, és mindkettőjük szülőföldje – Magyarország.

– **Vérében, génjeiben a Monarchia?**

– Nem a Monarchia, azt nem szeretném. Materialista alapról közelítve az egy virágzó és nagyszerű korszak volt, de ha a lelki elnyomorodás és a jellemtorzulás felől közelítem, akkor a ki egyezés éppen olyan szükségszerű csapás volt, mint a Rákóczi-szabadságharc után a szatmári kompromisszumos béke!

– **Mit tesz mindehhez hozzá a magyartanár?**

– Azt, hogy Magyarország irodalma 1526-ban sajátos útra lépett. Az irodalomnak kell hordoznia mindmáig azokat a terheket, amelyek nem jutottak osztályrészül a tőlünk nyugatra élőknél, és amelyek a tőlünk keletre élőknek is másként jelentkeznek. Az irodalomnak nálunk mindig is volt politikai szerepe. Sokkal szebben mondhatnám Madáchcsal, aki szerint a magyar irodalomnak van egy különleges hivatása, és ezt az Ember tragédiája tükrözi a legjobban!

– **Hány gyereknek mondta mindezt el hosszas pályafutása során?**

– Több száznak bizonyosan. Volt ugyan egy kis kitérő az életemben, de lélekben akkor sem szakadtam el a tanítástól, mert a minisztériumban, a határon túli kérdésekkel foglalkozva is létfontosságúnak tartottam az anyanyelvi oktatás kérdését, a magyar lelki közösség éltetését.

– **Nem könnyű időszakban tanított ezzel a szemlélettel. Soha nem érte retorzió?**

– Régen talán úgy fogalmaztam volna, mindig szerencsém volt. Ma már azt mondom: engem a jó Isten mindig a tenyerén hordott. Apám mindig azt mondta: „Magdikám, te hoztál haza en-

gem a frontról!” Ugyanis ’43-ban, a doni katasztrófa idején születtem, és ő tudta, nem halhat meg a hóban, hiszen engem fel kell nevelnie. Szerencsém volt abban is, hogy 1956-ot a külső Üllői úton lakva éltem át. A saját szememmel láttam az orosz tankok bevonulását. Később mondhattak nekem bármit ’56-ról, tudtam, hogy nem igaz.

A jó Isten mindig vigyázott rám. Isteni kegyelem volt az is, hogy bekerülhettem a főváros egyik legjobb gimnáziumába, az Abonyi utcaiba, ahol olyan tanárok tanítottak, akikre csak tisztelettel, szeretettel tudok visszagondolni. Nagyon szigorúak, de nagyon jó tanárok voltak, egyéniségek. Volt egy csodálatos énektanárunk, aki – bár akkor nem értettük, miért – azzal gyötört minket, hogy a Kárpát-medence magunk készítette térképére be kellett írunk a tanult népdalokat. Darabjaira szakadt már ez a térkép, de ma is őrzöm.

Azóta is szeretem a vaktérképet, nem is történelemórán, hanem a látásmód miatt. Megtanultam a sorok közt olvasni. Sokat kaptam, amit megpróbálok a tanítványaimnak átadni.

A tanítás, szerintem, művészimunka. Az a különbség a szobrász és a pedagógus között, hogy mi nem holt anyaggal dolgozunk. A szobrász kalapácsának nyoma megmarad, mi sokszor Kőműves Kelemenként azzal szembesülünk, hogy amit estig építettünk, másnapra leomlik... Aztán mégiscsak épül rá egy kicsi, és amikor majd a gyerek felnőve választani próbál jó és rossz között, vagy legalább a legkisebb rosszat megtalálni, akkor kiderül, hogy nem volt a munkánk hiábavaló!

Sok nehézség ért az életben, nagy nehezen vettek fel az egyetemre, ahol aztán édesapám betegsége miatt esti tagozatra kellett váltanom. Voltam irattáros, bedolgoztam egy ktsz-be, szalmazatyrokot horgoltam. Túléltem: kicsit fájt tőle a kezem, kicsit megerősödött...

Aztán jött a nagyszerű házasságom, kaptam egy csodálatos férjet, aki ludovikás katonatiszt múltja, kitelepítése, segédmunkási létbe kényszerítése ellenére sem volt hajlandó elhagyni ezt az országot. Szóval mindig jó dolgom volt. Nem anyagilag, pénzem soha nem volt sok, ma sincs, de mindig szeretettel voltam körülveve, és talán megtanultam tovább is adni ezt a szeretetet. Manapság a gyerekeink érzelmi nevelése a legelhanyagoltabb, pedig csak érzelemmel lehet őket hazaszeretetre nevelni, példákkel, észrevétlenül! Nagyon fontos számomra, hogy a kommunizmus áldozatainak is van emléknapjuk...

Mindig a tisztaság volt a vezérlő elvem, minden értelemben. Mert lám, nyelvtanórán tudom hasznosítani a mondást a mosogatóról: Este öröm, reggel köröm! „Lányok – szoktam kér-

dezn – tudják, hogy ez mit jelent? Azért jó elmosogatni este, mert tiszta konyhába reggel öröm kimenni. Na, akkor írják le, és elemezzük!”

Sok kedves tanítványra emlékezem: van olyan, aki azzal tisztelt meg, hogy érettségi után két évvel megkért, legyek a bérmakeresztánya, egy másik meghívott az esküvőjére tanúnak, vagy a gyereke keresztelőjére, van olyan, aki mindig felhív, ír, ha öröme, ha bánata van. Büszke vagyok arra is, aki egy közgazdasági szakközépiskolában – mert ott is tanítottam – úgy meg tudta tanulni ezt a két tárgyat, hogy magyar szakon tanult tovább az egyetemen.

– Úgy hiszem, hogy miközben az értelem, a ráció nagyon fontos az életében, az érzelmek is nagy jelentőségűek!

– Úgy gondolom, az emberben három isteni szikra van. Megint csak Madáchhoz tudok visszatérni, akinél Gábor megdicséri az Urat, mert időt és teret mért ki, Mihály a teremtmény erőit, Rafael az érzést dicséri. E három összetevő az emberben az értelem, az ösztön és az érzelem. Ezt a hármat kell felnőtt korára összehangba hozni. Ám azért valamelyik biztosan domináns marad, amit a másik kettőnek kell elfojtani. Bennem az érzelem nagyon erős, ami sokszor a hátrányomra válik, hiszen hiába tudom, hogy vannak helyzetek, amikor csendben kellene maradni, azt veszem észre, hogy mondom a magamét. Sokszor mentem már fejjel a falnak! Hogy ennek mégsem lett soha komoly következménye, azt talán annak tulajdonítom, hogy soha nem volt bennem gonosz, bosszúálló érzelem. A magyar történelem két csodálatos eseményét is ezért tartom kiemelkedően fontosnak. Az egyik 1848. Nem március 15., bár a vértelen forradalom is gyönyörű volt! Ám igazán nagy dolognak azt tartom, hogy a magyar uralkodó osztály képes volt oda eljutni, hogy embert látott a jobbágyban, és képes volt a saját kiváltságait felszámolni, megosztani másokkal, és ezzel egy vérontást megakadályozni. Azt, hogy Magyarországon a nemesi alkotmányból 1848. április 11-én polgári alkotmány lett, ráadásul éppen 31 törvénycikkkel, mint ahány az Aranybullában volt. Én ezt sem tartom véletlennek!

Gyönyörű az is, hogy egy gróf Batthyány Lajos nem szökött meg a börtönből, hiába könyörögtek neki. Azt mondta: ha szököm, bűnös vagyok – nem szököm! Én ennél szebb dolgot nem ismerlek. És hasonlót láttam a történelem folyamán akkor is, amikor egy hatalomra jutott csoport tagjai képesek voltak arra, hogy szelídítsék a hatalmat, és bizonyos tagjai képesek voltak a hatalomtól meg is válni. Megakadályozni azt, hogy véres fordulattal következzen be 1990. Én ezt érdemnek tartom. Egész biztosan egyedülálló vagyok ezzel a véleményemmel, de hát mondtam, hogy bennem az érzelmek dominálnak...

– A rendszerváltozás után, a minisztérium nemzeti, etnikai és kisebbségi főosztályának vezetőjeként elért eredményei közül mire a legbüszkébb?

– Maradjunk abban, hogy végig az Isten tenyerén voltam. Bár az a tenyér tud figyelmeztetni, szorítani is, nemcsak simogatni! Szembesíteni azzal, amit elalvás előtt végiggondolok, hogy mit tettem jól, mit tettem rosszul. A minisztériumba kerülésem a doktori disszertációm témájának volt köszönhető: a Romániai Népi Szövetség Története 1944 és '53 között - én dolgoztam fel elsőként ezt a témát összefüggően. Húsz év múlva jelent meg Erdélyben... Hogy miért épp ezt a témát választottam? Mert fel-

háborított az, hogy a kisebbségek helyzetéről, sorsáról semmit sem olvashattam, felháborított, hogy micsoda hazugságokat kellene megtanítani! Másképpen látom a nemzetiségi, a kisebbségi kérdést is: mi mindig csak a reakciót vizsgáljuk, az azt kiváltó akciót soha. Ezt is a fizikatanáromtól tanultam!

Magyarország Trianon óta megmaradt a megvetett, idegengyűlölő, nem befogadó helyzetében. Én mindig megkérdem a gyerekektől: mit gondoltok, mi lehet az oka, hogy a rossz helyzetük miatt menekülni kényszerülők épp hozzánk jöttek? Ki az az őrlődő, aki odamegy, ahol nem szeretik, ahol nem hagyják érvényesülni? Miért nem megy tovább, miért marad itt? Hát, nem rejtelmy!

Azt gondolom, hogy a 20. század elején olyan dolgokat kértek rajtunk számon, amit a számonkérők soha nem tettek meg, és ma sem tesznek meg. De azt mondják, hogy mi olyan rosszak voltunk 100 évvel ezelőtt! A mi rosszágunk – ha tárgyilagosak vagyunk – még mindig jobb, mint az ő jelenbeli jószáguk! Mi ez, ha nem kettős mérce?!

Büszke vagyok arra, hogy el tudtam vinni Csángóföldre az Európa Tanács kisebbségekkel foglalkozó két szakemberét, s ennek következménye is lett: Csángóföldön ma van magyar oktatás! De ez nem az én eredményem, hanem azoké, akik alá merték írni, hogy kéri ezt, s azoké a munkatársaimé, akik a sok-sok apró munkát végezték. Büszke vagyok arra, hogy Andrásfalvy Bertalan volt a miniszterem, akinél tisztább embert nem ismerlek! Talán csak Teleki Pálhoz hasonlítható. Csodálatos emlékeim, élményeim maradtak abból az átmeneti időszakból.

Büszkeség, hogy a délvidéki háborúban Kórogy lakosságát át tudtuk telepíteni Zánkára, hogy létre tudtuk hozni a határon túlról tanulni ideérkező fiatalok számára a kollégiumot három hónap alatt! Létrejöttek, és mára lassan önfenntartóvá válnak a nemzetrészek pedagógusszervezetei, szakmai egyesületei, kulturális egyesületei, és ezeket össze lehetett kapcsolni az anyaországiakkal. Szerintem ez a nemzetegyesítés!

Vagy: a véletlen folytán jártam a székelyföldi Gelencén, ahol láttam a beomlott fedelű templomot. Kiharcoltam, hogy rendbe tudjuk hozni – ma e templom a világörökség része. Ehhez is a jó Isten segítsége kellett. És egy olyan csapatmunka, ahol – a demokráciához hasonlóan – irányításra volt szükség. Ne feledjük, irányítás nélkül a demokrácia sem népuralom, csupán tömeguralom!

– A sors visszatérítette a katedrára, ahol jól érzi magát. Mik a tervei?

– Eljárt felettem az idő. A tizenegyedikes osztályomat még szeretném elkísérni az érettségiig. Aztán pedig írni szeretnék.

A legfontosabb azt látnom, tudnom, hogy a tanítványaim jó úton járnak. Pénz nélkül is gazdag vagyok, mert egész életemben azt csináltam, amit szerettem. Édesapámtól azt is megtanultam, hogy fényképezőgép híján a lelkével is tud fényképezni az ember! A tanítás azért volt fontos, mert ha a múltamat tudom, a jelenemben élek, és ezeket összekapcsolom, akkor nem vehetik el tőlem a jövőt sem. A jövőbe vetett hitet. Mert mit ismert fel Ádám? A szabadság korlátait, a kimért teret és időt. Ezért tudta elfogadni az Isten kinyújtott kezét, és ezért hitte el azt, hogy bízva kell bízni!

Irány a Mars

Aczél Petra

A tanárokat irigylik a nyári szünidőért. Hiszen nekik olyan hosszú. Hiszen nekik olyan pihentető. Hiszen nekik az egész nyár szabad!

A tanárok viszont nem irigyelnek másokat a kivehető szabadságért. Pedig azt tényleg bármikor ki lehet venni. Például az első májusi, meleg hetekben. Amikor a tanárok az utolsó témazárókat készítik és a mindig új érettségizőket kísérik. Vagy szeptemberben, az aranyló nyárutóban, a kedvezményes utószezonban. Akkor, amikor a tanárok a tanévet alapozzák meg az első, nagy erőfeszítéssel előkészített óráikon.

Vannak kultúrakutatók, akik azt állítják, a civilizált emberiség nyári szabadsága megfordította az egészséges rendet. A régiek bölcsessége szerint ugyanis ekkor kellene a legtöbbet dolgoznunk, hiszen süt a nap, tele vagyunk tetterővel, mehet az építés, a vetés, az aratás. Helyette az ünnepekkel telített tél és kora tavasz idején volna jó lassítani, visszahúzódnival, töltekezni, elcsöndesedni. Mi a hangos nyarat választjuk a csendhez és pihenéshez, és a halk telet a sok munkához és hangoskodáshoz. Hiába, a kultúra bioritmusát is át lehet állítani, nem csak a modern emberét.

A tanár tehát mindig főszezonban nyaral. Akkor, amikor minden a legdrágább és a legforgalmasabb. Akkor, amikor minden

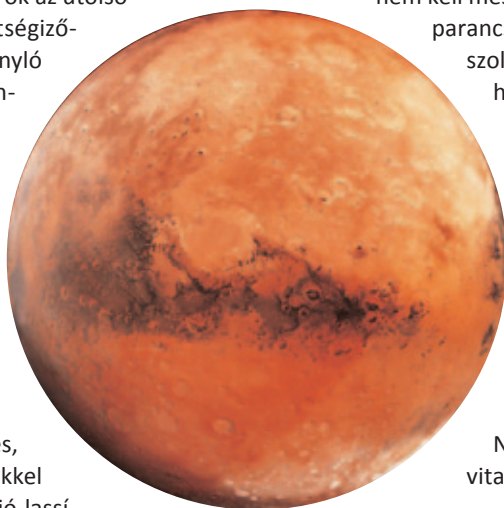
vízpart tömött, minden fesztivál dübörög és minden hegyoldal túrázóktól tarkállik. Ő akkor nyaral, amikor a főutakon a legnehezebb elindulni, és akkor, amikor az akciós szállodacsomag-ár is kétszer annyi, mint októberben.

Ezért a tanár, ha ismeri a töltekező nyaralás titkát, tudja, hogy nem kell messzire menni. A szórakozás és kikapcsolódás parancsára ő az idő ajándékának örömeivel válaszol. Tudja, hogy a jó szünidő nem távol visz, hanem közel hoz. Megértet, elmélyít, időt enged. És az idő a legnagyobb kincs. Ezt azok tudják a legjobban, akik a csengőszó könyörtelen pontosságához igazítják gondolataikat.

Egy korban, amelyben a Marsra szerveznek egyirányú utazást, és önkéntesek jelentkezését várják, akik majd benépesítik a vörös bolygót, ebben a korban közel maradni sokkal nagyobb rekord. Nagyobb út, mint messze menni. Utazni jó, ki vitatná, de maradni sokszor ugyanolyan szép.

Jó elvándorolni egy régi parkba. Kitakarítani a konyhaszekrényt. És elolvasni azt a sok-sok-sok könyvet. Kertmoziba menni és vásárokon szódát inni. És talán nem csak szódát. Beszélgetni és nem megijedni, hogy másnap már nyolctól... Visszaautazni a múltba. Kikerülni a holnapot. Hazaérkezni.

Apropó, van a Marson konyhaszekrény?

Pedagógusnap

Igazi globális ünnep, annak ellenére, hogy országoként eltérő időpontokban ünneplik meg: az Egyesült Államokban például május első teljes hetének vasárnapján, Kínában szeptember 10-én, Tajvanban szeptember 28-án, Törökországban november 24-én.

Magyarországon egy 1951-es minisztertanácsi határozat június első vasárnapját nyilvánította pedagógusnapnak. Először 1952. június 7-8-án ünnepelték ezt a napot, s ez alkalomból adták át a kiváló tanítói és tanári okleveleket az ország legjobb pedagógusainak. (1993 óta a tanárok, oktatók kitüntetése január 22-én, a magyar kultúra napján történik.)

Feltöltődés

Balázs Géza

Szilágyi Roland nemrég megjelent gondolatgyűjteményét veszem kézbe, címe: *Megosztom veled*. Megszenvedett, átélte, letisztult életigazságok. Aforizmák, azaz: aranymondások, aranyigazságok, velős mondások... Igazi nyári olvasmány és próbalehetőség.

Így kezdi: „az élet igazán ott kezdődik, ahol a legtöbb ember számára véget ér. Túl a társadalmi és a szülői kondíciókon, túl az ego korlátain, túl a kártékony gondolati és cselekvési mintákon, túl a szavak szintjén megfogalmazható tanításokon...” Akkor máris le kellene tennünk, hiszen a gondolatok a szavak segítségével vannak megfogalmazva. De nem tesszük le, mert kommunikációs-nyelvi üzeneteire kíváncsiak vagyunk.

Például fontos az, hogy a válaszok egy része kiszámítható: „A kérdéseidtől függ, hogy milyen válaszokat találsz”. Valóban, a jó kérdéseket tanulni kell. Gondoljunk csak arra, hogy néha mennyire bosszantó is lehet egy kérdés, de még inkább az, ha egyáltalán nem kérdeznek.

Régi, bölcs tanács: ha gondjaid vannak, menekülj alkotásba. Ezt így alakítja a szerző: „Az alkotás, a teremtés mindenekelőtt öncélú: boldogabb leszel tőle. Ha te örömet leled benne, örömet fogja lelni benne más is.” Mindenki találja meg a maga alkotási lehetőségeit.

A legnagyobb veszély az életmódunkban a halmozásban van. A „még több”-ben: „Ha a fizikai szükségleteid kielégülnek, vágyaid lépnek a helyükbe; ha szerényebb vágyaid kielégülnek, nagyobbat álmolsz, mert úgy érzed, a jelenleginél több is elér-

hető számodra”. A halmozásról lemondani nehéz, talán azért, mert evolúciós oka is lehet.

Vegyük észre az orrunk előtt vagy karnyújtásra lévő, a nagyon egyszerű, az emberiség által kitalált és gyakorolt tevékenységeket. „A sok pénzen megvásárolható szórakozások azért oly csábítóak, mert külső forrásból táplálkozó, újra és újra átélhető, intenzív élményt biztosítanak az egyén számára. A kevés pénzből megvalósítható, minőségi szórakozások és élmények ezzel szemben kellő intellektuális, érzelmi, spirituális háttérrel feltételeznek, amely lehetővé teszi az olvasás, az alkotótevékenység, a tartalmas beszélgetés, a játék, a meditáció, a művészet, a természet, az apró, mindennapos tevékenységek örömet és élvezetét”. Ezért a felsorolásért idéztem fel a kis könyvet.

Olvasás, beszélgetés, alkotás, játék, természet, mindennapos apró tevékenységek... Ráébredünk, minden gondolat, üzenet a boldogságról, a boldogulásról és a megtalálható boldogságról szól. A boldogság egyéni útjairól. Amelyben főszereplők a kérdések, az alkotás, a nem pénzen megvásárolható tevékenységek. Így juthatunk el a magunkra találásig: „Merj szegregálni és nemet mondani! Védd meg az elmédet más emberek negatív gondolataitól, manipulatív médiaüzenetektől, a világban uralkodó káros trendektől, egyének destruktív életmódjától”.

Nyár van, a feltöltődés ideje. Kerüljünk ki a mókuserékből! S ha ez sikerül, s augusztusban már újra vágyjuk az iskola illatát, a folyosó zaját... az természetes.

(*Szilágyi Roland: Megosztom veled. Cédus-Napkút, Budapest, 2012.*)

„Az ideális tanár az, aki magát használja hídna, s felkéri a diákjait, hogy menjenek át rajta, s miután megtették, boldogan esik össze, s csak arra kéri őket, hogy teremtsenek magukból őt is hídakat. Az ideális tanár hatalmas lendülettel tanít, hatalmas őszinteséggel, és legfőképp, jó példával.”

(*Nikosz Kazantzakis*)

*„A közép-szerű tanár magyaráz.
A jó tanár indokol.
A kiváló tanár demonstrál.
A nagyszerű tanár inspirál.”*

(*William Arthur Wardt*)

*„Vezesd őket, utat ne tévessz,
S magadhoz mindig hű maradj,
Mert élen állsz, és messze látszol,
Sose feledd: példa vagy!”*

(*Nagy László*)

*„A jó tanító nem saját tudásának gyümölcsseit osztja meg a tanítványaival,
hanem megmutatja nekik, hogyan arassák le saját gondolataik gyümölcsseit.”*

(*Kahlil Gibran*)

Gangnam Style helyett Kis kece lányom

Népzene, néptánc és néprajz az oktatás batyujában

Hét határon innen és túl, kis faluban apró iskola, apró iskolában nagy siker. Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy zenekar, amely addig-addig mendegélt, míg 2013. áprilisában hazahozta az Olaszországban megrendezett XI. Nemzetközi Iskola Fesztivál első díját, ráadásként pedig az olasz köztársasági elnök kitüntetését. A mese egy csillogó szemű, fiatal énekesnőről, zeneszerző párjáról, Harsány község polgármesteréről és egy maroknyi daloskedvű-táncoslábú gyerekekről szól. A *Zene Benned Van!* című oktatási programról Kiss Kata, Bikics Tibor és Szabó Gergely beszélt.

Gősi Lilla

– A *Kiss Kata Zenekar* harsányi általános iskolásokkal bemutatót a *Zene Benned Van!* című oktatási programja zajos sikert aratott Olaszországban...

Kiss Kata: – Először tíz éve képviseltem Magyarországot a fesztiválon a Szegedi Tudományegyetem színeiben, akkor még énekesnőként, zenekar nélkül. A következő évben zsűritagként tértem vissza, majd eltelt tíz év, nem hallottunk egymásról. Aztán idén év elején a kinti magyarok látták, amikor egy közszolgálati csatornán beszéltünk a *Zene Benned Van!* programunkról. Anélkül, hogy tudtak volna a múltamról, szóltak a szervezőknek, akik a hagyományörzéshez és nemzeti identitáshoz kapcsolódó programot méltónak találták arra, hogy a magyar kultúrát és oktatást képviselje. Meghívtak bennünket, és kétszázötven részt vevő iskola közül megkaptuk a fesztivál első díját, valamint az állami kitüntetést.

– Miért fontos ez a díj?

Bikics Tibor: – Ezt az elismerést az olasz köztársasági elnök adja ki nagyjából tízévente. Mi a kultúra ápolásáért és az oktatás színvonaláért, fejlesztéséért kaptuk. Olyan, mint egy Magyar Köztársasági Érdemrend, komoly teljesítményt kell letenni hozzá, olimpiai bajnokok, kulturális, építészeti, oktatási teljesítményt nyújtó személyek életművének elismeréseként szokták kiadni. A szép gesztust szeretnénk az olasz köztársasági elnöknek személyesen is megköszönni. Rómába utaznánk, amiről jelenleg is tárgyalunk az olasz féllel. Egyébként az olasz sajtóban sokat lehetett olvasni a magyar sikeréről, így kicsit örömben az üro, hogy itthon kevés híre volt.

– Menjünk vissza a kezdetekhez.

Honnan jött az oktatási program ötlete?

Kiss Kata: – A koncertjeinken rengeteg gyerek volt. Először csak a színpad előtt álltak, majd feljöttek a színpadra, a végén pedig velünk együtt táncoltak, énekeltek. Felismertük, hogy a népdalokat modern hangszerelésbe ültetve, poppal-rockkal-jazzel vegyítve a gyerekek nagyon könnyen megtanulják. Úgy akartuk

megreformálni a hagyományos énekórákat, hogy népzene, néprajzot és néptáncot tanítunk modern köntösben.

– Hogy került át a program a gyakorlatba?

Kiss Kata: – Február elsejétől „mintakertészetként” működik a harsányi Hunyadi Mátyás Általános Iskolában. Azóta a gyerekek az udvaron, a játszótéren, fogócska közben, hazafelé sétálva is fújják a *Tavaszi szelet*, itt ma a *Gangnam Style* helyett a *Kis kece lányom* a menő. Hivatalosan tanórán kívüli program, gyakorlatilag péntekenként utolsó óra után tartjuk a hatvan perces foglalkozásokat, amelyeken minden gyerek részt vesz, méghozzá örömmel.

– Egyszerű énekóra helyett a zenéhez kapcsolják a néprajz, néptánc, népi játékok oktatását. Miért?

Kiss Kata: – Minden népdalnak van egy története. Szerelmet, szomorúságot, halált – a régi világban mindent megénekeltek. Ha ezt a háttérrel ismerik a gyerekek, a dalok még érdekesebbé és könnyebben megtanulhatóvá válnak. *Bikics Tibor:* – A különböző részeket a zenekar tagjai tanítják. Kata az énekeért felel, az együttes és a program vezetőjeként enyém a zenés és ritmusgyakorlati rész, *Ányos Gáboré* a néprajz, *Kiss Gáboré* a modern hangszerek, *Tóth Ádámé* az autentikus hangszerek, *Dudás Zitáé* és *Juhász Gáboré* a néptáncos vonal.

– Harsány egy kétezer-kétszáz lakosú község, mégis a program mellé állt. Polgármesterként Ön mit látott benne?

Szabó Gergely polgármester: – Az idei tanévet egy regionális oktatási fórum keretében nyitottuk meg, ahol a gyerekekből szervezett kísérleti csapat bemutatta a programot, amely elnyerte a jelen lévő államtitkár asszony, a pedagógusok és az iskolaigazgatók tetszését. Mivel a zenekar kidolgozta a módszereket, már csak a pályázati lehetőségekre vártunk, hogy elindulhasson. Ezt elégettem meg, amikor azt mondtam, induljon el az önkormányzat támogatásával. A családhoz, szülőföldhöz való kötődés, a be-

csület, a tisztesség – ezek az értékek és magatartási formák ihlették a népszokásokat. Úgy gondolom, a mai világban ezeknek a mögöttes tartalmaknak az átadása kiemelten fontos. Mindezt régebben a gyerekek megkaphatták a családban, de sajnos ma az internet felé mozdulás a jellemző, a gyerekek sokszor ülnek otthon egyedül... Fontos a közösségformáló szerepe is, hiszen az erős társadalom alapját az erős közösségek adják.

– Melyek a program főbb elemei, erősségei?

Kiss Kata: – Fontos a tehetségek felismerése, kitűnnek a különösen jó képességű gyerekek. Olaszországba tudtunk vinni tíz gyereket, akikkel két hónapig külön foglalkoztunk. A fesztivál utáni első órán, amelyen ismét részt vett az összes gyerek, rögtön feltűnt, hogy a tíz gyerek fényévekre van a többiektől. Aki február elsején botlábú volt, alig volt hallása, csetlett-botlott, annak most ritmusérzéke van, tud énekelni, bekapcsolódik a játékba, fegyelmezett, a koncentrációkéessége javult. Ráadásul ezek a gyerekek segítenek a többi gyereket „felhozni”, készségesen mutatják a lépéseket – így mindenképpen közösségformáló is.

Bikics Tibor: – Nem hegedűsöket, zongoristákat, profi zenészeket képzünk, viszont a program egyfajta casting lehet a jövőre nézve. A csiszolatlan gyémántokat ki lehet szedegetni, a szülőknek tudjuk javasolni, hogy vigyék el a tehetséges gyerekeket zeneiskolába.

Szabó Gergely: – Akik a külföldi szereplés által többet kaptak, sokkal befogadóbbak és segítőkészebbek lettek. Nem az a fontos, hogy valakiből táncos legyen, de az biztos, hogy egy rendezvényen nem fog

a sarokban ülni, hanem táncolni tud. Meglesznek az alapjai és az önbizalma bármilyen lépés megtételéhez az életben is. A csoportban vannak hátrányos helyzetű, kisebbségi gyermekek, egyikük édesapja gazdag, a másiknak az is probléma, hogy a mindennapi kenyeret az asztalra tegye, de ebben a programban nincs különbségtétel. A hangsúly a közös cél elérésén van, senki nem foglalkozik azzal, ki honnan jött. Az olaszországi szereplésen a gyerekek egyszerűen gyerekek voltak, akik a magyar kultúrát, nemzetük, szülőfalujuk és szívük legjavát adták, egy magas szintű produkciót létrehozva.

– Milyenek a szülők reakciói?

Szabó Gergely: – Harsány egy kistelepülés, és ahogy az lenni szokott, a programnak hamar híre ment. Amikor a néhány gyerekből álló „demo csapattal” megkezdődtek az órák, a többi szülőtől rögtön jöttek a kérdések: „Mi lesz ebből? Kik ezek az emberek? A másik gyereke élvezte, az enyém is tanulhat majd ilyet?” Ha úgy megy haza a gyerek az iskolából, hogy jól érezte magát, a szülő elgondolkodik, hogy abban az iskolában valami vagy nagyon nincs jól, vagy nagyon jól van. És ha a gyerek jól érzi magát, az a szülőnek boldogság.

– A gyerekeknek hogy tetszik a program?

Kiss Kata: – Alig várják az órákat, odavannak érte! Találkozunk velük az utcán, és kérdezik, mikor lesz már péntek. Az ideális lét-

Kiss Kata Zenekar

Tagok:

Kiss Kata ének

Bikics Tibor Bálna billentyűs hangszerek,
zenei- és produkciós vezető

Tóth Ádám népi hegedű

Kiss Gábor szólógitár

Dudás Zita és Juhász Gábor néptánc

Ányos Gábor kísérettechnika

Albumok:

2009 **Dalocska**

2012 **Házi áldás**

szám kb. tíz lenne, de annyira lelkesek, hogy muszáj az összes gyerekekkel foglalkoznunk, korosztályonként (óvodás, elsős-másodikos, harmadikos-negyedikes) harminc fővel.

– Mik a további tervek, és kinek a segítségével számíthatnak?

Kiss Kata: – A fesztiválon való részvételünket **Dr. Hoffmann Rózsa** köznevelésért felelős államtitkár asszony, **Balog Zoltán**, az emberi erőforrások minisztere és a **Nemzeti Tehetség Program** támogatta. A folytatásról jelenleg is egyeztetünk. Nagy álmunk, hogy a zenekarral felkerekedünk, és Magyarország száznyolcvanhat tankerületébe elvisszük a programot. Felállítunk egy „guruló iskolát”, és a helyi művelődési házakban vagy általános iskolákban mutatjuk be a programot, ahol a pedagógusok meg tudják nézni. Később „kőhöz ragadt” iskolát is szeretnénk, ahová már hozzánk jönnek, de első lépésként nekünk kell menni. Egy módszertani programban fogjuk összefoglalni az alapgyakorlatokat.

Szabó Gergely: – Annyi biztos, hogy a szakmai stáb kész a program átadására, de fontos szerepe van a szakmának és a szakpolitikának is, a párbeszédnek el kell indulnia. Személyes vágyam, hogy az itt elültetett mag az egész országban kivirágozzon.

– Bízunk a program sikerében. Mi ad okot erre a mély, belülről jövő hitre?

Szabó Gergely: – Rengeteg a pozitív visszajelzés, más iskolák is érdeklődnek. A Tehetség Ünnepe, Bartók Béla születésnapjára meghívást kaptunk a Hagyományok Házába, ahol ez volt az első ilyen jellegű, népzenei a mai kortárs zenével vegyítő produkció. **Bikics Tibor:** – A táncházmozgalom reneszánszát éli, vidéken és a fővárosban is. Amikor hozzányúlunk a zenéhez, az arányokra kell nagyon vigyázni, mert lehet pop- vagy rockzenét csinálni

úgy, hogy a népi elemek ügyesen el vannak benne rejtve. Engem személy szerint már zavar, ha zenét hallgatok és nincs benne hegedűszó. Zenészként nyilván kicsit elfogult, fanatikus vagyok, de ebben a műfajban ez kell is. A mai butító törekvéseket el lehet, és el kell hagyni. A saját világunk mellett azért mindenre nyitott a fülünk, mert igazán rossz zene nincs. Jó zene van, a többi megítélés kérdése.

– A program mellett a saját zenére is marad idő?

Kiss Kata: – Most jelent meg a legújabb lemezünk *Házi áldás* címmel, sok koncertünk és elfoglaltságunk van. 2009-ben alakultunk, de tavaly jutottunk el oda, hogy kimondhatjuk, ismert név a miénk. Négy nagy turnén voltunk Erdélyben, Délvidéken, Felvidéken és itthon, Magyarországon. Nagyon jó érzés, hogy

ahol tavaly jártunk, oda idén visszahívnak, a zenénkre van igény. Manapság a tehetségkutatók gyorsan felkapnak valakit, bejáratják vele az országot, nagy haknik sok pénzért, majd elengedik a kezét, és jön a következő széria. Mi azonban saját magunknak építettük fel az egészet lépcsőfokokként, a maga viszontagságaival, szenvedéseivel, áldozathozatalaival, és most már olyan szinten van a zenekar, hogy bárhol megállná a helyét a világban. Amit a zenekarral csinálunk zenében, azt próbáljuk átadni a gyerekeknek. Gyakorlatilag neveljük az utánpótlást. A jövőt építjük, miközben a gyerekektől is rengeteget kapunk. Hihetetlenül nagy szeretettel fordulnak felénk, már a kapuban megölelnek, pusztít adnak. Azt hiszem, ez a siker.

Bikics Tibor: – Ez azért is lehet, mert közvetlenül, „szögletes pedagógusi mivolt” nélkül fordulunk feléjük.

„A Zene Benned Van!” oktatási módszer

„Kodály Zoltán szavait idézve: „Mondd meg nekem, mit dalolsz, megmondom, ki vagy!” A mai világban hogyan is tudnánk elérni azt, hogy a gyerekek visszatérjenek a gyökereikhez és saját népzenejükhöz, és mindezek tetejébe még jól is érezzék magukat tanulás közben? Fondorlatos módon! Néztünk egy pár kekszes dobozt a kamrából, otthon a háztartásból elhoztuk a nagymama fakanalait, és hangszereket készítettünk a gyerekekkel. Úgy kezdtük a zenetanulást, mint ahogy az ősember elindult az első kőbaltájával. Majd betettük a lejátszóba a zenénket. Kis kece lányom, Tavaszi szél... kicsit rockos, kicsit populáris és nagyon mai verzióban, melyekben mégis ott vannak elbűjtve a magyar népzenei motívumok.” (Kiss Kata Zenekar)

Lényege: Különböző ritmusgyakorlatok betanításával, ezekre adott népdalok ráéneklésével és esetleges hangszeres kísérettel jön létre, amihez társulnak irodalmi vagy néprajzi ismeretek. A ritmusgyakorlatok a teljes csoportra vonatkoznak, de a csoport két vagy három részre bontható, így a csoportok külön-külön egy egységes ritmusképlet elemeit ritmizálják, ami kiadja a teljes egészet.

Mikor: Egy foglalkozás hatvan perc. Jelenleg Harsányban heti egy alkalommal, órarenden kívül valósul meg, külön az első-másodikos, a harmadik-negyedikos, illetve az óvodás korosztálynak.

Egy óra menete: Egy laza, bevezető népi játékkal (pl. székfoglaló, cipőrakosgató) kezdünk, amelyhez legtöbbször eszközök sem kellene. Miután a csapat felpörgött a megfelelő fordulatszámra, elkezdünk a zenével foglalkozni. Ritmusgyakorlatokat végzünk a saját készítésű hangszereinkkel, az éppen aznapra tervezett népdallal vagy a saját dalainkkal. Megnézzük, milyen ünnep közeleg, csoportosan beszélgetünk az aktualitásokról – itt jön a néprajzi rész. A néprajz után egy kis táncbázis, vagy kötött néptáncos koreográfia tanulása következik. Az óra végén egy kis lazítással zárunk.

HATÁSAI:

Közösségformálás: A népzenevel, néptáncsal és különféle hagyományörző népi játékokkal egybekötött csoportos tevékenység lehetőséget teremt az egymásra figyelésre. A gyerekek egy közösség tagjává válva, játékos formában tanulják a toleranciát, felelősségvállalást, koncentrációt, fegyelmezettséget, kreativitást.

Hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása: A programban részt vevő hátrányos helyzetű gyerekek számára a program ablakot nyit a világra, szociális értelemben vett szemléletbeli változást jelent. Olyan ismeretekre tesznek szert, amelyek hozzásegíthetik őket a könnyebb asszimilálódáshoz.

Készségfejlesztés: Beszédkészség, ritmikai érzék, mozgáskultúra, zenei hallás, ének, vizuális képesség, és ezeken keresztül a magyarság, az ehhez a néphez, földhöz, hazához való kötődés megalapozása.

Néprajzi ismeretek fejlesztése: A gyermekek közelebb kerülnek a népköltészethez, a népszokások világához, hogy felnőttként nyitottak legyenek más népek kincsei, az egyetemes értékrendek felé is.

Tehetséggondozás: Az oktatók figyelemmel kísérik a gyerekek fejlődését, és a kiemelkedő zenei tehetségeknél javaslatot tehetnek a szülőknek és a program vezetőinek, hogy tegyék lehetővé a további hangszeres tanulmányokat.

Sikerélmény: A gyerekek rövid időn belül sikerélményhez jutnak, ami ösztönzőleg hat, örömmel vesznek részt hosszú távon is a foglalkozásokon. Mintegy félórán belül olyan szinten el tudják sajátítani az elejét egyszerű, majd fokozatosan nehezedő gyakorlatokat, hogy egyfajta együtt muzsikálás jön létre.

Oktatók: Olyan pedagógusokra van szükség, akik minél többet tudnak a mondókák és a népdalok háttéréről, illetve megfelelő szellemben tudják tolmácsolni ezeket. A felsőoktatás utolsó szemesztereiben a hallgatók szakmai gyakorlatként végezhetnek, számukra a program egyfajta pályaalakulási próba is lehet, mivel az oktató kreativitásán múlik, hogy az értelmezett alapprogramot miként fejleszti tovább.

Freskóterápia, freskópedagógia

Dávid Zsuzsanna

A múlt több nagy mesterén (mint pl. Giotto, Michelangelo, Tiepolo) keresztül igazolta, miért fontos az alapokhoz, az akkori technikákhoz visszanyúlva, de már a 21. század hangulatában újjáéleszteni a freskófestészetet. E nagy mesterek művei ugyanis a mai napig embertömegeket vonzanak, társadalmat formálnak és nevelnek. A 20. században szinte teljes egészében eltűnt a freskófestészet, a 21. század hajnalán azonban elindult egy lassú folyamat, mely reneszánszát kelti mindezeknek; így feladatunk, hogy ezt a folyamatot segítsük, a társadalom számára újra elérhetővé és fontossá tegyük.

Ebben vállalt nagy szerepet **Lencsés Zsolt** festőművész, aki egy festékgyártó konszernnel együttműködve dolgozta ki azt a technológiát, amely az antikmészen alapszik, és megnyitja a speciális érlelési eljárással „öregbített” mészművészeti felhasználásának lehetőségeit. Egy új szakmai oktatási program során a tanulók ezzel a természetes anyagokon alapuló, a szakma számára kreatív lehetőségeket nyújtó anyaghasználattal ismerkednek meg.

2002-ben a balassagyarmati műemlék Szentháromság templom felújításánál merült fel először komolyabban az „antikmészen alapuló művész meszes” falfestési eljárás oktatásának az igénye. Lencsés Zsolt a barokk templom munkálataihoz meghívta a Szondi György Szakközépiskola és Szakiskola oktatóit, tanulóit. A templom felújítása visszaigazolta azt a hitet, hogy **a szakmunka felemelésének egyik eszköze lehet a freskópedagógia, a freskófestészet segítheti az oktatás hétköznapijait.** A különböző szakmák tanulói gyakorlatukat a szakrális térben végezhetik, ami a mai napig meghatározó élmény számukra. A program sikere nyomán az együttműködés a szakiskolákkal folyamatossá vált.

2008–2010-ben, először a világon, a szakmai képzést művészeti freskóterápiával kombinálva – hangsúlyozva a kulturális örökség tanításának fontosságát –, mint egységes képzést és terápiát, az ARTTÉKA Egyesület és az intézmény munkatársai sikeresen vezették be a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben. A képzést az itt megszerzett tapasztalatokkal bővítve alakították át képzési és terápiás módszerre a büntetés-végrehajtó intézetek fogvatartottjai számára.

A freskóterápia európai siker, nemzetközi konferenciák témája. Közösségi és szakrális tér jött létre, mely számtalan kulturális esemény színtere. A jövőbeli tervek szerint büntetés-végrehajtás keretein belül megindulhat két hiányszakma, a műemlék-kőműves és a műemlék-festő szakmák kísérleti képzése. A későbbiekben ezek tovább gazdagíthatják a magyar szakképzési rendszer palettáját.

A freskóterápia civil életbe való átemelésének lett színtere a magyar szakképzés. A Szobafestő–Mázoló–Tapétázó Országos Ipartestület és az ARTTÉKA Egyesület 2010-ben közös nyertes pályázatot nyújtott be a Norvég Civil Alap részére. (A pályázat

címe és mottója: „Szakmai elődeink művészi jellegű munkáinak átörökítése a ma és holnap mestereinek”). A pályázat megvalósítása során hat képzési központ tanulói és szakoktatói vehettek részt a freskófestészet alapjainak elsajátításában, az antikmészes eljárás alkalmazásában. A képzést az a meggyőződés hívta életre, hogy **a szakoktatás fejlesztése az első és legfontosabb lépés ahhoz, hogy visszaállítsuk a szakma becsületét, helyére tegyük kulturális értékeinkkel kapcsolatos viszonyainkat és alapot teremtsünk a művészi jellegű munkák befogadására, a természetes anyagok használatának újjáélesztésére.**

2011 januárjáig országszerte több szakképzési központ csatlakozott a programhoz, úgymint Pécs, Győr, Kecskemét, Székesfehérvár, Budapest, Dombóvár és Siófok.

Idén a müncheni képzési központ látogatott el Pécsre, hogy részt vegyenek az idén 100 éves Janus Pannonius Gimnázium freskójának festésében, és egy háromhetes oktatási programon

sajátíthassák el az eljárás alapjait. Az iskolákkal való együttműködés folyamatos, a freskók utóélete felébreszti az igényt a hasonló programokon való részvételle. **Az oktatáshoz íródott tankönyv a tapasztalatok tükrében több tanjegyzet megírása után végleges kidolgozás és akkreditálás előtt áll.**

A szakmai örökség megismerésével és a technikák korszerű használatával a tanulókból a jövő mesterei válhatnak. Ezt a célt szolgálja az a feléjük közvetített többlettudás, amely az alapon túl új perspektívákat nyit a festő szakmán belül. Hasonlóan a reneszánsz céheken belüli tanulási folyamathoz, a tanulók közvetlenül a mester mellett dolgozva sajátíthatják el a szakma fortélyait. Az elődök művészi munkáinak megismerése és megértése, a természetes és időtálló anyagok innovatív használata segít megőrizni értékeinket, és a produktumon keresztül visszaállítani a szakmunka és a szaktudás becsületét.

A szakképzési központokban az oktatás során a tanulók bevonásával freskófestészeti alkotások születnek. Ezek az alkotások az iskola falain belül, közösségi terekben valósulnak meg. Egyes filozófusok szerint a művészet nélkülözhetetlen ahhoz, hogy megváltoztassuk a társadalmat, de nélkülözhetetlen eredeti immanens varázsánál fogva is. Amíg a táblaképet vagy keretes képet kiállíthatják, majd levehetik a falról, addig a freskó ott marad

a falon. Aki abba a közösségi térbe belép, s ott tartózkodik, ahol a freskó van, arra a freskó hatni fog, akár akarja, akár nem. Talán megfogalmazni nem tudja, de érzi, hogy hat rá valami, hat rá a tér, hatnak rá a freskó közvetítette értékek.

A kész alkotás tehát ott marad az iskola falain belül, és tudatosan vagy tudat alatt tovább táplálja a szakmai fejlődés igényét. Olyan motivációt és megerősítést nyerne a tanulók ezáltal, amely remélhetőleg egész szakmai pályájuk során végig kíséri őket. A közösségi térben megalkotott freskó és az ezzel járó pozitív társadalmi visszajelzés bizonyítja a tanuló számára, hogy munkájában kezd kompetenssé válni. **A művészi jellegű munkában vállalt rész visszahat az alap szaktudásra, emeli a tanuló igény szintjét, elvárásait. Ezzel az értékteremtéssel egy teljesen új szemlélet kerül be a szakoktatásba.**

A freskó emberi és társadalmi üzeneteket jelenít meg, tehát megalkotásáig a művész és a folyamatban résztvevők ezekkel a társadalmi és emberi üzenetekkel foglalkoznak. Az üzenetek ember- és személyiségformáló fejlődésre sarkallnak. Ahhoz, hogy azokat helyesen interpretáljuk, és valódi hatással legyenek az üzenet címzettjeire, valódi emberi, morális kérdéseket kell – nem személyre lebontva, de általánosságában, egyetemes-ségükben – megvitatni. Lehetőséget kell adni az azokról szóló témák meghallgatására, és hagyni a megformálást, miközben a tanulók személyesen is részt vehetnek a nem mindennapi festés kivitelezésében. Ezáltal „művésztrássá”, a művész segítőjeként önmaguk is az alkotói közösség részévé válnak.

A freskó a szakiskolában beindíthat egy olyan szakmai párbeszédet, amely öngerjesztő folyamatként a különböző szakmák tanulóit és oktatóit környezetük megváltoztatására ösztönzi. Megindul egy generációk közötti párbeszéd is, amelynek alapja a minőségi munka (minőségi anyagokkal) és a szakmunka tisztessége.

A szakiskolai oktatásban megjelenik az értékelvűség, megvalósul egy indirekt tanulási folyamat. A tanulók átélnek az alkotómunka örömeit, és az ezzel járó önbecsülés és társadalmi visszhang pozitív hatásait. Az együttműködés során toleráns magatartás alakul ki, hiszen mindannyian más-más képességekkel, elképzelésekkel kapcsolódnak be a munkába. A munka kuriozitása miatt „legendává” válik. A szakoktatásban olyan színpoltként jelentkezik a képzés, amely a kötelező minimum helyett a meglévő szakmai alapismeretekre épülve egy magasabb szintű szaktudás lehetőségét veti fel. A munkában részt nem vevő társaik, hozzátartozóik kíváncsiak lesznek. A közösség érdekében végzett tevékenység fejleszti a tanuló önbecsülését, egyfajta, közösségi értékek iránti felelősségérzetet hordoz magában. Remélhetőleg a szakma

szeretetét is eredményezi, és segíti a jövő mestereinek pályáját megalapozni. Eddig ilyen típusú szakmai képzés és személyiségformáló terápia az iskolában nem volt.

Tavaly készült el a „**Templomunk a mi iskolánk**” program. Célja a tanulók bevonásával nagyméretű freskó létrehozása az iskolák terében, amely tükrözi országunk sokszínű kulturális örökségét, nemzeti identitásunk és szűkebb közösségünk alapjait. A technológia mellett előtérbe kerül a tematika és az iskolák közötti kapcsolatok, a kifelé történő nyitás.

A balassagyarmati Szent Imre Keresztény Általános Iskola, Gimnázium és Szakképző Iskola munkálatai hívták fel figyelmünket arra a lehetőségre, amely a freskófestészen keresztül létrejöhet. Ez nem más, mint az iskolák megnyitása a kortárs közösségek, intézmények felé. Az iskolák szimbiózisa, közösségi értékeik megfogalmazása, közvetítése. A balassagyarmati freskók elkészítéséhez pécsi szakmunkástanulókat, szakoktatókat, vendég diákokat hívtunk meg, akik munkájukkal gazdagították a fogadó iskolát.

Hasonló módon a Janus Pannonius Gimnázium fogadta a pécsi Pollack Mihály Műszaki Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium diákjait a müncheni tanulókkal együtt, akik három hétig dolgoztak az iskolában készülő új freskón. A pécsi Pollack szaktanára, **Battyányi József** így nyilatkozik a tapasztalatairól: „A pécsi Pollack Mihály Műszaki szakiskolában a pedagógiai program helyi tantervében a rendelkezésre álló szabadsávba illesztettük be a freskófestési tananyagrészt. Iskolánkban a díszítőfestésnek sok éves tapasztalata és múltja van. A szakmai gyakorlati hazai és nemzetközi versenyeken diákjaink ezekből az iskolában tanult technikákból készülnek fel, illetve be is mutatják azokat. Nyugodtan állíthatjuk, hogy a siker modulja lett a Pollackban a díszítőfestés, ezen belül a freskófestés. Jönnek hozzánk tanulni Erdélyből, Németországból. Ezeken a közös projekteken marandó alkotások születnek (pl. a Janus Gimnázium, a balassagyarmati börtönkápolna, vagy a pécsi egyházmegye Caritas központja dísztermének freskója). Most készülő közös feladatunk a fekedí római katolikus templom megfestése.”

A program legutóbbi helyszíne a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Ipari Szakképző iskola, ahol a tanulókkal közösen felépítették a város történelmi panteonját, történelmi montázként

a szakmák jegyében. Az iskola az elkészült alkotással csatlakozik a 2013-as Szent István Emlékév programsorozatába, az ünnepélyes átadásra május 22-én került sor. A freskó készítése a szakiskolák között élővé tette a szakmai kapcsolatokat, együttműködési megállapodások születnek, és határainkon túlról is érkeznek iskolák, szakmai képviselők, hogy kifejezzék együttműködési szándékukat. A program során az iskolarendszer különböző intézménytípusainak nyitása egymás felé hiánypótló, segíti a kölcsönös

elfogadást, elismerést, közösségi értékeink bemutatását, megismerését.

A hosszú távú elképzelések szerint a „Templomunk a mi iskolánk” program a szakmai gyakorlat kereteiben egy falak nélküli szakmai műhelyként kezdene működni. A szakképzés problémáit a rendszerváltás óta rengeteg, sokszor egymásnak ellentmondó szabályozással próbálták kezelni. A „Templomunk a mi iskolánk” program külső segítő közegként tud belépni ebbe a folyamatba. Az iskolák közötti együttműködés, átjárhatóság, a külső helyszínen történő, szakmailag magas színvonalú gyakorlat meghatározó tapasztalatokkal gazdagítja a jövő mestereit, munkájuk közkinccsé válik.

Amit Tolkiennek ki kellett találnia...

*A gyermekirodalmat manapság méltatlanul az irodalom „lesajnált” ágának tekintik, pedig a szerzőnek valójában nem leereszkednie kell a gyerekek szintjére, hanem felnőni ahhoz, hogy olyat tudjon alkotni, amit ők is be tudnak fogadni – mondta lapunknak adott interjújában **Nyulász Péter** író, akinek **Helka – a Burok-völgy árnyai** című, a Balaton mondáit megelevenítő kalandos meseregényét 2011-ben az év gyermekkönyvének választották. Az **Egyszervolt.hu** gyermek-kulturális portál szerkesztője szerint fontos, hogy játékos mondókák és versikék formájában már a legkisebbeket, a beszélni sem tudó babákat is megismertessük a könyvekkel.*

Csókas Adrienn

– Hosszú éveken át újságíróként, riporterként dolgozott. Hogyan lépett be az életébe a gyermekirodalom?

– Valójában már akkoriban is megvolt a szójátékos, verselő énem, amikor még a Magyar Rádióban dolgoztam, sokakat fásztottam is vele, ám amikor 2000-ben megszületett az első gyermekem, rátaláltam a valódi közönségemre. A lányom volt az első, akinek a hatására és egyben a szórakoztatására elkezdtem rímeket faragni.

– Olvastam egy nyilatkozatában, hogy ön szerint fel kell nőni a kicsik nyelvezetéhez. Mit ért ezen?

– Sajnos azt tapasztalom, hogy a gyermekirodalmat valahogy az irodalom lesajnált ágának tekintik, a társadalom nem úgy viszonyul hozzá, mint „igazi” irodalomhoz. Egyszer megkérdeztek tőlem, hogy nehéz-e leereszkedni a gyermekek szintjére. Erre válaszoltam azt, hogy valójában éppen hogy föl kell nőni ahhoz, hogy olyat tudjunk alkotni, amit egy gyerek is meg tud érteni. Felnőni ahhoz, hogy az ő befogadóképességüknek megfelelően át tudjuk adni a mondanivalót. Meggyőződése, hogy a gyermekeket is „kultúrlényként” kell kezelni.

– Hány éves korosztálynak szólnak a művei, ki a célközönség?

– Vannak versesköteteim, amelyek kifejezetten a még beszélni nem tudó kicsiknek szólnak, ilyen például **A baba bab** című mondókás gyűjtemény, illetve vannak olyan műveim is, amelyeket az iskolások forgatnak előszeretettel, például a **Helka – A Burok-völgy árnyai** című regényt.

– Miért fontos az, hogy egy még olvasni sem tudó kisgyermeknek is könyvet adjunk a kezébe?

– A szülő és gyermek kapcsolatában rendkívül meghatározó, hogy már a legkorábbi időszakban is változatosan, minél többen és minél több csatornán kommunikáljanak egymással. Erre kiválóan alkalmasak a játékos versikék és mondókák.

– Mennyire épít a saját gyermekei kritikájára?

– Természetesen ők voltak az első közönségem, az ő jelzéseik alapján építkeztem, aztán persze próbára tettem a műveket felnőttek, hozzáértők között is. A gyermekirodalom felé fordulásban nyilván szerepet játszik pedagógus végzettségem, és bár nem tanárként, hanem a médiában kezdtem dolgozni, hivatásként működik nálam a pedagógia is. Verseimet egyfajta szórakoztató oktatásként jellemezném, a **Zsubatta** alkalmazható például beszédfejlesztő segédkönyvként, amit logopédiai terápiákon is használnak, holott maguk a versek nem tanító célzatúak, pusztán a szórakoztatás kedvéért íródtak.

– Melyek a legfontosabb és elmaradhatatlan kellékei, stílusjegyei az óvodások, kisiskolások irodalmának?

– A játék és a humor a legfőbb kellékem, bár a **Helka**-regényt már tudatosan alakítottam úgy, hogy a valósággal, a tananyaggal is összeköthető legyen az olvasmány, és nagy örömemre az iskolákban használják is a művet a tananyag színesítésére. A regényhez készült módszertan még a **Tanítói Kincsestár** című képességfejlesztő gyűjteményben is megjelent, és a matematikától a környezetismeretig a legkülönbözőbb tantárgyak kelléke lett.

– A **Helkában**, amit egyébként 2011-ben az év gyermekkönyvének választottak, a Balaton környéki mondakört dolgozza fel. Miért ezt választotta, van személyes kötődése a vidékhez?

– Egy nagyon jól sikerült családi nyaralás adta az inspirációt a műhöz. A nyaralás során felöltött bennem, vajon miért nincs a

Balatonnak tündére; aztán amikor utánajártam, rá kellett jönnöm, hogy van, csak réges-rég elfelejtődött. Megdöbbenő felismerés volt számomra, amikor ráleltem Lipták Gábor feldolgozásában Fáy András 1836-ban megjelent művére. Úgy gondoltam, érdemes gyerekszereplőkkel továbbgombolyítani annak a történetnek a fonalát, hogy a mostani iskolás korosztály a Harry Potterből ismert Dumbledore vagy a Gyűrűk ura Gandalfja mellett Kamort, a Bakony varázslóját is megismerje. A regényben nemcsak a „Sió tündéres rege” alakjai elevenednek meg, hanem bemutatok számos, kevésbé ismert Balaton-környéki mesés helyszínt is, amivel nem titkolt célom, hogy a hazájukkal minél jobban megismerkedjenek a gyerekek. Örömmel tapasztalom, hogy a regény nyomán sok gyerek, akár családdal, akár osztálykirándulásokon, fel is kereste ezeket a mesés helyeket. Hiszen, mondhatni, amit Tolkiennek ki kellett találnia, nálunk mind megvannak. A regény különlegessége az, hogy miközben manók, varázslók, tündérek elevenednek meg benne, a helyszínek valódiak.

– Említette Tolkien, Rowlingot. Mi a véleménye a mai mesekínálatról, a kortárs gyerekirodalomról? Mennyire bőséges és színvonalas a kínálat?

– Azt mondhatom, hogy a 6-7 éves kor alattiaknak szóló művekből lassan túltermelés van, míg tíz évvel ezelőtt nagyon szűk volt a választék. Manapság elégedettek lehetünk, nemcsak a mennyiséggel, hanem az alkotások színvonalával is.

– Kik azok a szerzők, melyek azok a művek, amelyeket az óvodásoknak, kisiskolásoknak ajánlana?

– Nehéz volna csupán egy-két nevet említeni, inkább azt tanácsolom, hogy böngésszenek olyan fórumokat, mint pl. a **meseutca.hu**, a **csodaceruza.hu** portál, a **napocska.hu**, vagy a **Pagony.hu** gyerekkönyves honlap. Itt sok hasznos információt találnak, ha színvonalas, értékordozó olvasnivalót keresnek a gyermeküknek. Személyes kedvencem egyébként Zdenek Miler *A világ leggazdagabb verebe* című meséje volt.

– S melyek a kedvencei a saját alkotásai közül?

– Ha nem is azt mondom, hogy a kedvencem a többivel szemben, de amivel a legtöbb időt töltöm, az a Helka-történet, és ez az, amivel kapcsolatban nagyon sok helyre hívnak el.

– A felnőtteknek szóló irodalom sosem vonzotta?

– Amikor újságíróként parlamenti bizottsági ülésekről írtam tudósításokat, meg sem fordult a fejemben, hogy egyszer a gyerekkönyveknél kötök ki, most pedig ebben a műfajban érzem igazán jól magam, valószínűleg itt ütközik ki a pedagógiai vénám. Egyelőre nem tervezem, hogy felnőtteknek írjak, de sosem lehet tudni...

A Helka látványos vízi bábszínházi előadásai a veszprémi Kabóca Bábszínház vendégjátékában:

2013. 06. 07. – 17:00 Balatonfüred, Szabadtéri színpad

2013. 06. 22. – 20:00 Budapest II, Klebelsberg Kultúrkúria

2013. 06. 29. – 20:00 Siófok, Szabadtéri színpad

A további előadásokról tájékozódhatnak a **www.kabocababszinhaz.hu** oldalon találhatóak.

Egy nyelven – egy nyelvet

Csűrös Csilla

„Én is naon cejizlek pusziuuuuuu” – tudja-e, érti-e pontosan, kedves, nem „digitális bennszülött”? Olvasó, mit üzent ezekkel a szavakkal társának a közösségi oldalak egyikének látogatója? Írhatta volna ezt is: „nálam is lovcsi van, szercsi van” – mert a „lájkkollak” ugyebár, nem egészen ugyanazt jelenti... Segíték: „Én is nagyon szeretlek, puszi!”

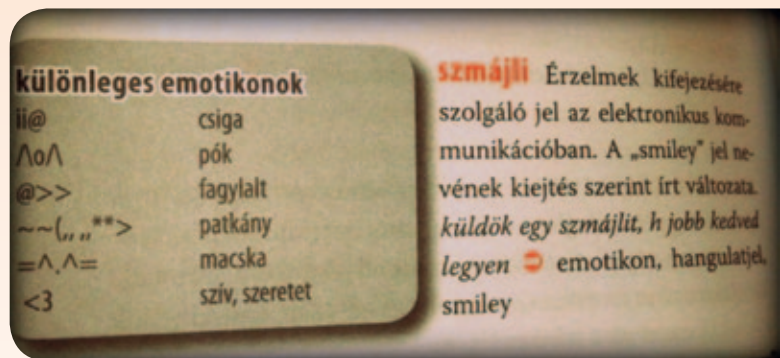
Hogy egy nyelvet beszélünk az utánunk jövő nemzedékekkel, abban azért talán még – reményeim szerint és hál’ Istennek – jó darabig bizonyosak lehetünk, ám hogy valójában egy nyelven beszélünk-e velük, az korántsem ilyen biztos! Pedagógusok, szülők napi tapasztalata, milyen gyorsan, szinte napról napra mélyül a generációk közötti árok nyelvhasználat szempontjából is.

Mára szinte már szakadékká vált. Hogy bele ne essünk mi, előttük járók, az infokommunikáció szempontjából – akár-hogy is vesszük, hozzájuk képest – „analfabéta” nemzedék, ahhoz kínál nélkülözhetetlen segítséget a Veszelszki Ágnes nyelvész, az ELTE oktatója által szerkesztett **Netszótár**. Ez az a – alcíme szerint „Nem csak digitális bennszü-

lötteknek!” készült – híd, melynek segítségével szót érthetünk csetelő, esemesező, közösségi oldalakon társalgó, fórumozó, blogot író, számítógépes játékokat játszó fiainkkal, lányainkkal, s így kísérletet tehetünk gondolat- és lelkiviláguk megértésére is. A híd, amelynek segítségével lehetővé válik az ún. „digitális bennszülöttek” és a „kintrekedtek” közti hétköznapi (magán) kommunikáció.

A kezdetektől napjainkig – vagyis „@-tól a zuckbergnet-ig” – mintegy kétezer szócikket tartalmazó kézikönyv segítségével kiderül, mi az *arcpálma* és a *bitkolbász*, mit jelent a *szkúzi* és a *mléxel* kifejezés, ki a *gyalogjúzer*, ki a *fészesős*, a *féllisten*, a *kazuár* vagy a *troll*, mit csinál az, aki *arcon van*, *becsizmáz*, *pókol*, *fácsézik* vagy *kibannol*, *szörcsöl*, esetleg *unfizik*.

E titkos nyelvezet megfejtéséhez magát a *Netszótárt* ajánlom tehát, hiszen az emotikonok (érzelmeket kifejező számítógépes jelek), a speciális rövidítések és szókincs használata napjainkra már nemcsak az elektronikus eszközökön folytatott kommunikációban, hanem a fiatalabb korosztályok hétköznapi nyelvhasználatában is megfigyelhető.

Az ELTE BTK *Kommunikáció: internet és média műhelyének* tagjai által gyűjtött és értelmezett szavakból kiderül, a digitális nyelvhasználat legfontosabb jellemzői közé tartozik az angol nyelv hatása, a rövidítések használata, a helyesírási módosulások, a képszerűség mellett egy gyakran roppant leleményesen magyarító, szellemes, új szókincs létrejötte is. Kazinczy, jóllehet, néha megfordulna a sírjában egyik-másik, édes anyanyelvünket roncsoló újítás hallatán, de azért abban is biztos vagyok, hogy számos esetben elismerően csettintene – ha már csetelni számára még nem adatott mód és lehetőség...

A *Netszótár* mellékleteiből megtudhatjuk, melyek, és mit jelentenek a legismertebb netes rövidítések, illetve a leggyakoribb emotikonok, mémek.

S ha Önnek, kedves Olvasó, már ez utóbbi szavak megfejtése is gondot okoz, akkor még sürgősebben forgassa e hiánypótló kézikönyvet, hogy mielőbb *szmájli*val jutalmazza ifjú ismerőse a közös háttértudás elsajátítása érdekében tett erőfeszítéseit! 😊

Új Pedagógiai Szemle

Hamarosan megjelenik az Új Pedagógiai Szemle első idei száma.

A külsőleg megújuló és belsőleg is megújulást remélő lap **Tanulmány** rovatában a hiányszakmát tanuló diákokkal készített nagy felmérés elemzéseit közli. **Értelmezések, viták** rovatának egyik dolgozata a tavalyi magyar érettségi értékelésének egy érdekes problémájával, a másik az iskolai rendszer átjárhatóságával foglalkozik hazai-német összehasonlításban. A **Műhely** rovatban egy tudósítás olvasható egy mezőtúri iskolai holokauszt-emlékműsorról, valamint egy kis összeállítás Schüttler Tamás, volt ÚPSZ-főszerkesztő jegyzeteiből. Bőséges a **Szemle** rovatunk kínálata. S végül, kiemelnénk, mert ezt fontos újdonságnak gondoljuk – hiszen ilyesmi nem volt korábban –, a **Pedagógiai jelenetek** rovatunk, ebből idézünk:

... meg kell teremteni a pedagógusképzésben résztvevők és a gyermeki életvilágok találkozásának feltételeit, hogy gyermekeink bevezethessenek minket világuk titkaiba. Egyelőre ugyanis csupán *tűt, kalapácsot és távcsövet* találunk pedagógiai szertárainkban, pedig „*a hajó megalkotása – írja Saint-Exupéry – nem vászonszövést, szegkovácsolást, csillagvizsgálást jelent, hanem a tenger szeretetének a felkeltését, ami egy és elemezhetetlen, és aminek a fényénél nincs már semmi sem, ami ellentmondó, csak egymásra találás a szeretetben*” (Tóth Tamás Május egyetemi hallgató)

A megújulás a lap nyitottsága nélkül nem sikerülhet. A folyóirat szakmai hagyományainak megőrzése mellett különösen fontosnak tartjuk gyakorló tanár kollégáink hangsúlyos jelenlétét a lapban. S persze, a legfontosabb az olvasó. Kérjük tehát az iskolákat, a kollégákat, fizessenek elő a lapra!

Takács Géza főszerkesztő
upsz@ofi.hu

Kihirdették az Euroscola internetes játék győzteseit

Az Európai Parlament Tájékoztatási Irodája kihirdetette a 2013-as Euroscola internetes játék tavaszi versenyidőszakának győzteseit. Az öt nyertes középiskolás csapat jutalma, hogy a franciaországi Strasbourgba utazhatnak, ahol részt vehetnek az Euroscola-napokon.

Az Euroscola internetes tudásalapú kvízzjáték, Európa földrajzához, történelméhez, gazdaságához és az Európai Unióhoz kapcsolódó különböző nehézségű feleletválasztós kérdésekkel. A program nem titkolt célja, hogy a diákok játékos formában minél többet megtudjanak az Európai Unióról. A nyertes csapatok – iskolánként 24 diák és 2 kísérő pedagógus – 2013. szeptember és december között utaznak Strasbourgba. A program során az angol, francia vagy német nyelven beszélő diákok előadást hallhatnak az európai integráció főbb állomásairól, az EU intézményeiről, céljairól és rendszeréről, majd az európai parlamenti képviselők helyeit elfoglalva bemutatják saját iskolájukat.

A következő versenyre 2013 őszén kerül sor. A kvízzjáték egész évben elérhető, így bárki tesztelheti tudását a versenyidőszak előtt.

Euroscola játék: www.euroscola.hu

Program

VIZUÁLIS ÉS ZENEI NEVELÉSI NYÁRI EGYETEM

A művészeti tantárgyak oktatóinak kínál kreatív szakmai képzéseket az ALAP Pedagógiai Központ

KORSZERŰ MÓDSZEREK, TECHNIKÁK, ESZKÖZÖK A VIZUÁLIS NEVELÉSBEN
2013. július 8–13., Budapest

Dr. Balázs Szűcs Judit és Balázs Gabriella vizuális kurzusának témái:

- **„ÉNARCKÉP”** – Ilyen vagyok kívül-belül. Színes, vidám szemelvények a gyerekkor meghatározó szakaszaiból (ovi, sulis).
- **PÖTTYÖS ÖTLETRHAMOK** – Ami a pöttyös mögött van: mesék, képek, játékok, hátterek, lyukas füzetek. A legegyszerűbb geometriai formától a pontozásos ábrázolásig.
- **CSÍKOSVILÁG** – Interaktív játék a csíkkal: ferde, egyenes, görbe, vízszintes, szagatott, átlós, hullámos, cikk-cakk vagy csiga, minden, amit a papír elbír. Pöttyös csíkok vagy csíkos pöttyök? Kavalkád.
- **SZÍNES MESE** – ihletett barangolás a színek birodalmában Jutta Bauer: A Színek királynője című könyve alapján.
- **ÜNNEPI KÉSZÜLŐDÉS** – Aktuális ünnepkörhöz kapcsolódó új ötletek bőréje.

Akkreditációs szám: A/7314/2012

Helyszín: Ady Endre Művelődési Központ
(1043 Budapest, Tavasz u. 4.)

A ZENE SZERETETÉRE NEVELÉS, ZENEI TEHETSÉGGONDOZÁS
2013. augusztus 12–17., Budapest

A továbbképzés során képességfejlesztő zenei játékok, zenei társasjátékok, zenei táblás játékok sokaságát, valamint a zenehallgatáshoz kapcsolódó módszertani útmutatásokat, konkrét ötleteket, megoldási javaslatokat ismerhetünk meg.

Témák: zenei képességfejlesztő játékok, ritmus-érzék- és dallamjátékok, zenei társasjátékok, kapcsolatteremtő, memória-, figyelemfejlesztő zenei játékok, zenei anyanyelvi játékok, hangszerek, kártyák, zenei táblás játékok részletes megismertetése, az élményszerű zenehallgatás gyakorlati lehetőségei kisgyerekekkel, az értékes zene megszerettetésének módszertani fogásai, a zenei tehetség kibontakoztatásának hétköznapi lehetőségei.

Akkreditációs szám: A/7313/2012

Helyszín: Ady Endre Művelődési Központ
(1043 Budapest, Tavasz u. 4.)

További információ:
ALAP Pedagógiai Központ
1042 Budapest, Viola u. 11–13.
Telefon: 06-30-624-7273, Fax: (06-1) 369-2178
www.alapkozpont.hu
alapkozpont@gmail.com

DEBRECENI NYÁRI EGYETEM

A NYELVI (NYELVHASZNÁLÓI) KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSÉNEK KÉRDÉSEI

2013. július 22–26., Debrecen

A nemzetközi konferencia a külföldön élő és dolgozó, nem magyar anyanyelvű magyar-tanárok, valamint a külföldön tartósan magyar nyelvet és kultúrát tanító tanárok számára nyújt lehetőséget az eszmecserére, tapasztalataik, kérdéseik, problémáik ismeretetésére.

A konferencia keretében a magyar mint idegen nyelv tanításában gyakorlott szakemberek előadásaira, gyakorlati műhelymunkára, óralátogatásra és ehhez kapcsolódó módszertani diskurzusra, valamint kulturális programokra kerül sor. A téma feldolgozásában fontos szerepet szánunk a külföldi egyetemeken működő tanszékeknek, ahol a magyar mint idegen nyelv tanításában a későbbiekben feladatot vállaló „utánpótlás” képzése folyik.

A résztvevők számára óralátogatásokat, szakmai fórumot és konzultációs alkalmakat is kínálnak. Az esti órákat pedig együtt tölthetik a mintegy 40 országból Debrecenbe érkező külföldi hallgatókkal a színes kulturális programokon (Tímárház, Csokonai Színház, Vojtina Bábszínház, MODEM stb.). A résztvevők elhelyezése a Debreceni Egyetem campusán történik, 2 vagy 3 ágyas szobákban.

További információ:

Debreceni Nyári Egyetem

4010 Debrecen, Pf. 35.

Telefon: 06-52-532-594, Fax: 06-52-532-595

www.nyariegyetem.hu

debrecen@nyariegyetem.hu

A MAGYARTANÁROK EGYESÜLETÉNEK NYÁRI MÓDSZERTANI TÁBORA

2013. július 1–5., Szabadka

Kosztolányi városába várnak minden, a magyartanítás ügye, az iskolai módszerek, a tanítási gyakorlat felfrissítése, a mai magyar irodalom taníthatósága iránt érdeklődő gyakorló tanárt, pályakezdőt és egyetemistát az ötnapos nyári módszertani táborba, 30 óras továbbképzésre.

A szakmai programok középpontjában két klasszikus szerző, Csáth Géza és Kosztolányi Dezső, valamint egy kortárs alkotó, Tolnai Ottó néhány műve áll.

A munka elsősorban kiscsoportos formában zajlik, középpontjában a tanítás gyakorlata, módszertana áll. A közös elemzéseken és beszélgetéseken kívül lesz városnézés Csáth Géza és Kosztolányi Dezső városában, filmvetítés és filmelemzés, előadások, játékok. A tábor szakmai vezetője Arató László. A tábor vendége lesz egy beszélgetésre Tolnai Ottó.

További információ: magyartanarok@gmail.com

KÁRPÁLTALJAI NYÁRI KÖLCSEY PEDAGÓGUSAKADÉMIA

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség 2013 nyarán is megszervezi Nyári Kölcsey Pedagógusakadémiáját. Gazdag képzési kínálat várja a tanárokat az alábbi szakterületeken:

- Ének-, zene-, néptánc- és kézműves továbbképzés (Péterfalva, 2013. július 6–13.)
- Tanítók és óvodapedagógusok továbbképzése, informatika, drámapedagógia az oktatásban, zenepedagógusok, iskolai könyvtárosok továbbképzése (Beregszász, 2013. július 8–13.), illetve magyar nyelv és irodalom, ukrán, történelem, biológia és kémia, matematika és angol szakos tanárok továbbképzése (Beregszász, 2013. július 22–27.)

A továbbképzés ingyenes. Elszállásolás a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kollégiumában, 2-3 ágyas, fürdőszobás szobákban. Napi háromszori étkezés biztosított.

További információ: pedagoguszovetseg@gmail.com

TÖRTÉNELEMTANÁROK TÁBORA „VISEGRÁDTÓL VISEGRÁDIG”

XVI. KÁRPÁT-MEDENCEI TÖRTÉNELEMTANÁR TÁBOR

A visegrádi államok kapcsolatai a vallás tükrében a középkortól napjainkig

2013. július 22–27., Gyöngyös

Az 1989-ben alakult Rákóczi Szövetség célja a Kárpát-medencei magyarság sokoldalú támogatása hosszú távú megmaradásáért folytatott küzdelmében, valamint II. Rákóczi Ferenc szellemi örökségének népszerűsítése. A szövetség számára kiemelkedően fontos a szomszédos országokban kisebbségben élő magyarság oktatásügyének, kultúrájának támogatása, valamint a Kárpát-medencei magyarság összetartozás-tudatának erősítése.

A 16. alkalommal megrendezendő nyári képzés célja, hogy a Kárpát-medencei történelem szakos tanárok színvonalas szakmai továbbképzésben részesüljenek, megismerjék mind a magyarországi, mind a szomszédos országok oktatási rendszerét, és arra is lehetőséget kíván biztosítani a rendezvény, hogy szoros emberi és szakmai kapcsolatok alakulhassanak ki a résztvevők között.

A tábor résztvevőinek a szakmai programok, előadások mellett lehetőségük lesz kulturális programokon való részvétellel, továbbá a tervek között szerepel egy közös történelmi kirándulás is.

A tábor költségeit (szállás, ellátás, programok) a Rákóczi Szövetség átvállalja a sikerrel pályázó történelemtanároktól.

További információ: Rákóczi Szövetség • 1255 Budapest, Pf. 23. • Fax: (06-1) 212-8891 • www.rakocziszovetseg.org • info@rakocziszovetseg.hu

ANYANYELVÁPOLÁS NYÁRON IS

Az Anyanyelvápolók Szövetsége a szünidőben is lehetőséget teremt nyelvi kultúránk továbbfejlesztésére.

2013. június 21–23. között Széphalmon szervezik meg a **III. Anyanyelvi Juniális**, a Magyar Nyelv Múzeumával közösen. A juniális során a vendégek megismerhetik a múzeumot, valamint Széphalmot, e sajátos hangulatú nemzeti zárandokhelyet. Színvonalas tudományos előadások, kulturális és szórakoztató rendezvények várják az anyanyelv és az anyanyelvű irodalom elkötelezett híveit.

2013. július 15–20. között kerül sor az **V. Aranka György Anyanyelvi Táborra Zsobokon**.

További információ:
www.anyanyelvapolo.hu
www.nyelvmuzeum.hu

Összeállította: **Marton Árpád**

A vakáció idejére szellemi felfrissülést elősegítő nyári programokból ajánljuk

RAJZTANÁROK, KREATÍV SZAKKÖR-VEZETŐK FIGYELMÉBE: TÚZZOMÁNC-KURZUS SZEGEDEN

2013. július 1–5., Szeged

Barkos Bea tűzzománc-művész, a VIII. Firenzei Biennálé meghívott kiállítója osztja meg e különleges műfaj titkait mindazon érdeklődőkkel, akik ellátogatnak a szegedi Dugonics András Piarista Gimnázium július 1–5-ig rendezendő képzőművészeti kurzusára.

A napjainkban egyre népszerűbb műfaj izgalmas átmenetet képvisel képző- és iparművészet, festészet és plasztika, design és alkotóművészet között. A műfaj minden résztvevőt sikerélményhez juttat: a technika különféle fokait birtokló résztvevők egyaránt saját alkotásokkal és átadható ismeretekkel gazdagodnak.

A naponta 9-től 17 óráig működő tábor programja a mindennapi alkotás mellett a zománcművészet történetének bemutatása, jeles kortárs alkotók munkáinak megismerése, anyagismeret, a zománceljárások megismerése.

A részvételi díj 15000 Ft, ami tartalmazza az anyag-költséget és az eszközhasználat díját.

További információ: www.2art.hu • barkosbea@gmail.com • 06-30-513-1201, 06-70-933-5312 • 06-62-313-448

BIBLIA ÉS GAZDASÁG

XXV. SZEGEDI NEMZETKÖZI BIBLIKUS KONFERENCIA

Szegények és gazdagok a bibliai szövegekben

2013. augusztus 22–24., Szeged

E témát választotta 25., jubileumi szezonjának vezérfonalául a Szegedi Biblikus Konferencia. Közép-Európa legjelentősebb szentírás-tudományi fóruma a rendszerváltozás idejének élenkülő vallási érdeklődésével egy időben jött létre. A szegedi példa világviszonylatban is ritka a tekintetben, hogy hatékonyan ötvözi a tudományos diskurzust a bibliai ismeretek, a hitbeli műveltség terjesztésével.

A hit- és erkölcs-tanítók pedagógusok különösen izgalmas témákkal találkozhatnak: a hit évében megrendezendő konferencia többek között a szegények és gazdagok helyzetét vizsgálja a bibliai szövegekben és az ókeresztény irodalomban.

Kevesek előtt ismert, hogy az ókori gazdaságok ún. beágyazott gazdaságok voltak, amelyek a polgáraiak szükségletei kielégítését, és nem a profit termelését tartották fő céljuknak. Az ószövetségi törvény is ezt védte isteni parancsokkal, és az ettől eltérő célú adórendszer és kereskedelem ellen léptek fel a próféták. Az újszövetségben Jézus követői és az ókeresztény egyház az első kapitalista gazdaság, a római birodalom profithajás gyakorlatát által termelt gazdasági hajótörötteket, a város szegényeit karolta fel, és a segélyezést szent Pál a zsidók és pogány közösségek között is megteremtette. A városi szegények között a profitszerzés és kalmárkodás ellen szervezkedő keresztények nagy tiszteletet vívtak ki, és a keresztény közösségek hálózata, a parókia gazdasági menedék is lett a nagyvárosok szegényei számára.

A hit tehát nem csak közös gondolkodást, hanem egy élhetőbb és emberségesebb gazdasági közösség létrehozásán munkálkodott.

További információ: Gál Ferenc Főiskola • 6720 Szeged, Dóm tér 6. • benyik.gyorgy@gmail.com

HOL/MI?

Hasznos honlapok és újdonságok –
ajánlók egy percben

Összeállította: Kuslits Szonja

KÜLÖN VAGY EGYBE?

A helyesírás különösen fontos a pedagógiai szakmában, hiszen a tanár szükségszerűen példát mutat a diákjainak. Fontos, hogy minden dokumentum, amelyet a diákok számára kiadnak, nemcsak logikailag és tartalmilag, hanem nyelvtanilag is rendben legyen, és a diákokat is erre a pontosságra ösztönözze. Ehhez nyújthat segítséget a helyesiras.mta.hu oldal, ahol gyorsan és egyszerűen adnak választ a nyelvtani szerkezeteket érintő kérdésekre. Elérhető a helyesírási szabályzat, és már a címlapon elkülönítenek pl. *Névkereső*, *Elváltás*, *Dátumok* vagy *Számok* kategóriákat. A választott menüpontra kattintva megjelenik egy keresőablak, ahová begépelhető a kérdéses szó. Ha nem felel meg az írásmód a helyesírási szabályoknak, az oldal javaslatot tesz a megfelelő alakra.

A honlap: www.helyesiras.mta.hu

HA VÉGRE ITT A NYÁR

A nyári szünet alatt rengeteg szülőnek okoz gondot, milyen programokkal kösse le általános iskolás gyerekének érdeklődését. A pedagógusok ilyenkor több lehetőséget is ajánlhatnak a szülőknek, ma már nyári táborok és szünidős foglalkozások tucatjaiból válogathatnak. A napközis táborok általában délelőtt 9 órától délután 16 óráig foglalják le a kicsiket. Ahhoz, hogy a pedagógusok a szülőknek a megfelelő táborat javasolják, szükség van az alapos tájékozódásra. Ebben egy specifikus, tematikus linkgyűjteményt és linkkatalógust tartalmazó oldal nyújthat segítséget. A napkozistabor.tlap.hu egy olyan tematikus oldal, melyen Lovas, Óvodás, Kézműves és Nyelvi tábor, Sport- és Úszótábor kategóriák szerint rendezik az adatbázisban szereplő táborokat. Minden esetben olvasható egy rövid leírás a kínált programról és látható a tábor/foglalkozás honlapjának elérhetősége is, ahol további információkat kínálnak.

A honlap: www.napkozistabor.tlap.hu

MÓDSZERTANI SEGÉDLETEK, HÍREK ÉS PÁLYÁZATOK

A *Tempus Közalapítvány* tematikus honlapján az európai uniós és a hazai oktatási és képzési újdonságokról nyújt tájékoztatást. Aktualitásokat, szakmai anyagokat és hasznos gyakorlatokat kínálnak pedagógusoknak és diákoknak egyaránt. A főoldalon három nagyobb menüpont található *Pályázatok*, *Képzések* és *Tudásközpont* elnevezéssel, melyek legördülő menüjébe a témához kapcsolódó alpontokat rendszereztek. Az oldal könnyen átlátható és logikus felépítésű. A főoldal bal oldalán a legfrissebb hírek szerepelnek, jobb oldalon az Erasmus szabadegetem videót lehet megtekinteni. Nagyon hasznos a *Tudásközpont* menüben található *Módszertani ötletgyűjtemény*, amit a pedagógusok által beküldött több száz játék és érdekes feladat alapján állítottak össze. A gyűjteményben témakörök, célcsoport, kulcskompetencia és munkaforma alapján is lehetőség van a szűrésre, így könnyed eligazodást tesz lehetővé a rendszer. A főoldalon célcsoportok szerint is rendezték a tartalmakat, a *Tanárok* ikonokra kattintva pályázatok, szakmai témák és képzési lehetőségek leírásai találhatóak.

A honlap: www.tpf.hu

Módszertani ötletgyűjtemény:

http://www.tpf.hu/pages/idea/index.php?page_id=375

Tanároknak:

http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=11212

NAGYÍTÓ ALATT A DISZLEXIA

Az óvodás és általános iskolás gyerekek között egyre gyakoribb a tanulási nehézségeket okozó diszlexia megjelenése. Fontos, hogy idejében felismerjék a tüneteket és megfelelő segítséget biztosítsanak a fiataloknak.

A tanulasmodszertan.hu oldal főmenüjében *Diszlexia-tár* menüpont alatt a pedagógusok cikkeket és tanulmányokat találhatnak a diszlexia kialakulásáról és kezelési módjairól. Az olvasóknak a témával kapcsolatban lehetőségük van kérdezni is, de a korábban feltett kérdések között is böngészhetnek. Tanácsadást is biztosítanak, ahol a cél, hogy megtalálják a tanulási problémák okait és konkrét megoldási javaslatot nyújtsanak. A szakértő segíti a szülők és gyerekek közötti bizalom helyreállítását, adott esetben tanulásmódszertani tréninget javasol.

A honlap: www.tanulasmodszertan.hu

Elérhető a Facebookon is: <https://www.facebook.com/tanulasmodszertan.hu>

OKTATÁS ÉS KÉPZÉS

A *Tempus Közalapítvány* által működtetett további hasznos honlap az *Oktatás és képzés az EU-ban és itthon* nevet viseli. Az oldal könnyen kezelhető és átlátható. Tetején legördülő menü található, melyben a *Közoktatás*, *Nyelvoktatás*, *Szakképzések* és *Felsőoktatás* menüpontokkal is találkozhatunk. A tanároknak és kutatóknak szánt anyagok is elérhetőek a főmenüből, így gyorsan megtalálhatók a pedagógusok számára informatív tartalmak. Ebben a menüpontban izgalmas a *Tanárképzés átalakítása – műhelymunkák* alpont, melyben évek szerint rendezve érhetőek el kutatási beszámolók anyagai és a tanárok szakmai fejlődésének kulcskérdéseiről folytatott Műhelykonferencia letölthető előadásai. A főoldalon eseménynaptár tájékoztat a legújabb rendezvényekről, és a kiadványaikat is összegyűjtötték az olvasók számára.

A honlap címe: www.oktataskepzes.tka.hu

Tanárképzés átalakítása – műhelymunkák:

www.oktataskepzes.tka.hu/pages/content/index.php?page_id=970

TEHETSÉG TEHETSÉGGONDOZÁS NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM

A Nemzeti Tehetség Program célja, prioritásai és pályázatai

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma, az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (OFI), valamint az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő hatékonyan működnek együtt a Nemzeti Tehetség Program pályázatainak lebonyolításában. Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet – kormányhatározat alapján – 2011-ben vette át a pályázatok szakmai irányítását, amelyet a 2012 óta az Intézetben létrejött Nemzeti Tehetségfejlesztési Központ lát el. Emellett a Központban folyik az Arany János Programok szakmai koordinációja, és itt működik az Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) Titkársága is.

A Nemzeti Tehetség Programban kiírt pályázatok célja, hogy segítsék a magyar fiatalok tehetséggondozását az óvodától a doktori iskoláig Magyarországon és a határon túli magyarság körében. Az idei évben e célnak megfelelően mintegy egymilliárd Ft támogatás odaítélésére volt lehetőség. A pályázati kiírások, – igazodva a Nemzeti Tehetség Program végrehajtásának 2011-2012. évi cselekvési programjáról szóló 1373/2011. (XI. 8.) Korm. határozathoz – rendkívül sokrétűek voltak és sok célcsoportot érintettek.

A Nemzeti Tehetség Program 2011-2012. évi cselekvési programjának kiemelt prioritásai:

- I. A tehetségsegítő hagyományok őrzése és gazdagítása
- II. Az egyenlő hozzáférés biztosítása a tehetségsegítés területén, az értékalapú társadalmi mobilitás elősegítése
- III. A tehetséges fiatalok közösségformálásának és társadalmi felelősségének növelése
- IV. A tehetségsegítő személyek és szervezetek (oktatási-nevelési intézmények) megbecsülése
- V. A tehetségtudatos (esélyegyenlőséget célzó tehetségsegítő programok, jó gyakorlatok elterjesztését segítő hálózatok) és tehetségszerető társadalom (önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok, tehetségsegítő tanácsok) kialakulásának elősegítése
- VI. Hazai és határon túli magyar tehetségfejlesztő közösségek nemzeti együttműködésének segítése
- VII. Magyar tehetségsegítő eredményeknek az Európai Unió tagállamaival és más államokkal való megismertetése

A 30 pályázati kiírásra összesen kb. 1400 db pályázat érkezett, amelyek közül a formai ellenőrzést követően, az OFI által lebonyolított szakmai értékelés alapján több mint 700 pályázó szervezet kapott támogatást. A pályázati támogatások felhasználásának határideje 2013. június 30.

A már lefolytatott pályázati eljárások mellett újabb, kb. 1,4 milliárd Ft pályázati támogatásra lesz lehetősége a Nemzeti Tehetség Programnak, melyben az előző prioritások mellett a nyári tehetséggondozó programokhoz elnyerhető támogatás is színesíti a palettát.

Az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet a Nemzeti Tehetség Program, az Arany János Programok, valamint az OTDT Titkárság „gazdájaként” a magyar tehetségügy meghatározó irányítója, koordinálója. Ezen szerepben hozzá kíván járulni ahhoz, hogy egyetlen tehetség se vesszen el. A három program szakmai tevékenységeinek ellátása, valamint a tehetséges fiatalok által elért eredmények nyilvánossá tétele ezen küldetés elemei, amelyeknek további fejlesztése kiemelt jelentőségű társadalmi feladata.

Nem lehet elég korán kezdeni

Tehetséggondozás már az óvodában is

Öt tehetségműhelyben, 60 órás foglalkozásokat tartanak a Nemzeti Tehetség Program keretében a maglódi Napsugár Óvoda gyerekei számára. Szathmáryné Papp Mária igazgatót kérdeztük az intézményben zajló tehetséggondozásról.

Szalay Dániel

– Mit érdemes tudni a Napsugár Óvodáról?

– A Napsugár Óvoda a fővároshoz közeli Pest megyei kisvárosban, Maglódon 260 kisgyermeket nevel. Büszkék vagyunk rá, hogy intézményünk Zöld Óvoda, valamint Madárbarát Óvoda címmel rendelkezik. Emellett tagja az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának és a Környezetünkért Óvodai Egyesületnek. Intézményünk kiemelten foglalkozik az autizmussal élő óvodás gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztésével, sikeres integrációjával is, melyhez jelentős segítséget nyújtunk. A Napsugár Óvodában hangsúlyos a környezeti nevelés is, ami a szociális életvitel és környezeti kompetenciák kialakítására és fejlesztésére irányul.

– Mióta foglalkoznak tehetséggondozással és miként?

– 2010-ben kapcsolódtunk a Magyar Géniuszt Integrált Tehetségsegítő Programhoz. Tehetséggondozó tevékenységünkre nagy mértékben hatott **Csermely Péter** professzor úr hitelessége, elkötelezettsége. Gyönyörű találkozásunk volt, amikor az Első Géniuszt Országos Tehetségnap alkalmából meghirdetett Mester és tanítványa című pályázaton a közönségsvázlatok alapján az óvoda hagyományörző gyermektánc-csoportja elnyerte az első helyet, és lehetőségünk nyílt a bemutatkozásra. Azóta nagyon-nagyon sokat fejlődtünk, részt vettünk a Géniuszt Program szinte valamennyi rendezvényén, a nevelőtestületet alkotó 19 óvodapedagógus 2010-ben Géniuszt-támogatással tehetséggondozó képzéseken vett részt, és fokozatosan bővítettük a tehetségműhelyeink számát. A tehetséggondozás típusai alapján természeti, nyelvészeti, testi-kinesztetikus, térbeli vizuális és interperszonális, 60 órás tehetségműhelyeket tartanak felkészült óvodapedagógusaink, 2013 szeptemberétől pedig a tárgyi fel-

tételek megteremtésével logikai tehetségműhely bevezetésére kerül sor. A tehetségterületek szorosan kapcsolódnak az óvodai nevelés által alkalmazott tevékenységekhez, hiszen az óvodai nevelés sajátossága, hogy a gyermekek szükségleteire épülő teljes személyiségfejlesztés valósul meg, melynek során az óvodai pedagógus az adott gyermekre jellemző fejlődési szintekhez alkalmazkodva szervezi a fejlesztő foglalkozásokat.

Tehetséggondozó műhelyeink működése során az 5-7 éves gyerekek között dolgozó pedagógusok megfigyeléseket végeznek a célzott tehetségigéretnek körében, a gyerekek szociális és értelmi képességeinek aktuális állapotát rögzítik, és ez alapján válogatják be őket a műhelyekbe. A beválogatás témaspecifikus szempontrendszer alapján történik, vagyis a gyerekek olyan tehetségműhely-foglalkozásokon vesznek részt, ahol egyéni és csoportos fejlesztések keretében sor kerül az erős oldaluk dúsítására és a gyengébb képességek erősítésére.

Az óvoda egyébként 2011 februárjától a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács által akkreditált Kiváló Tehetségpontként is működik.

– Miből tudják finanszírozni a tehetséggondozó programokat?

– A Napsugár Óvoda igyekszik megragadni minden olyan pályázati lehetőséget, mely segítheti a hatékony tehetséggondozó tevékenységet. Jelenleg is éppen 4 beadott tehetséggondozó pályázatunk van, melyből 3-nak az eredményére még várunk. Ebből 2 eszközbővítési pályázat a Tehetséghidak program keretében. Van egy pályázatunk a Nemzeti Családi Szociálpolitikai Intézet kiírásában, melynek keretein belül Tehetség táborra is pályáztunk, és reménykedünk, hogy sikeres lesz. Ami nagyon lényeges, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumának megbízásából az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, valamint az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő nyílt pályázatán is indultunk, nevezetesen Az állami, helyi, önkormányzati, kisebbségi önkormányzati, egyházi és civil fenntartású óvodai tehetségsegítő műhelyek támogatására című pályázaton is eredményesen vettünk részt. A jelenleg működő ötféle műhelyünk számára pályáztunk 60 órás foglalkozásra. A műhelyfoglalkozások 2012. december 11-én kezdődtek és idén június 30-án zárulnak. Örömteli, hogy a Nemzeti Tehetség Program keretein belül támogatást kaphatnak a köznevelési intézmények és az óvodák, hogy a tehetségprogramjukat meg tudják valósítani, mert ez biztosítja, hogy az óvodapedagógusokat a plusz munkáért ne csak erkölcsileg becsüljük meg, hanem anyagilag is. Esetünkben az öt műhely pedig lehetővé teszi, hogy minden gyereknek megtaláljuk a számára legoptimálisabb tehetségterületet. Az óvodás korosztálynál nincs érdeklődőbb, rendkívül nyitottak, a Nemzeti Tehetség Program által pedig nagyon sokszínű tevékenységet kínálhatunk a gyerekeknek.

Felkarolt fiatal zenei tehetségek

*Számtalan roma és nem roma, de hátrányos helyzetű, zeneileg tehetséges fiatalot karolt fel létrejötte óta a **Snétberger Zenei Központ**. A központ működésének sikere nagyban múlik azon, hogy sikerül-e forrást szerezniük a munkájukhoz. Ezért is vettek részt a Nemzeti Tehetség Programban – számolt be lapunknak **Szarkáné Gáspár Andrea** hálózati, önkéntes és ösztöndíj-koordinátor.*

Szalay Dániel

– Mit érdemes tudni a Snétberger Zenei Központról, miben különbözik a zenei központjuk a többi hasonló intézménytől?

– Az intézet Snétberger Ferenc ötlete alapján jött létre, aki olyan, zeneileg tehetséges, 12 és 20 év közötti, elsősorban roma fiatalok számára kívánt iskolát létrehozni, ahol fejleszthetik a zenei tudásukat, hogy ne vesszen el a családi hagyomány. Sajnos egyre kevesebb az olyan roma fiatal, aki folytatná a szülei zenei pályáját, mert egyszerűen nincs rá lehetőségük, hogy ilyesmit tanuljanak, vagy hogy bekerüljenek a zenei életbe. Amikor Mézszáros Zoltánnak, a Veszprémfeszt igazgatójának is megtetszett az ötlet, Snétberger Ferencsel közösen pályáztak a Norvég Alapnál és a magyar kormánynál, melynek eredményeképpen végül 2011-ben megnyithatta kapuit Felsőörsön a Snétberger Zenei Tehetségközpont, egyébként egy régi úttörőtábor helyén, amit a Veszprémi Önkormányzat biztosított.

Felsőörsön 12 hetet töltenek el a gyerekek: 6 hetet nyáron, valamint 3-3 hetet a tavaszi és az őszi szünetben. Ilyenkor roma és nem roma művésztanárok tartanak zenei, hangszeres és szolfézsórákat. Minden évben meghirdetjük a felvételi lehetőségét, eddig két évfolyamunk végzett. Egyszerre 60 gyerek vehet részt a képzésben. Eleinte úgy gondolták az alapítók, hogy elég lesz, ha egy évig tanulnak itt a gyerekek, de később úgy tapasztalták, hasznos lenne, ha némelyek számára hosszabb időre is biztosítanák a lehetőséget. Ezért mostanra már vannak olyan gyerekek, akik első év után akár rögtön bejutottak a Zeneakadémiára, és vannak olyanok, akiket visszahívtunk még egy évre, ezenkívül most júniusban indul majd a harmadik évfolyam is. Minden évben tartunk tehetséggutató felméréseket az ország különböző pontjain, Budapesten, Miskolcon, Szegeden, Kecskeméten. Egyébként nemcsak roma, hanem hátrányos helyzetű, de zeneileg tehetséges, magyar származású és határon túli gyerekeket is szívesen fogadunk. Sőt vannak szerbiai és ukrainai magyar roma diákjaink is. Az év azon időszakában, amikor épp nincsenek foglalkozásaink, mentorokon keresztül tartjuk a kapcsolatot a diákokkal, akik segítenek nekik, figyelik az előmenetelüket. Idén pedig azt is szeretnénk megvalósítani, ha ehhez sikerül pályázati forrást szerezniük, hogy a köztes időben Budapesten akkor is tudjunk hétvégi tanfolyamatokat, nyelvórákat, szolfézs-képzéseket tartani, amikor épp nincs kurzus. Ez azért lenne jó, mert ilyenkor, iskolaidőben nehezen megoldható, hogy leutazzanak Felsőörsre, itt könnyebb lenne őket összegyűjteni, és mindig csak azokat, akik azonos szinten vannak.

– Milyen pályázatokon találtak forrást a tevékenységükhöz?

– 2012-ben például részt vettünk a Nemzeti Tehetség Program keretében meghirdetett *Roma fiatalok integráló környezetben megvalósuló tehetséggondozó szolgáltatásokhoz történő hoz-*

záféréseinek támogatása című pályázaton, ahol 1 millió forintot nyertünk. Idén is pályáztunk, ezúttal a központunk évadzáró koncertjének finanszírozására, ami a budapesti Thália Színházban valósult meg április 6-án, *Itt vagyunk! Snétberger Központ évadzáró koncert* címmel.

– Mekkora jelentőségűek a pályázatok az önök mindennapjaiban?

– Pályázatok nélkül nem tudtuk volna megvalósítani az ötleteinket, mert a Norvég Alap forrása csak az épületre volt elegendő. Minden évben folyamatosan pályáznunk kell mindenféle programra és képzésre, hogy folytatni tudjuk a tevékenységünket. A fenntartás teljes mértékben pályázatokból történik, a diákok tanulása, a tanárok felkérése, a szállás, az étkezés, mind pályázatokból valósul meg, és ezt a koncertet se tudtuk volna létrehozni máshogy. Óriási öröm egyébként, hogy a gyerekek felléphetnek, az pedig különösen, hogy a koncertet telt ház mellett szervezhettük meg. Ez a diákokat nagyban motiválja a tanulás során. Az idősebb diákjaink közül hárman egyébként már a Zeneakadémián tanulnak, és most is többen próbálnak felvételezni, de még nem tudjuk, hogy sikerül-e nekik. Akik részt vehetnek a koncerten, úgy érzik, hogy érdemes elindulniuk ezen a pályán, rendelkeznek kellő tehetséggel, tehát nagyon fontosak ezek a programok. Egyébként továbbra is keressük a roma vagy hátrányos helyzetű fiatalokat, akiknél látszik, hogy zeneileg tehetségesek. Kérjük, ha valaki ilyen fiatalot ismer, hívja fel rá a figyelmünket. A pályázati támogatások segítségével akár mi is ki tudunk menni a helyszínre, hogy felmérjük, tud-e csatlakozni a programunkhoz.

A judo a mentális és fizikális felkészültséget is javítja

Idén is megszervezte a Miskolci Rendészeti Szakközépiskola a BM Országos Tanintézeti Judo Bajnokságot. Február 28-án zajlott a verseny, amelynek szervezéséhez és lebonyolításához 900 ezer forintot nyert az iskola a 2012-2013. tanévben megrendezendő sportversenyek támogatása elnevezésű pályázaton. Nemes Ferenc rendőr alezredest, az iskola szakmai ismereti szakcsoportjának vezetőjét kérdeztük.

Tóth András

A Miskolci Rendészeti Szakközépiskola érettségire épülő két évfolyamos intézmény, ahol a szakmai képzés a rendőrség hivatásos állományú tiszthelyettesi állományának utánpótlására irányul. Az intézmény akkreditált kiváló Tehetségpont.

– **Milyen tehetséggondozó programmal várják a tanulókat?**

– 2008-tól működtetünk tehetséggondozó programot, amely összehangolja a tehetséggondozó szakköreink munkáit. Programunk módszertani célkitűzései között határoztuk meg a tanulók

képességeinek feltárását, intenzív fejlesztését. Intézményünkben a tehetséggondozás tanórai, illetve tanórán kívüli foglalkozások keretében zajlik. Saját Miskolci Fakultatív Tananyagelemmel rendelkezünk. Négy kiemelt területre fókuszálunk: kommunikáció, IKT-eszközhasználat, rendőrszakmai ismeretek és fizikális felkészültség.

– **Milyen szerepet játszik a sport az iskolában?**

– Szakköreinket a sport, a testi képességek fejlesztése érdekében indítottuk el, judo, karate, birkózás, atlétika, illetve fizikai felzárkózás szerepel a palettán. Az aktív sportolás mellett versenyzési lehetőségeket is biztosítunk a diákoknak.

A judo oktatásával hozzájárulunk a képzésben résztvevők mentális

és fizikális felkészültségének javításához, segítve ezzel feladataik hatékony és biztonságos végrehajtását. A mozgáselemek olyan technikáknak az elsajátítását segítik, amelyek fontosak a rendőri intézkedések szempontjából. Megtanítja például esni, gurulni a rendőrt, ha támadás érné, erre lehet építeni az intézkedések során a különböző fogásokat. Emellett fegyverhasználatra, önuralomra, kitartásra nevel, növeli az állóképességet, fejleszti a tanulók mozgáskultúráját.

– **Milyen hagyománya van a judónak az iskolában?**

– Közel 20 éves hagyománya van a judónak és a bajnokságnak is a szakközépiskolában. Évente 80-90 tanuló közül választjuk ki

azt a közel 35 főt, akik országos versenyre készülhetnek. A lányok körében is népszerű a judo, sok esetben talán még kitar-
tób-
tobbak és agilisabbak, mint a fiúk.

– **Milyen eredmények születtek a bajnokságokon?**

– Büszkéek vagyunk arra, hogy tanulóink a BM tanintézetek közötti versenyeken minden alkalommal dicséretesen helytállnak. Kiemelném Lugosi Zsuzsanna teljesítményét, aki az Országos Tanintézeti Judo Bajnokságot követően a BM Országos Judo Bajnokságon is első helyezést ért el.

– **Mit jelent egy fiatal életében a bajnokság, a versenyzés, a siker?**

– A fiatalok közül nagyon sokan versenyszerűen judóznak. A megyei sporttiszték felfigyelnek a jó teljesítményekre, kiemelik, és a BM országos versenyeken versenyeztetik őket. Ez mindig kihívást jelent iskolánk számára is, hiszen a korábbi években felkészített tanulóinkból lett hivatásos rendőrökkel kell megküzdeniük iskolánk jelenlegi diákjainak.

– **Az iskola 900 ezer forintot nyert a pályázaton. Mi valósult meg ebből a forrásból?**

– Az elnyert támogatás jelentős része a versenyzők csapatszintű, valamint súlycsoportonkénti egyéni jutalmazására, illetve a résztvevők ellátására irányult. Ebből az összegből tudtuk finanszírozni például a versenybizottság tagjainak, a verseny szakmai lebonyolítóinak juttatásait is.

– **Milyen más pályázaton vettek eddig részt?**

– Programjaink megvalósításához folyamatosan keressük a pályázati lehetőségeket, amelyek sok esetben képzési sajátosságaink miatt korlátozottak. Sikeres sportpályázatunk az elmúlt években egy volt: a „Szinva intézményi támogatások” eszközbeszerzésre irányuló támogatása.

– **Mit jelentenek ezek a források?**

– Egy országos szintű versenyre való eljutás, a verseny megszervezése és lebonyolítása mindig nagy kihívást jelent az iskolák számára. Sajnos az elmúlt évben iskolánk nem tudta mindazt a költséget biztosítani, ami az országos bajnokság megrendezéséhez szükséges lett volna. 2012. az első olyan év volt, amikor nem rendeztünk bajnokságot, az idei évi támogatásnak éppen ezért nagyon örültünk.

Bajnokság állami gondozottaknak – ők is tehetségesek!

*Hatodik éve rendezzi meg a debreceni székhelyű Bihari Állami Gondozottak Egyesülete a Hajdú-Bihar megyei lakóotthonokban élő gyerekeknek, volt állami gondozott fiataloknak a Maugli Kupát. Az idén június elején rúgják a bőrt a fiatalok. A tehetséges fiatalok kiválasztását lehetővé tevő területi diáksport versenyek megrendezésének támogatása című pályázat keretében 800 ezer forint támogatásban részesültek. A szervezésről, a bajnokság üzenetéről kérdeztük **Daróczi Ivánt**, az egyesület ügyvivőjét, a Maugli Kupa programfelelőset.*

Tóth András

– Mi az egyesület legfontosabb célja?

– A 2007-ben létrejött egyesületünk a hátrányos helyzetű csoportok, a jelenlegi és volt állami gondozottak társadalmi esélyegyenlőségének elősegítését, személyiségfejlesztésüket, kulturális, sport és szabadidős tevékenységük előmozdítását, a tehetségkutatást és -gondozást tartja szem előtt. Támogatásban részesítjük az ideiglenes, illetve átmeneti nevelésben élő fiatalokat, koordináljuk a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megvalósítását. Kiemelten támogatjuk a roma származású fiatalok felzárkóztatását.

– Hogyan valósulnak meg a szabadidős programok?

– 2009-ben pályáztunk közösségépítő programok szervezésére, így jött létre a Szín-Tér tehetségkutató versenysorozat, amellyel lehetőséget nyújtunk az állami gondoskodásban élő fiataloknak, hogy szélesebb körben is megmutathassák tehetségüket táncban, énekben vagy prózában. A rendezvénysorozatra szintén 800 ezer forint támogatást nyertünk a 2012-2013. tanévben megrendezendő művészeti versenyek támogatása című pályázaton. Tavaly ünnepelte jubileumát a Maugli Kupa, amelynek ötlete még az egyesületünk elődjétől, a Maugli Önszolgálat Klubtól származott. Az akkori kortárs segítőkkal szabadidős programokat, előadásokat szerveztünk a fiataloknak, emellett elindult a futball bajnokság, amely megyei szintű verseny lett. A Bihari Állami Gondozottak Egyesülete, a BAGE immár hatodik éve szervezi meg a körmérkőzéses kupát, amelyhez minden évben kaptunk városi és megyei támogatást. Nem kell fizetnünk a pályahasználatáért a debreceni egyetemnek, ez is óriási segítség. A pályázaton elnyert támogatás 75 százaléka nyereményekre és azok illetékére fog elmenni. Az átadott ajándékutalványokból sportfelszereléseket vásárolhatnak majd a fiatalok. Fontos cél, hogy komoly nyereményeket adjunk a legjobbaknak. Igyekszünk a programokkal kapcsolatos feladatokat „házon belül” megoldani, például az oklevelet és a plakátokat saját magunk készítjük el, a weblapot is mi szerkesztjük, így több pénz jut a díjazásra. Az értékes nyeremények is azt mutatják, van tétje a versenynek, amely az elmúlt évek során presztízszt szerzett a megyében.

– Mit lehet tudni az idei bajnokságról?

– Idén a debreceni javítóintézet fiataljai között is szervezünk egy focibajnokságot, a körmérkőzések május 18-án kezdődtek el. A különböző csoportok nyertesei játszanak a döntő napján, amely június 8-án lesz. Erre a napra meghívjuk vendégként a helyi

rendőrkapitányság focicsapatát, valamint egy női futsal csapatot, velük fog gálameccset játszani a javítóintézet „válogatottja”. A „hagyományos” Maugli Kupa a követő hétvégén lesz.

– Hány fiatalot értek el eddig ezzel a programmal?

– Minden évben közel 120 versenyző kerül a Maugli Bajnokságra, amely az egyetemi pályán zajlik. Az egész rendezvény egy nagy-szabású program, a foci mellett kézműves foglalkozás, ügyességi játékok, aszfalttrajzverseny és nagy főzés is várja a résztvevőket és a szurkolókat. Majálishangulat van ezen az eseményen, amely nyitott bárki számára, ha szurkolni szeretne a csapatoknak.

– Milyen eredmények születtek a korábbi versenyeken?

– Eddig három alkalommal is Komádi és Berettyóújfalu csapata hozta el a vándordíjat, nem csoda, igazán kiugró tehetségek fociznak ott, a helyi sportklub felfigyelt már több játékosra. Tavaly fordulópont következett be, a debreceni Reménysugár Otthon játékosai lettek az elsők.

– Mit jelent a fiataloknak a bajnokság?

– Aki versenyszerűen sportol, az élet más területén is jobban teljesít, kitartóbb lesz a tanulásban. A siker ösztönzi őket, látják hogy van lehetőségük kitörni, van kézzelfogható céljuk. Ezek a fiatalok nagyon sokat készülnek a bajnokságra, mert van tétje, különösen most, hogy tavaly új nyertest köszönthettünk.

Munkával gyógyítunk

Drog, agresszió, bűncselekmények...aki ilyesmibe keveredik, arról a legtöbbben már lemondanak.

De van, aki hisz benne, hogy személyes figyelemmel, bizalommal és munkával át lehet segíteni a kritikus éveken. Ki gondolta volna, hogy a nehézfiúk között igazi tehetségek rejtőznek?

Tóth Tamás a Budapest Főváros Önkormányzatának Béke Gyermekeothona szakmai igazgatóhelyettese vallja, hogy a különleges gyerekeknek különleges gondozás jár. Ha megértjük őket, és bízunk bennük, ők is másképp néznek a világra.

Sződy Judit

– A Béke Gyermekeothon nyitott, mégsem jellemző a szökés, a gyerekek kötődnek, szeretnek itt lenni. Hogy érik el ezt?

– A budai hegyek között, csodálatos környezetben épült az otthon. Igyekszünk olyan körülményeket teremteni, ahol a gyerekek végre hasznosnak érzik magukat, és megtalálják a helyüket a közösségben is. Összesen 82 helyünk van lakóotthonokban. Bócsa közelében is fenntartunk két nyolcfős lakóotthont azoknak a gyerekeknek, akik számára veszélyes lenne a fővárosi környezet drogfüggőségük miatt. Őket átmenetileg ki kell szakitánunk abból a közegből, ahol kísértésbe eshetnek, és megtalálhatják őket a dílerék. A gyerekek Bócsán és Budán

egyenként dolgoznak a ház körül, a műhelyekben, a gazdaságban, ezzel pénzt is keresnek, de nem ez a lényeg. Rengeteget tanulnak munka közben, amire az életben majd szükségük lesz. Sokan közülük 12-14 éves korukra jobbra az iskola mellé jártak. Nem kényszerítjük őket vissza azonnal az iskolapadba, de ahogy a munkaterápia, lovasterápia és egyéni terápia megtette a hatását, újra tanulni kezdenek, ki a saját régi iskolájában, ki az otthoni belső iskolájában.

– Egyik kiemelt tevékenységük a tehetséggondozás. Hogyan valósul ez meg? Hogyan derül fény a gyerekek különleges képességeire?

– Lehetőségeket kínálunk nekik. Munkatársaink – amellet, hogy gyermekfelügyelői, pedagógiai végzettséget is szereztek – eredeti foglalkozásuk szerint sok érdekes dologhoz értenek. Alpinista, favágó, lakatos, állatgondozó, mezőgazda van köztünk, így van szakértő gazdája a gépszerező műhelynek, indíthattunk szikla- és falmászó klubot, lovasterápiát, és a gazdaságunkat is biztonságosan működtethetjük. A gyerekek zenét is tanulhatnak, a színjátszó kör is népszerű, filmklubunk is van. Ezeken a foglalkozásokon bukkannak elő az igazi tehetségek.

– Az állami támogatás a gazdasági válság éveiben egyre csökkent. Az egyik esély a hiányzó pénz pótlására a pályázatírás. Beszélne a sikeres pályázatokról?

– A hegymászó szakköröseink egy nyertes pályázat segítségével tudtak táborba menni, a színjátszósok pedig külföldi fellépésre, ahol nagy sikerrel szerepeltek. Pályázati pénzből építették a gyerekek a kerti házat és a keresztutat, padokkal. Megbecsülik a saját munkájukat, semmit sem tesznek tönkre, ami a kezük alól kerül ki. Nagyon fontos, hogy a műszaki képességfejlesztő műhely működtetéséhez is nyertünk támogatást.

– Hogy működik a műhely?

– A gyerekek 7-14 fős csoportokban dolgoznak a műhelyben vagy a gazdaságban. Szezonális munka esetén pedig ott, ahol szükség van rájuk. A műhelyben kerékpárt, fűnyírót, traktort, autót javítunk. A gyerekek szakértő segítséget kapnak, megtanulnak hegeszteni, lángvágót és flexet használni, kereket cserélni, alapozni. De megtanulnak együttműködni is, nő az állóképességük, beilleszkednek, kötődnek a nevelőkhöz, oktatókhoz, és hasznosnak érzik magukat. Meglepő, de olyasmit is tanulnak, amit mások az iskolapadban ülve sajátítanak el. Tudja, mi mindent lehet egy lapát segítségével megtanítani? Az erő és erőkar összefüggéseit, a fémek tulajdonságait, a gyártási folyamatokat. A megjavított fűnyírót eladjuk, a haszonból pingpongütőt, focilabdát veszünk, vagy kerti sütögetést finanszírozunk, de az is lehet, hogy egy nagy kirándulást. A gyerekek érzik, hogy értéket teremtenek. Talán eddigi életükben soha nem lehettek büszkéek magukra.

amiatt. Amit itt tanulnak, abból később sokat profitálnak. Az öregdiákok találkozóján visszajönnek a régi „békések”, és elmondják, hogy boldogulnak. Nem ritka, hogy az itt tanultak, tapasztaltak alapján helyezkednek el. Volt, aki beleszeretett az állatgondozásba, a lovakba, vagy éppen a szerszámokba, és most önellátó, önfenntartó, mint bárki más. Mi is büszkéek vagyunk rájuk.

Álmélnkcodni és elmélnkcedni

Aki a kémia búvkkörébe képes vonni gimnazista lányokat, az tudhat valamit. Ha a lányok sorra nyerik az országos és nemzetközi versenyeket, akkor egyértelmű, hogy átlag feletti pedagógiai képességgel megáldott tanárunk van. Mégpedig olyan tanár, aki jól megírt pályázatok által pénzt is tud biztosítani a tehetséges tanulók különleges képzésére.

Szódy Judit

Oláh Gábor a **Patrona Hungariae Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium, Diákotthon és AMI** középiskolai kémiatanára, a Tehetségpont vezetője. 2012-ben ő kapta a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács által adományozott A Tehetségek Szolgálatáért Életműdíjat. Húsz éve tanít itt, komoly kihívást jelenthetne számára, hogy a gimnáziumi tagozaton csak lányok tanulnak. Ám hamar kiderült, őket is el tudja varázsolni egy reál tantárgy, ha jól nyúlunk hozzá.

– A jelszavam: álmélnkcodni és elmélnkcedni. Ez a világ tökéletesen van megteremtve! Ahogy egyre jobban megismerjük, egyre többet álmélnkcodunk. Elmélnkcedni kevés. Ha a diákok fejét teletömjük adatokkal, azzal nem érünk sokat. A nagy része kihullik, elvész. De, ha nemcsak olvas róla, hanem látja és csinálja is, akkor meg fogja jegyezni. Ez a tehetséggondozás egyik kulcsa.

– **Hogyan támogatja iskolájuk a tehetséges diákokat?**

– A Patrona sok éve nagy figyelmet fordít a kiemelkedő tehetségek gondozására. 2011 óta az iskola egyben Tehetségpont is. Minden pedagógus tudja, hogy a tehetséggondozást a nulladik percben kell elkezdni. A jó képességű diáknak többet kell mutatnunk a világból, és mélyebbre kell mennünk, akár tudományos, akár sport, akár művészeti tehetségről van szó. Nagyon fontos elérni, hogy a gyerek merjen kérdezni, hogy párbeszéd induljon.

– **Milyen pályázatokon értek el sikereket?**

– 2011 óta Tehetségpont az iskola. Azóta pályáztunk, és így nagyon jó lehetőségeket kaptunk. A legjobb példa a nyári szaktáborok létrehozása, ezek nem lettek volna nyertes pályázatok nélkül. Az én területem a kémiai tehetséggondozás. Természetesen az iskola falai között is roppant élvezetes kísérleteket lehet végezni, de amikor nyáron az Aggteleki Karszt barlangjaiban, védőruhában, derékgig vízben gyűjtünk víz- és kőzetmintát, azt a gyerek soha nem fogja elfelejteni.

– **Idén a Curie szakkör nyert pályázatot. Hogyan képzeljük el egy tizenéves lányokból álló kémiaszakkört? Mivel lehet a lányokat megfogni?**

– Minden lehet érdekes, ami kézzelfogható, ami a valóságról szól. A 2012-es miskolci Diákvegyész Napokra például úgy készültünk, hogy egy akkor feltűnt reklámot elemeztünk. Utánanéztünk, hogy a hirdetésben szereplő sampon valóban eltünteti-e a vízkőfátylat a hajról. Melyik tizenéves lány ne szeretné, hogy csillogjon a haja? Különböző samponok összetételét elemeztük, megtanul-

tuk, hogyan keletkezik a vízkő, és mi tudja oldani. Érdekes kísérletsorozat lett belőle. A kémiaórákon nincs lehetőségünk arra, hogy minden diák kísérletezzon, a Curie szakkörön viszont igen. Ott mindent részletesen megbeszélünk, lehet kérdezni, és talán ez a lényeg. Egyszer egy kollégistánk mesélte, hogy disznót vágta otthon, és pácsót használtak a sonkához. Megkérdezte, hogy működik a pácsó. Akkor félretettük az aznapra tervezett munkát, és erről beszélgettünk, mert ez fontosabb volt.

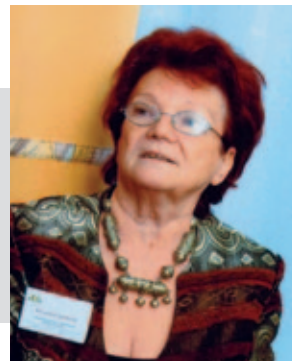

– **Milyen eredményeket értek el a szakkörösökkel?**

– A legfontosabb eredmény számomra, hogy volt olyan időszak, amikor egy ötvenfős évfolyamból harmincan jártak a szakkörre. Első hivatalos eredményünk 1999-ben született, a pécsi Kémikus Diákszimpozionon. A Zsolnay gyár különdíját hoztuk haza. Rendszeresen részt veszünk az Országos Diákvegyész Napokon és a Nemzetközi Kémikus Diákszimpozionon. Az Osztály Kémiatanárok Egyesületének projektversenyén is többször szerepeltünk. A Patrona az egyetlen magyar iskola, amely már két alkalommal elhozta a különdíját. A díjakra nagyon büszkék vagyunk, emellett tudom, hogy a diákok nem csak tudásra tesznek szert egy-egy felkészülési időszakban. Megtanulnak kutatni, szakirodalmat feldolgozni, elsajátítják a szakkifejezéseket, megtanulnak előadni, otthonosan mozognak a konferenciák világában. Az sem utolsó dolog, hogy én is rengeteget tanulok velük. Sokszor nem tudom előre, hogy egy téma kifejtésénél hová fogunk kilyukadni, velük együtt élvezem a rejtélyek megfejtését.

Falra festett tehetséggondozás

Badacsonytomaj lakói és az arra járó turisták előtt is felvillanthatják tehetségüket, kreativitásukat a Szín-Vonal Alapfokú Művészeti Iskola diákjai. Munkájuk eredményét bárki láthatja például a városi strand 90 méter hosszú falazatán. Minderre nem lett volna lehetőségük, ha nincs a Nemzeti Tehetség Program. Baranyai Zoltánné igazgatót a tapasztalatokról kérdeztük.

Szalay Dániel

– **Mióta foglalkoznak tehetséggondozással és miként?**

– A Szín-Vonal Alapfokú Művészeti Iskola 2005 óta 30 település 6 és 18 év közötti fiataljainak alapfokú művészetoktatását biztosítja képző- és iparművészeti ágon a tapolcai és a zirci járásban. Alapítványi fenntartású intézményünk több sikeres tehetséggondozó programot valósított meg az elmúlt években. Fejlesztő munkájának hatását nemcsak az országos tanulmányi versenyeken elért eredményeink tanúsítják, hanem módszertani kiadványaink is (Színvonal a művészetoktatásban – 2011, Színvonal a tehetséggondozásban – 2012). Az iskolánk által működtetett Színvonal Tehetségpont több nemzetközi fórumon is megmutatkozott. Idén májusban egyébként a Gifted Education International című nemzetközi folyóiratban is elismerően szóltak tehetséggondozó munkánkról.

– **Úgy tudjuk, többször is sikerrel vettek részt a Nemzeti Tehetség Programban. Hogyan tudták hasznosítani az így megszerzett forrásokat a tehetséggondozás érdekében?**

– Tavaly például az NTP-AMI-11 pályázat keretében 60 órás programot valósítottunk meg székhelyünkön, Badacsonytomajon, *Tehetségigéretekkel a közvetlen környezetért, annak megóvásáért, gazdagításáért, idegenforgalmáért* címmel. A helyi városgazdálkodással korábban azon tanakodtunk, hogy rendkívül csúnya, lelakott a badacsonyi strand, a kiszolgálóhelyiségek kopottak. A program keretében, alapos felkészülési időszak után arra vállalkoztunk, hogy egy 90 méter hosszú óriási falfelü-

letre látványos idegenforgalmi pannót készítsünk a gyerekekkel, összesen 60 tanulóval. Az alkotómunka ott folyt a strandolók, a város lakossága és az ide látogatók szeme előtt, így mindenkinek megmutathatták a diákjaink a tehetségüket. A felkészítés az iskola falain belül zajlik, de a pannó előtt elhaladva mindenki láthatja, hogy milyen egyszerű dolgokra képes egy tanuló. Egyhetes program volt, mire elkészült a hatalmas méretű pannó. A gyerekek minden nap közvetlenül kaphattak visszajelzést, tetszésnyilvánítást azzal kapcsolatban, hogy hogyan dolgoznak. Nagyon érdekes felajánlások is megfogalmazódtak egyébként, például a munkájukért cserébe ingyen használhatják a vízibikliket, de volt, aki csokit vitt nekik. Lelkesen gratuláltak nekik az arra járó külföldiek is. Sokkal sikeresebb volt így a képzés, mintha az iskolában gyakoroltunk volna, ráadásul az említett fal azóta is áll, öregbíti az iskola diákjainak hírnevét, tényleg gyönyörű szép munka lett.

A kezdeményezésünk olyannyira sikeres volt, hogy ezen felbuzdulva idén is hasonló fába vágtuk a fejszénket: az NTP-AMI-12 azonosítójú, *Nagy méretű pannó festésével idegenforgalmi kalauz készítése a Művészetek Völgyében* címet viselő pályázatunk keretében a Művészetek Völgyének településeiről (Kapolcs, Pula, Vigántpetend, Monostorapáti, Taliándörögd, Nagyvázsöny, Öcs) készítsünk egy hatalmas méretű körpannót, olyasmint, mint amilyen a híres Feszty-körkép is. Ez nemcsak hogy kalauzként szolgál az ide érkezőknek, de mindenki találkozhat a tehetséges diákok munkájának eredményével, és szép kiállítási anyag is. A tehetséggondozáshoz hozzátartozik az is, hogy amikor a gyerekek közvetlenül érzik a munkájuk hasznát, akkor egészen másképp dolgoznak, és sokkal eredményesebb is a tevékenységük.

Ezenkívül nemcsak résztvevői, hanem szervezői is vagyunk országos tanulmányi versenyeknek, és ehhez is megpróbálunk forrást szerezni. Egy tavalyi pályázatunk, a *Szemet gyönyörködtető szemét* lényege az volt, hogy hulladékanyagból kellett kifutón hordható, nagyon szép ruhát és ehhez való öltözköztetőt, például kalapot tervezni és készíteni. Az ország szinte minden pontjáról jöttek a 10 és 22 év közötti fiatalok. A tanulók kreativitását kívántuk ezzel előhozni, ráadásul nagyon sokat tudtak egymástól is tanulni, hiszen megismerték a társaik munkáját is a bemutatkozáskor. Ennek folytatásaként idén cipőt is készítenek a fiatalok, de ezt összekapcsoltuk képzőművészeti projekttel is, hiszen a cipőnek van doboza is, és a dobozban egy életteret kell felépíteni. Ez a pályázat NTP-MV-12 kódszám alatt készült, és a *Tárgytervező és kivitelező verseny az alkotói képességek előhívása érdekében* címet viselte.

Sikerrel vettünk részt az NTP-MH-12P pályázaton is, melyen *Térriz-vizuális tehetséggondozó munka szakmai színvonalának eme-*

lése mentori hálózattal címmel indultunk. Érdeemes megemlíteni a TÁMOP-os pályázatokat is, például a Tehetséghidak programot, melynek keretében az intézményünkben a kisebb diákok mellé középiskolás vagy végzett középiskolásokat helyezünk el mentorként és velük úgynevezett Gazdagító program párokat valósítunk meg. Ennek során textiles szakirányú elméleti felkészítést végeztünk májusban, amit egy intenzív, egyhetes bentlakásos rész követ, amikor is nemcsak a tanárok adják át tapasztalataikat a diákoknak, hanem a középiskolások is, vagyis dupla segítséggel történik az ő tehetséggondozásuk.

– **Nagyon izgalmas kezdeményezésekről van szó. A Nemzeti Tehetség Program nélkül nem is tudták volna megvalósítani ezeket?**

– Meg kell vallanom, hogy ha nem lennének ezek a pályázatok, akkor nem igazán tudnánk a tehetséggondozást ilyen szinten művelni. Természetesen ezenkívül is foglalkoznak a kollégáink tehetséggondozással, ennek is köszönhető, hogy ha van egy országos tanulmányi verseny, akkor biztosan a díjak jelentős ré-

szét elhozzuk, de azok a pluszok, amiket ezek a pályázatok tesznek lehetővé, hogy intenzív nyári programokat is hozzá tudunk tenni az éves folyamatos felkészítésekhez, rendkívül fontosak, hiszen a tanulók motiváltabbak lesznek, és hasznosan tölthetik el a szabadidejüket.

A feladatmegoldás intellektuális öröme

Az első, matematikai tehetségeknek szóló lapot 120 éve alapította Arany Dániel. Ez a médium volt a KöMaL őse, mely ma is küldetésének vallja a matematikai, fizikai, és több mint tíz éve az informatikai tehetséggondozást.

Szödy Judit

A mai napig emlékszem azokra a pillanatokra, amikor megkaptuk a tantárgyi versenyek feladatainak jó megoldását, és izgatottan bogarásztuk a saját feladatainkat. Két évtized múlva a fiam jöttek a hírral, hogy belevágtak, és mennyire lázba hozta az osztályt a versengés. Nem lett egyikük sem matematikus, de biztos vagyok benne, hogy sokat jelentett nekik a versenyekben rejlő kihívás. A *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* kiadó igazgatójával, **Kulcsár Cecíliával** beszélgettünk.

– **Egy több mint száz éves múlttal rendelkező médium hagyományainak folytatása komoly feladat lehet, hiszen a tudomány hihetetlen sebességgel halad előre.**

– A tudomány halad, de szerencsére a diákok és a tanárok ugyanolyan kíváncsiak, lelkesek, mint a XIX. század végén, és épp annyira szeretik ezt a fajta megmérettetést. A tartalom természetesen változik, hiszen a matematika mellé először a fizika, majd az informatika is csatlakozott. Abban a különös helyzetben vagyunk, hogy a tudományos élet minden szintű résztvevőjével szoros kapcsolatban vagyunk, az általános iskolás diákoktól az egyetemistákig, a PhD tanulmányokat folytató hallgatókig, egészen az egyetemi tanárokig.

– **Nem kérdés, hogy a kiadvány célja kezdettől a tehetséggondozás volt. Csak a kiemelkedően tehetséges gyerekeknek lehetnek esélyeik a pontversenyeken?**

– Különböző nehézségi fokú feladataink, versenyek éppen azt a célt szolgálják, hogy ne csak a legjobbak vehessenek rész

a munkában; a közepes, vagy gyengébb képességű tanulókat is rendszeres munkára tudjuk sarkallni, nekik is sikerélményt tudunk adni. De nemcsak a pontversenyeken, hanem a nyári KöMaL táborokon és ankétokon is találkozhatnak a terület iránt érdeklődő diákok. A legígéretesebb tanulók és kutató tanárok ösztöndíjával is segítjük a tehetséggondozást.

– **Ma már nincsenek hagyományos értelemben vett mecénások. Hogyan teremtik meg a tehetséggondozás anyagi alapjait?**

– 1997-ben megalakult a MATFUND Középiskolai Matematikai és Fizikai Alapítvány, melynek vállalása a Lapok, ezeken keresztül a pontversenyek és a tehetséggondozás anyagi hátterének biztosítása. A KöMaL által bonyolított 19féle, különböző nehézségi szintű pontversenyek már nem bonyolíthatók le alapítványi támogatások és pályázatok nélkül.

– **Milyen pályázatokat nyertek az utóbbi években?**

– A tanulmányi és tehetséggondozó versenyek támogatására kiírt pályázatokon a matematika, a fizika és az informatika pontverseny is sikeresen szokott részt venni, így tudjuk biztosítani a feladatok kidolgozásával, az adminisztrációval, a feladatok javításával kapcsolatos költségek egy részének fedezetét. A KöMaL témái közé 2001-ben ismét bekerült az informatika is, ez is több mint egy évtizedes múltra tekinthet vissza. Különösen fontosak tartjuk a területet, hiszen ma már sem a tudományos élet, sem a mindennapok nem képzelhetők el tehetséges informatikusok nélkül.

Matematikatehetségek Bonyhádon: mentorhálózat segíti a munkát

Közel 40 éves múltra tekint vissza a matematikában kiemelkedő tehetségek gondozása a bonyhádi **Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban**. Az idei évben A tehetséggondozó munka szakmai színvonalának fejlesztését szolgáló mentori hálózat kiépítésének támogatása elnevezésű pályázaton nyertek 890 ezer forintot, ezt az összeget mentori tevékenységre, a tanulók kiscsoportos felkészítésére és regionális tehetséggondozásra fordítják.

Dr. Katz Sándor matematika szakos tanárral, a program vezetőjével beszélgettünk.

Tóth András

– Hogyan kezdődött a tehetségműhely elindítása az iskolában?

– A '70-es évek óta voltak fizika tagozatos osztályok, amelyek a matematika tehetséggondozási tevékenység alapját képezték. Azóta ez az egész régióra kiterjedő tehetséggondozó rendszerrel teljesedett ki. Az elmúlt közel 40 év alatt 80-nál több esetben végzett tanítványunk valamelyik országos vagy nemzetközi matematikaversenyen az első tíz között.

– Mi a program lényege?

– A helyi lehetőségekhez igazodó kereteket alakítottunk ki, és azokat sokirányú szakmai fejlesztőmunkával tettük eredményessé. Ennek a tevékenységnek az egyik eleme az egyéni, illetve kiscsoportos tehetségfejlesztő Csillag Program, amely kilenc éve indult el, azóta mintegy 30 tanuló vett részt benne. Iskolánk tanulói sokféle versenyen, megmérettetésen találkoznak nagyvárosi elitgimnáziumok magas, heti 6-8 óraszámú csoportjaiba járó tanulókkal, nálunk viszont ennél jóval alacsonyabbak az óraszámok a matematikaoktatásban. Ez tanulóink többségének elegendő is ahhoz, hogy bejussanak a matematikaigényes műszaki vagy gazdasági szakokra, és ott jól szerepeljenek. Ahhoz viszont, hogy például a Nemzetközi Magyar Matematika Versenyen a mi tanulóink se legyenek hátrányban a fentebb említett diákokkal szemben, a meglévő órászámainknál többre van szükség.

Beiskolázási tapasztalataink szerint évfolyamonként csupán 2-5 fő számára lenne kedvező a magas óraszámú speciális osztály, ezért nem mindenkinek növeltük az órászámát, hanem a néhány kiemelkedő tehetségű gyerek számára dolgoztunk ki speciális tehetségfejlesztő formát. Ebben azok a 11-12. osztályos tanulók vesznek részt, akik 7-10. osztályig bizonyították tehetségüket. Ezek a gyerekek már az előző tanév végén keresnek maguknak egy mentort, aki vállalja a velük való foglalkozást. Úgy készül az órarend, hogy amikor az osztálynak az adott tárgyból van órája, akkor a mentor szabad, és így délelőtti, rendszeres órarend szerint dolgozik két-három, néha egy tanulóval, egyéni fejlesztési módszerekkel. Ez a tehetségfejlesztési rendszer tanártól és diaktól igen intenzív munkát követel, de nagyon hatékony.

A pályázat keretében vállaltam, hogy a már összeállított anyagokat jól használható formában összegyűjtöm, dokumentálom, és

ezt a régió iskoláival megismertetem. Ez nemcsak feladatokat, megoldási módszereket, elolvasásra ajánlott cikkeket jelent, hanem módszertani tapasztalatokat, javaslatok kifejtését, továbbfejlesztési irányok javaslatát is.

– Milyen eredményeket értek el eddig?

– Szinte mindenki eljutott az OKTV döntőig, de például 2009-ben a 2. és 4. helyezett is a Csillag Program résztvevője volt. Ebben az évben pedig **Bősze Zsuzsanna** a Nemzetközi Magyar Matematika Versenyen I. díjas, a Luxemburgban rendezett Nemzetközi Lányolimpián pedig bronzérmes lett.

Viszonylag új elem tehetséggondozásunkban a Kutató Diákok mozgalmában való részvétel. 2009-ben és a következő két évben is a TUDOK országos konferencián első díjas lett két-két tanítványunk számelméleti kutatásaival. 2012-ben pedig ketten az ISES nemzetközi Innovációs Olimpián 4. díjat kaptak.

– Az ön fia is a Bonyhádról indult kiemelkedő tehetségek között szerepel.

– Matematikai és természettudományos területen több volt diákunk is kiemelkedő tudományos eredményeket ért el. Két évvel ezelőtt a miniszterelnök meghívta egy tanácskozásra a 10 leg-eredményesebb hazai fiatal kutatót, akkor ebben a csoportban két volt bonyhádi gimnazista is szerepelt: az egyik Nusser Zoltán agykutató, a másik a fiam, ifjabb Katz Sándor fizikus. Azt hiszem, ez a tény jól példázza, hogy gimnáziumunk valóban tehetséggondozó iskola.

Tehetséggondozás Romániában

Modern Nyilas Misi

A kolozsvári székhelyű Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesületről Péntek János akadémikust, az Egyesület elnökét kérdeztük.

– **Országukban milyen lehetőségei vannak a tehetséggondozásnak?**

– A román oktatási törvény 57. cikkelye a tehetséggondozást is előírja. Ezt részben az iskoláknak kellene ellátniuk, részben az ún. *tehetségközpontoknak* (centre de excelență). Sajnálatos módon éppen a dominánsan magyarok által lakott megyékben nem történt kezdeményezés ilyen központok létrehozására. Elitképzés van, ennek köszönhetően a romániai diákok is sikeresen szerepelnek nemzetközi versenyeken, őket az oktatási hatóság is támogatja, a legeredményesebb tanulókat és felkészítő tanáraitól néhol helyi szinten is jutalmazza (ilyen programja van például a székeludvarhelyi Rotary Clubnak). De nincs szervezeten, pályázati vagy más keretben működő tehetséggondozás. A pénztelenség és az oktatásnak a nemzetközi mérések által is jelzett gyenge színvonala miatt nagyon sok az oktatásból kimaradó, elkallódó tehetség. Mindez fokozottabban sújtja azokat, akik magyar nyelven tanulnak.

– **Bemutatná pár szóban az intézményüket? Mikor jöttek létre? Mióta foglalkoznak tehetséggondozással?**

– Tehetségtámogató programunk tíz évvel ezelőtt, 2003-ban indult, kezdeményezői ketten voltunk É. Kiss Katalin budapesti nyelvészprofesszorral. A célunk az volt, hogy minél több, többszörösen hátrányos helyzetű, magyar nyelven tanuló, tehetséges diáknak legyen esélye arra, hogy legalább az érettségig folytathassa tanulmányait. Kolozsváron az első évben a program adminisztrálását az Iskolaalapítvány végezte Somai József irányításával. Budapesten kezdetben É. Kiss Katalin közvetítésével a Baptista Szeretetszolgálat karolta föl programunkat. 2004-ben a Nyilas Misi Tehetségtámogató Egyesület megalakulásával a program intézményesült. Az Egyesület 2008 óta Magyarországon is bejegyzett alapítvány (www.nyilasmisi.ro).

– **Hogyan, milyen szervezeti keretek között zajlik az Önök egyesületében a tehetséggondozás?**

– Tehetséggondozásunk körültekintő kiválasztást, ösztöndíjas támogatást és folyamatos kapcsolattartást, esetenként külön képzést jelent. A havi ösztöndíj (10, emelt változatában 15 ezer Ft) 90%-a magánszemélyektől származik. A működés átláthatóságát, ellenőrizhetőségét az biztosítja, hogy a támogatók tudják, kit támogatnak, ismerik a tanuló elérhetőségeit, személyesen is kapcsolatba léphetnek vele. Évenként meghirdetett pályázatunk révén lehet elérni, hogy valaki támogatottá váljék. A pályázatokat az Egyesület ösztöndíj-bizottsága bírálja el a támogatások számától függően, az értékelésben egyenlő

arányban veszi figyelembe a tehetséget, illetve a rászorultságot. Az elnyert pályázat alapján az Egyesület a pályázó szülővel szerződést köt, ebben a szülők vállalják, hogy az ösztöndíj teljes összegét a gyermek tanulására fordítják. A támogatási program alapja tehát az egyéni támogatók nagy száma a világ nagyon sok országából, legtöbbször Magyarországról, az akadémiai szférából. Az elmúlt évtizedben egyesületünk több mint 340 millió forintot juttatott el 974 tanulóknak. Évi átlagban 350 ösztöndíjat folyósítottunk, évenkénti 600 támogató segítségével. Eddig 450 támogatottunk érettségizett sikeresen, nagyrésztük egyetemen folytatja tanulmányait.

Az Alapprogramhoz csatlakozik a **Barátság Program**, amelyhez azok a diákok tartoznak, akik korábban részesültek az Alapprogram ösztöndíjában, és támogatóik az érettségit és sikeres egyetemi felvételt követően is ragaszkodnak a támogatás folytatásához. Jelenleg 104 ilyen támogatottunk van.

– **Ápolnak-e kapcsolatot más tehetséggondozó intézettel határon belül, illetve kívül?**

– 2009-től csatlakoztunk a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács Tehetségpont-hálózatához. Ennek keretében tehetségfejlesztést célzó műhelytevékenységekkel, személyiségfejlesztő táborokkal, pedagógusképzésekkel bővítettük tevékenységünket. Az illetékes Akkreditációs Bizottság döntése alapján Egyesületünk Akkreditált Kiváló Tehetségpont. 2010-ben kezdeményezői voltunk az Erdélyi Tehetségsegítő Tanács létrehozásának, folyamatosan kapcsolatban állunk a most már több mint 30 erdélyi Tehetségponttal.

A 2010-2011-es és a 2011-2012-es évben Egyesületünket megbízták a Kárpát-medencei Ady Endre Ösztöndíj erdélyi programjának megszervezésével és lebonyolításával, közvetlen megbízónk 2010-2011-ben az Oktatásért Közalapítvány, 2011-2012-ben az Emberi Erőforrások Minisztériuma volt. Ez az ösztöndíj jellegében és a támogatás volumenében megegyezett egyesületünk alapprogramjával.

– **Melyek az aktuális pályázatok?**

– Alapprogramunk és a Barátság Program működése folyamatos, most fejezzük be a 10. támogatási évet, május 24-én a jubileum alkalmából mutatkozunk be a Magyar Tudományos Akadémián szervezett Tehetségnapon. A következő tanévre várhatóan júniusban hirdetjük meg soron következő pályázatunkat. Közben éppen most lebonyolítói vagyunk azoknak a pályázatoknak, amelyeket az Erdélyi Tehetségsegítő Tanács részére írt ki az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából.

Tehetséggondozás Szerbiában – Vajdaságban

De Negri Ibolya, a VATT elnöke

A szerbiai hatályos közoktatási törvény a tehetséggondozást ezidáig még nem iktatta be a kerettantervbe. A törvényi keret ugyanakkor lehetőséget ad a speciális iskolák létrehozására, így alakult meg Belgrádban a '70-es években nyelvi, illetve matematikai gimnázium a '80-as években, de a legrégebbi gimnáziumunkban, a Karlócai Gimnáziumban is a '90-es évek elejétől speciális nyelvi program szerint folyik az oktatás. A '70-es években alakult Čuprián (Közép-Szerbia) a vonós hangszerekre szakosodott Zeneiskola.

Magyar nyelvű tehetséggondozás a Vajdaságban 2003 óta folyik intézményesített rendszerben. A magyar állam célirányos segítségnyújtásának köszönhetően megalakult Zentán a Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium, mely a természettudományi-matematikai szakirányon foglalkozik tehetséggondozással, valamint Szabadkán a Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnázium, mely nyelvi és sport gimnázium.

Napjainkban a Vajdaságban a tehetséggondozás térhódításában nagy szerepet vállalnak a civil szervezetek, oktatási intézmények, melyek Tehetségpontokként működnek, regisztráltak a Magyar Génius Hálózatba, bekapcsolódva így a Kárpát-medencei tehetséggondozó mozgalomba. A Vajdaságban jelenleg 19 Tehetségpont működik, melyek főleg a közoktatásban folytatnak tehetséggondozó munkát. A szakterületek sokrétűek: természet- és társadalomtudomány, zene- és képzőművészet, sport- és táncművészet. Szakkörök, műhelymunkák, táborok keretén belül folyik a munka, és a tapasztalat azt mutatja, hogy azok

a diákok, akikkel foglalkoznak, folyamatos fejlődést mutatnak, és kiemelkedő eredményeket érnek el a versenyeken. A Vajdasági Tehetségsegítő Tanács 2010-ben alakult az azal a céllal, hogy hálózatot építsen ki a Tehetségpontok között, az együttműködést szorgalmazza és koordinálja a tevékenység kiterjesztése és elmélyítése érdekében. Abból az alapgondolatból kiindulva, hogy minden gyerek tehetséges valamiben, igyekszünk az innovációt és a kreativitást ösztönözni és elterjeszteni a magasabb versenyképesség érdekében. A vajdasági magyar diákok körében különösen fontos az önbizalom építése, a továbbtanulás motiválása, hiszen a statisztikai kimutatások alapján a magyar diákok százalékarányban kevesebben iratkoznak egyetemre, mint az állam nyelvén tanuló diákok, ezért nagyobb figyelemmel kell foglalkoznunk a jelen generációjával. Fontos, hogy kialakítsuk bennük azt az igényt, szükségességet, hogy tovább tanuljanak, hogy kitörjenek a mindennapok szürkeségéből. Jelmondatunk: „A kisebbség esélye a minőség”.

Elsődleges célunk a Tanácsban az volt, hogy bemutassuk Vajdaság jelenlegi tehetségeit, így 2013. március 8-án tartottuk meg az 1. Vajdasági Tehetségnapot, melyen megneveztük és díjaztuk a legjobb diákokat, egyetemi hallgatókat, akik a legjobb eredményeket tudták felmutatni, illetve különös adottsággal, tehetséggel rendelkeznek. Példaképpül állítva a mai fiatalok elé, két nagyköveti címet is adományoztunk, két közéleti megbecsült személynek.

A Vajdasági Tehetségsegítő Tanács a hatékony munka érdekében igyekszik más szervezetekkel, intézményekkel felvenni a kapcsolatot Magyarországon, illetve más határon kívüli szervezettel. Nagyon nagy szakmai segítséget, elméleti és gyakorlati képzést nyújtanak a Magyarországon működő tehetséggondozó szervezetek, intézmények. Példaként megemlíteném a sakk képességfejlesztési programot, melyet igyekszünk térségünkben is meghonosítani.

A Tanács társszervezésében Tehetségnapokra kerül sor a Tehetségpontokban, tematikus versenyek, vetélkedők szervezése, pedagógusképzések és tanulmányutak zajlanak. Szeretnénk a tehetséggondozást az iskoláskor előtti intézményekben is beindítani, hiszen fontos, hogy a gyerekeknél minél előbb felismerjük a képességeket.

A tehetségprogramok nagy részét támogatások útján tudjuk megvalósítani, pályázni az Önkormányzatnál, Tartományi Oktatási Titkárságnál tudunk, valamint igyekszünk társadalmi, gazdasági és magánvállalkozói szervezeteket is megszólítani.

Tehetségpontok is segítik a kárpátaljai fiatalokat

Általános iskolától az egyetemig igyekeznek támogatni a kárpátaljai magyar tehetséges gyermekeket és fiatalokat, akik minden rendezvényből kimaradtak, amíg azok nyelve orosz, illetve ukrán volt.

A Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnöke, Orosz Ildikó szerint ahhoz, hogy határainkon túl felzárkózhassanak, szükség van magyarországi anyagi és szellemi támogatásra, koordinálásra.

Mizsei Bernadett

Hogyan zajlik Kárpátalján a tehetséggondozás?

– Ukrajnában a tehetséggondozásnak a szovjet rendszerben is voltak bizonyos hagyományai. Viszont minden ukrán, illetve korábban orosz nyelven zajlott. Ezekből a rendezvényekből így a magyar gyermekek kimaradtak, ezért sok esetben önálló tehetséggondozási programot dolgozott ki a magyar közösség. Ennek az egyik első lépése volt a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség által, 1991-ben történt megalakulása óta a szaktárgyi vetélkedők szervezése. Később, folytatásként különböző magyarországi pályázatok segítségével létrehoztunk nyári tehetséggondozó táborokat: egyebek mellett hagyományőrző, népzenei, kézműves, matematika, illetve természetismereti tábor. Minden tábornak az volt az alapja, hogy illeszkedjünk az anyaországi versenykiírásokhoz, és igyekeztünk Magyarországra is elvinni a gyerekeket, hogy ott is megmérettessenek. Ezzel párhuzamosan a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a főiskolai tudományos diákkonferenciák megszervezésével járult hozzá a fiatalok tehetséggondozásához.

Mikor egységesült Kárpátalján a tehetséggondozás?

– 2009-2010 táján gondoltunk arra először, hogy ezeket a különböző szintű kezdeményezéseket rendszerbe kellene foglalni, vagyis létre kellene hozni egy tehetséggondozó rendszert. A KMPSZ és a KMFT közösen létrehozta a *Géniusz Jótékonysági Alapítványt*, ami a korábban kialakított rendszereket összefogta, és új programokkal egészítette ki: például Kárpátalja-szerte kistérségenként létrehozott Tehetségpontokat. Ezekben hétvégenként egyelőre tehetségkutatás zajlik, mégpedig úgy, hogy a különböző szakterületek foglalkozásokat szerveznek, amelyekkel felkeltik a gyermekek érdeklődését. Fél éven keresztül, minden hétvégén érdeklődési köröknek megfelelően ezekben a pontokban egymással is találkoznak, és számos érdekes témát megvitatnak. A következő fél évben ezek a gyerekek bekapcsolódnak az egyébként már rendszerbe szedett, Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség által szervezett tantárgyi vetélkedőkbe. A múlt évben több mint kétezer gyermek vett részt a vetélkedőkön. A legügyesebb gyerekek az Erzsébet-program részeként jutalomüdülésként magyarországi táborokban vehetnek részt.

– Mentorok is állnak a tehetségek mellett?

– Igen, a legtehetségesebb gyerekekhez igyekszünk olyan mentorokat találni, akik közvetlen kapcsolattal, kis csoportokban fejlesztik a gyerekek szakterületnek megfelelő tudását. Ebbe a mentorprogramba igyekszünk bekapcsolni azokat a tehetséges egyetemi végzősöket, doktoranduszhallgatókat, akik korábban részt vettek a versenyeken, táborokban. Így áll össze a rendszer. Emellett még a fiatal kutatók számára konferenciákat szervezünk, amelyekről a Géniusz Alapítvány segítségével eljuthatnak a magyarországi TDK-ra. Lehetőséget biztosítunk arra is, hogy megjelenjenek a legjobb munkák. Nyaranta színjátzó, olvasó, alkotó tábor szervezünk. A Tehetségpontok tanárait pedig továbbképezzük.

– Hány éves kortól lehet elkezdni a tehetséggondozást?

– Általában a 9-10 éves korostól vonjuk be a gyerekeket a programokba. A tudományterületeket lassan lefedjük, így a művészetek felé szeretnénk még jobban nyitni. Ami még fontos lenne, az a sportvetélkedők létrehozása, erre már pályáztunk is.

– Milyen más tehetséggondozó intézetekkel állnak kapcsolatban?

– Magyarországon azokkal az országos szintű szakmai vetélkedőszerzőkkel vagyunk kapcsolatban, ahova eljuthatunk, akik közel vannak a határhoz. Intézményes kapcsolatunk van a Nemzeti Tehetségtanáccsal, amelynek tagjai a mi delegáltjaink is.

– Összehasonlítva a magyarországi és a kárpátaljai tehetséggondozást, milyen nehézségeik vannak határon túli helyzetükből adódóan?

– Mi nem kapunk ukrán állami támogatást, ami azt jelenti, hogy amennyiben a magyarországi különböző intézmények, alapítványok vagy a nemzeti tehetségprogram nem karolja fel programjainkat, egy határon túl nem tudnak működni, hiszen bizonyos programok elképzelhetetlenek anyagi támogatás nélkül. Ahhoz, hogy felzárkózzunk és fejlesszünk, mindenképpen szükség van Magyarországi anyagi és szellemi koordinálására, támogatására.

Teljesítmények nyomában

*A középiskolai ballagás legizgalmasabb része, amikor az igazgató gratulál a kiemelkedő tanulónak, a tanulmányi versenyek győzteseinek. Ám a szavai elszállnak a felengedett léggömbökkel. Ki emlékszik a múlt sikereire? Szerencsére van, aki nem engedi, hogy feledésbe merüljenek. Az oktatáskutató: **Neuwirth Gábor**, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) senior munkatársa.*

Szódy Judit

Ha egy tehetséges diákra nem figyelünk, és nem segítjük abban, hogy a legjobbat hozza ki magából, az nemcsak a diák, hanem a társadalom vesztesége is. Nagyon jól tudja ezt Neuwirth Gábor, aki maga is nehéz körülmények közül érkezett, de tehetsége és gimnáziumi környezete hozzásegítette, hogy az országos matematikaverseny egyik győztese lehessen, így felvételt nyerhetett a Műszaki Egyetemre, ahol azután oktató maradt; éppen 100 félévet dolgozott.

Fotó: Nagy Gábor

A hetvenes évek elejétől foglalkozik a tehetségek támogatásával, a SZET (Szakmunkások Előkészítő Tanfolyama) műszaki területét vezette. A SZET segítségével az üzemekben dolgozó tehetséges szakmunkások felkészülhettek az egyetemi felvételre, és akik sikerrel vették az akadályokat, bekerültek az egyetemre, majd diplomás szakemberként folytathatták munkájukat. Neuwirth Gábor javaslatára hozták létre 1972-ben a FEB-et (Felvételi Előkészítő Biztosság), mely a hátrányos helyzetű fiatalok ingyenes felkészülését tette lehetővé. Egyetemi, főiskolai hallgatók tanították a felvételi előtt álló középiskolásokat. Ma már sajnos csak bizonyos egyetemeken folytathatják az ingyenes felkészítést (ilyen például a Közgazdaságtudományi Egyetemen a Studium Generale). Neuwirth Gábor a Felsőoktatási Felvételi Iroda vezetőjeként ebben az időben kezdte el a diákok és az iskolák eredményességére vonatkozó adatokat gyűjteni.

– **Annak idején mi volt a haszna az adatgyűjtésnek?**

– Az OFI minden évben kiadott egy kötetet, amely az összes iskola tanulójának felvételi adatait ismertette. Később sorba állí-

tottam az iskolákat felvételi eredmények szerint. Ez persze már nagy érdeklődést váltott ki: az iskolák, az oktatást irányító szervek és az iskolaválasztás előtt álló gyerekek szülei is fontosnak tartották az eredményeket.

– **Jelenleg milyen eredményeket gyűjt?**

– A legfontosabb talán, hogy az OKTV-k (Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyek) összes adata megvan, 26 évre visszamenőleg. A gyerekek neve, helyezése, a felkészítő tanárok neve, az iskola. Ugyanígy gyűjtöm az OSZTV (Országos Szakmai Tanulmányi Verseny) eredményeket is, amelyek szakközépiskolás és szakiskolász diákok sikereiről számolnak be. De a diákolimpiák, a nemzetközi tanulmányi versenyek és egyéb szakmai versenyek adatait is rendszerezem. Ez szenvedélyemmé vált, tehát nyugdíjasként is folytattam az adatgyűjtést, csak most már mindent „társadalmi munkában” csinálók.

– **Mi a célja az adatokkal?**

– Ez a munka elsősorban főhajtás a tehetségek előtt. Az eredmény előtt. Az eredményt a diák, a tanár, az iskola és sok esetben a szülő együtt érte el. Természetesen ezen túl gyakorlati haszna is van – főleg, ha az utolsó évekre vonatkozó adatokat nézzük. Pontos rangsort lehet fölállítani az iskolák között. Ez motiválhatja a tanárokat, a szülőket segítheti a döntésben, és az oktatást irányító szervek is élhetnek vele. Azt persze hozzá kell tennem, hogy az első és a huszadik helyezett között nincs hatalmas különbség egy OKTV-n például. Ahogy bizonyos sportteljesítmények esetén sem. Az olimpiai huszadik helyezett is magasan kiemelkedik az átlagból.

Nem ritka, hogy szülők keresnek meg azzal, hogy segítsék nekik dönteni, hová felvételizzen a gyerekük. Én mindig elmondom, hogy az adatok megadásán kívül nem tudok, és nem is akarok többet tenni. Lehet, hogy az élbolyba tartozó iskola, amit én nagyon remeknek tartok, egy adott gyereknek túl erős, vagy éppen az a közeg nem megfelelő számára. Nem beszélem rá a szülőket sem az egyik, sem a másik iskolára, nehogy miattam legyen a gyerekük túlterhelt, vagy miattam szorongja magát betegre. A szülő ismeri a gyerekét, jó esetben valóban a gyerek, és nem a saját álmai lebegnek a szeme előtt az iskolaválasztásnál. Sőt, szerintem valójában a gyereknek kell iskolát választania. Ami pedig soha nem derül ki egyetlen táblázatból sem, az az iskola hangulata, légköre, hagyományai, szemlélete. Ehhez ott kell lenni, meg kell ismerni, vagy kikérdezni valakit, aki oda járt.

– **Milyen módszerekkel dolgozik?**

– Egykor, az OFI munkatársaként az intézet számítógépes adatbázisából gyűjtöttem az adatokat, ma pedig már az internet segít-

ségével. A számítógépes adatkezelés leegyszerűsíti a dolgomat, az Excel táblázatkezelő segítségével sokféle sorrendet fel tudok állítani, sokféle szempontból. Az adatok keresése sem okoz problémát. A legfontosabbnak most azt a 19 táblázatot tekintem, mely tantárgyak szerint, ábécésorrendben veszi sorra az OKTV tantárgyait az angoltól a történelemig. Az első kettő már megjelenik, a többi, úgy tudom, az OFI honlapján lesz elérhető.

– Hogyan értelmezzük ezeket a táblázatokat?

– Fontos tudni, hogy csak a legkiválóbbakról szól. Ezeken a tehetséges gyerekeken kívül még nagyon sok jó képességű diák van. Aztán fontos az is, hogy megvizsgáljuk egy iskola fejlődését. Ha mind a huszonhat évet nézzük, akkor az derül ki, összesen hányszor szerepeltek kiemelkedően az adott iskola diákjai negyed évszázad alatt. Ha az utolsó négy-öt évet nézzük, azt tudjuk meg, hol tart az iskola most.

– Ezt a saját példám is igazolja, hiszen az a gimnázium, ahová én jártam, akkor nem volt a jók között, viszont kiemelkedő tanáregyenységek tanítottak minket. Most a legjobbak között van, éppen az ezeknek a pedagógusoknak köszönhető reformok miatt.

– Sok minden változik néhány év alatt is. Ebből fakad néhány hiba is az adatok között. Előfordul, hogy egy tanár sok sikeres gyereket készített fel, csak éppen néhány évig a lánynevével, utána pedig a férjezett nevével szerepel a nyilvántartásban. Van olyan diák, aki időközben iskolát váltott: az egyik díjat az egyik, a másik díjat pedig egy másik iskola színeiben nyerte. Az összesített értékelésnél két külön diáknak tekinti a program, és mi sem lehetünk benne biztosak, hogy nem két egyforma

nevű tanulóról van-e szó. Ám ezek a hibák az adatoknak csak töredékét érintik.

– Jelenleg min dolgozik?

– A tervek szerint hamarosan megjelenik a 2012-es adatokra támaszkodó *A középiskolai munka néhány mutatója* című kiadvány, melyet minden évben az OFI ad ki. Ez nem csak a versenyeredményekről szól, sokkal több annál. Az iskola vezetői és diákjai kérdőíveket töltenek ki, így megtudunk néhány szociokulturális adatot: pl. milyen arányú a szülők között a munkanélküliség; a szülők hány évig jártak iskolába stb. Így meg tudunk állapítani egy „elvárt eredményt”, amit összehasonlíthatunk az intézmény valódi teljesítményével.

„...szerintem valójában a gyerekek kell iskolát választania. Ami pedig soha nem derül ki egyetlen táblázatból sem, az az iskola hangulata, légköre, hagyományai, szemlélete.”

– Olvastam egy cikket, melyben az ön adataira támaszkodva komoly következtetéseket vontak le az oktatás helyzetére vonatkozóan. A legfontosabb tanulság a cikk szerint: a gyerek tanulmányi eredményére az hat leginkább, hogy hány évig tanultak a szülei. Ez nagyon fontos tudnivaló. Úgy néz ki, nem az oktatás technikai részére kellene fektetni a hangsúlyt, hanem a családok szakszerű segítségével.

– Az iskola önmagában nem elég. Ha egy szegény, hátrányos helyzetű, de tehetséges gyereknek nem fogjuk a kezét, könnyen visszakerülhet oda, ahonnan indult. Ha nem figyelünk rá, nem keressük meg, nem támogatjuk, akkor lehet, hogy soha nem derül ki a tehetsége, vagy aprópénzre váltja.

OKTV 2012/2013 – Összesített adatok

A versenyek **27 tantárgyból, 38 kategóriában** zajlottak.

A versenyekre történt **jelentkezések száma:** 33 837

Az **induló versenyzők** száma: 24 349 fő (egy tanuló több tantárgyból is versenyezhetett)

A versenyzők iskoláinak száma: 625 középiskola

A **döntőbeli résztvevők** (a döntőkben versenyzők) száma (max. 50 fő/döntő): 1101

A döntőkben **részt vett tanulók** száma: 976 fő (egy tanuló több tárgy döntőjébe is bejuthatott)

A döntőkben (1-max. 50.) helyezést elért versenyzők iskoláinak száma: 246 középiskola

A **döntőkben elért 1-30. helyezések száma:** 920

(a felsőoktatási felvételin többletpont-szerzési lehetőség)

A döntőkben 1-30. helyezést szerzett tanulók száma: 820 fő

A döntőkben 1-30. helyezést elért versenyzők iskoláinak száma: 218 középiskola

A **döntőkben elért 1-3. helyezések száma:** 113

A döntőkben 1-3. helyezést szerzett tanulók száma: 107 fő

A döntőkben 1-3. helyezést elért versenyzők iskoláinak száma: 64 középiskola

Közös nemzeti ügyünk a tehetségek felkutatása és gondozása

Ma is meghatározó civil szervezet a Magyar Tehetséggondozó Társaság. Tagjai folyamatosan részt vállalnak a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács és a Nemzeti Tehetség Program munkájában, évtizedek óta formálják a magyar tehetségkutatás- és gondozás arculatát. Dr. Polonkai Mária c. egyetemi docenssel, a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnökével, a Nemzeti Tehetség Program Szakmai Tanács vezetőjével beszélgettünk.

Tóth András

A mára félezer tagot számláló Magyar Tehetséggondozó Társaság története éppen 24 éve, 1989 májusában, Szegeden kezdődött, amikor 84 alapító Geffert Éva vezetésével létrehozta az első civil összefogású, tehetségekkel foglalkozó társaságot, amelynek székhelye Debrecenben van. A civisvárosban találkoztunk az alelnökkel.

– **Kiemelkedő feladata volt a társaságnak a 2000-ben létrejött Arany János Tehetséggondozó Program szakmai alapjainak kidolgozása, amely az ön irányításával valósult meg. Mi jellemzi az elmúlt 12 évet?**

– Sokszor hangsúlyoztam már, hogy a tehetséges diákok fejlesztésének és gondozásának a teljes személyiségre kell irányulnia, hiába kimagasló a tanuló teljesítménye egy-egy területen, ha például zárkózott, nincs önbizalma.

Fontos cél és feladat a tehetségek felismerése, felkutatása mellett a fejlesztés és a gondozás, de ehhez a tanuló nyitottsága, a család hozzáállása és az iskola felkészültsége is hozzájárul. Egy tehetséges gyereket csak egy tehetséges tanár tud eredményesen felkészíteni.

Amennyiben a program mindhárom elemét – a 2000-ben indult Arany János Tehetséggondozó Programot, a 2004 óta zajló Kollégiumi Programot, illetve a 2007/2008. tanévben indult Kollégiumi-Szakiskolai Programot is – figyelembe vesszük, évente közel négyezer hátrányos helyzetű fiatalot támogatunk, ez több mint 3 milliárd forintot jelent tanévenként.

A hátrányos helyzetű tehetséges gyerekek olyan középiskolákban, szakiskolákban és kollégiumokban tanulhatnak, ahol célul tűzték ki a tehetséggondozást. A sikeresen teljesítő tanulók megérik Arany János Tehetséggondozó Programot működtető Tehetségpontjaiba kerülnek, és ott készülhetnek fel a különböző versenyekre, illetve a felsőfokú továbbtanulásra. Az intézményekből kikerülő diákok kész tudással rendelkeznek, emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsgával, nemzetközi ECDL számítástechnikai vizsgával.

A hazai tehetséggondozó programok iránt egyébként több uniós ország és Kína is érdeklődik, beépíthető más nemzetek tehetséggondozó programjába is.

– **2008-ban a Parlament által elsöprő többséggel elfogadott Nemzeti Tehetség Program új irányt és lehetőséget adott a fiataloknak, az intézményeknek, már nem csupán a hátrányos**

helyzetű tehetségesek kerülhettek előtérbe. Mi a program legfontosabb célja, milyen elemekből épül fel?

– A civil szervezetek által, 2006-ban létrehozott Nemzeti Tehetségsegítő Tanács tagjai és a szakpolitika képviselői végre egyetértettek abban, hogy hazánknak szüksége van a szürkeállományra, a gazdasági fellendülés azonban nem működik tehetségek nélkül, be kell látnunk, nemzeti ügyről van szó, éppen ezért szükség van egy jól és gördülékenyen működő támogatási rendszerre. Tehetségesek, kiemelkedő képességű fiatalok, azaz talentumok szép számmal vannak, jelenleg a támogatásuk is biztosított, kérdés azonban, hogy az ország képes lesz-e itthon tartani a legkiválóbbakat.

A 20 évre szóló Nemzeti Tehetség Program felülről nyitott, a Nemzeti Tehetség Alap folyamatos feltöltéséről egyrészt az állam gondoskodik a központi költségvetésből és a Munkaerőpiaci Alapból. Fontos eleme a finanszírozásnak az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében létrehozott Tehetséghidak Program. Van egy másik igen jelentős forrás, amely a személyi jövedelemadó 1 százaléka felajánlásából származik, többségében a tehetséges fiatalok szüleitől. Tavaly ebből mintegy 1,2 milliárd forint folyt be, amely kimagasló eredmény. Ezeknek a forrásoknak köszönhetően ebben a ciklusban több mint 3 milliárd forintot biztosíthatunk pályázatok útján a tehetséges fiatalok gondozására.

– **A legutóbbi pályázat kapcsán mi az, ami szembetűnő, elgondolkodtató?**

– A 2011/2012-es ciklusra 65 prioritást fogalmaztunk meg több fontos területen például az óvodáknak, az általános és középiskoláknak, a felsőoktatási intézményeknek, egyházi iskoláknak, civil szervezeteknek. Több pályázat érkezett, mint korábban, összesen 3-400 ezer gyereket és több száz szakembert érint a program.

A legtöbb jelentkező a diáksport témakörében volt, a legkevesebben pedig a kollégiumi nevelést szolgáló, illetve a mentori hálózat kiépítését elősegítő pályázatokra jelentkeztek. Sajnos kevesen mennek kollégiumba, inkább hazautaznak, vállalva a napi akár 100-150 kilométert. A tehetséggondozás egész napos, egész hetes, egész éves program, a hazautazás pedig sok időt és energiát elvesz.

A következő ciklus előkészítése már elkezdődött. Fontos cél, hogy ne legyenek késések a kifizetésekben, időben tudjanak tervezni az intézmények.

A tanév itt kezdődik!

Országos Szakmai Tanévnyitó

A 2013/2014-es tanév kezdetén is immár hagyományosan kétnapos országos tanévnyitó rendezvényt szervez a Modern Iskola magazin az oktatáspolitikai kormányzat, a szakmai intézmények és szervezetek, taneszköz-gyártó és -forgalmazó cégek, valamint kulturális intézmények bevonásával.

2013. augusztus 22–23., csütörtök–péntek, 9.00–17.00 óra
SYMA Rendezvény- és Kongresszusi Központ
1146 Budapest, Dózsa György út 1.

TERVEZETT PROGRAM

Az EMMI Köznevelésért Felelős

Államtitkársága és háttérintézményei

– az Oktatási Hivatal és az Oktatás-

kutató és Fejlesztő Intézet konferenciája

Az előadások tervezett témái:

- tapasztalatok, eredmények – köznevelési rendszer megújítása, fenntartóváltás
- feladatok a 2013/14-es tanévben
- tankönyvellátás
- pedagóguséletpálya-modell
- minősítési rendszer
- pedagógus-továbbképzési rendszer
- szakmai felügyeleti rendszer
- szaktanácsadói rendszer
- pedagógusképzés megújítása
- óvodai nevelés

Az előadók:

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelésért Felelős Államtitkársága részéről:

- Dr. Hoffmann Rózsa köznevelésért felelős államtitkár
- Sipos Imre köznevelésért felelős helyettes államtitkár

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főigazgatója:

- Dr. Kaposi József
- Az Oktatási Hivatal elnöke

További szakmai programok

az alábbi cégek és szervezetek

szervezésében:

- Apáczai Kiadó
- Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Könyvtárellátó Nonprofit Kft.
- Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó
- Nemzeti Közszerológiai és Tankönyv Kiadó
- Oktatási Hivatal
- Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
- „Az iskola határán”
– Kulturális intézmények a köznevelés szolgálatában

Taneszköz-kiállítás 2013

A tanévnyitó rendezvény mindkét napján újdonságaikat, legnépszerűbb fejlesztéseiket mutatják be a taneszköz-gyártó és -forgalmazó cégek, valamint az érdeklődők találkozhatnak különböző kulturális intézmények ajánlataival is.

A belépés ingyenes, de előzetes regisztrációhoz kötött.

További információ, rendszeresen frissülő programleírás és regisztráció

www.moderniskola.hu/tanevnyito2013

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Új pályázati felhívások

nyári tehetséggondozó programok támogatására

A Nemzeti Tehetség Program keretében 2013. május 22-én 20 új pályázati felhívás jelentetett meg az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, valamint az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet az Emberi Erőforrások Minisztériumának megbízásából. A 20 pályázat össztámogatása több mint 800 millió Ft.

A pályázati keretösszegek pályázati kiírásonként eltérőek, 15 millió forinttól 80 millió forintig. Ennek megfelelően a pályázók is eltérő mértékű támogatási összegű igényt nyújthatnak be 200 ezer forinttól 3 millió forintig. A támogatások előfinanszírozott formában kerülnek folyósításra, az oktatásért felelős miniszter döntését és a támogatási szerződés megkötését követően. A támogatások 2013. szeptember 30-ig használhatóak fel.

Beadási határidő: **2013. június 24.** (postabélyegző kelte)

Az egyes pályázatokkal kapcsolatos részletes tudnivalók megtalálhatóak az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő honlapján (www.emet.gov.hu), illetve az OFI oldalán (www.ofi.hu), a munkatársak pedig készséggel nyújtanak felvilágosítást, mind írásban (ntp@emet.gov.hu; ntp@ofi.hu), mind telefonon a pályázati felhívásokban megadott személyes elérhetőségeken.

2013. június 14. 10–14 óráig

TEHETSÉGPARK, nem csak géniusoknak
az Akváriumban (Budapest V. kerület Erzsébet tér)

A tehetség kötelez – Minket, hogy támogassuk!

Az Év Talentuma

TEHETSÉGGÉP

Masat-1

költő sul

TEHETSÉGRÁDIÓ

Kerekasztal beszélgetés

és sok más program az utolsó tanítási napon!

Várjuk az iskolai csoportokat. Belépés ingyenes!

